

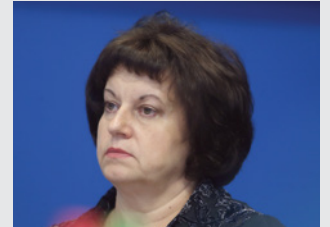
НОТАРІАТ УКРАЇНИ

№2 (33)
2019

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА НОТАРІУСА: ВІД МОРАЛІ ДО МОРАЛЬНОСТІ

**Скрізь і завжди берегти чистоту
високого звання нотаріуса!**

**ПРАВИЛА ЖИТТЯ
ТЕТЯНИ БАЛИК**

**ОЛЕГ НЕГРА —
ПРО ОСОБЛИВОСТІ
ДЕРЖАВНОГО НОТАРІАТУ**

**ЛАРИСА ФІЛІПОВА:
«ЛЮБІТЬ СВОЮ
ПРОФЕСІЮ І ЛЮДЕЙ!»**

**ЮРІЙ БАДАХОВ:
ЯК РОБИТИ БІЛЬШЕ ДЛЯ
САМОВРЯДУВАННЯ**

НОТАРІАТ — ЦЕ ЛЮБОВ

Любов є відповіддю на всі питання та найкращою мотивацією для будь-яких дій.

«Я дуже люблю свою професію!» — безліч разів я чула цю фразу від нотаріусів, бачила це почуття у їх стомлених, але натхненних очах.

Так люблять дітей, які часто пустують та завдають клопоту, але такі до болю рідні. Так люблять сад, який доводиться доглядати важкою працею, але взамін можна отримати і естетичну насолоду, і щедрий урожай. Так люблять спорт, де досвід поразок змінюється насолодою перемог.

Ця любов — у повазі нотаріусів до людей, у постійній готовності підставити плече колегам, у безумовному дотриманні етичних норм, в тремтінні голосу наших доповідачів на сценах міжнародних заходів, у міцному стисканні жовто-блакитного прапора на п'єдесталі спортивних змагань, в стрункості посвідчувальних написів, у життєвих принципах та цінностях.

Запрошую прочитати матеріали літнього випуску журналу та переконатися: нотаріат — це любов!

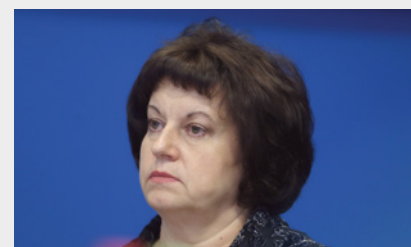
З любов'ю
Юлія Шешуряк, головний редактор

*Хочете стати автором журналу?
Чекаємо ваших пропозицій за тел. (093) 845 07 85, press@npu.org.ua*

4 НОТАРІАТ
У ФОКУСІ

**ВІДКРИТО
НА РЕМОНТ:
які зміни потрібні
нотаріату?**

6 ОБЛИЧЧЯ
НОТАРІАТУ

**ПРАВИЛА ЖИТТЯ
ТЕТЯНИ БАЛИК**

8 АКТУАЛЬНА ТЕМА

**ПРОФЕСІЙНА
ЕТИКА НОТАРІУСА:
від моралі до
моральності**

15 ФОТОРЕПОРТАЖ

**День вишиванки
в НПУ**

16 ЛЕГЕНДИ
НОТАРІАТУ

**ЛАРИСА ФІЛПОВА:
«Любіть свою
професію і людей!»**

19 НОТАРІАТ
ЗАРУБІЖЖЯ

**Особливості роботи
нотаріальних контор
в Німеччині**

20 АНТИРЕЙДЕРСЬКИЙ РУХ
СПРАВЖНІЙ АНТИРЕЙД
Нотаріальна палата України
презентувала Стратегічний план
припинення рейдерства у сфері
державної реєстрації

22 САМОВРЯДУВАННЯ
ЮРІЙ БАДАХОВ:
«Участь у самоврядуванні дозволяє
робити набагато більше для
розвитку професії»

38 ДАЙДЖЕСТ
НОВИН

49 КНИЖКОВА
ПОЛИЦЯ
НОТАРІУСА

24 СУДОВА
ПРАКТИКА

**ЗАБЛОКУВАЛИ?
ОСКАРЖУЄМО!**

26 НА ЗВ'ЯЗКУ
З ВІДДІЛЕННЯМИ

**ОЛЕГ НЕГРА –
про особливості
державного нотаріату**

30 СПОРТ

СПОРТИВНИЙ СТИЛЬ
Команда нотаріусів України
здобула яскраві перемоги
на міжнародній арені

32 МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

СУЧАСНІ ТРЕНДИ НОТАРІАТУ
Представники НПУ обмінялися
досвідом із зарубіжними колегами

37 МАЮ
ДУМКУ!

**Як першочергово
варто розширити
повноваження НПУ?**

50 ГАРЯЧА
ЛІНІЯ

**Відповіді на
актуальні питання
нотаріальної
практики**

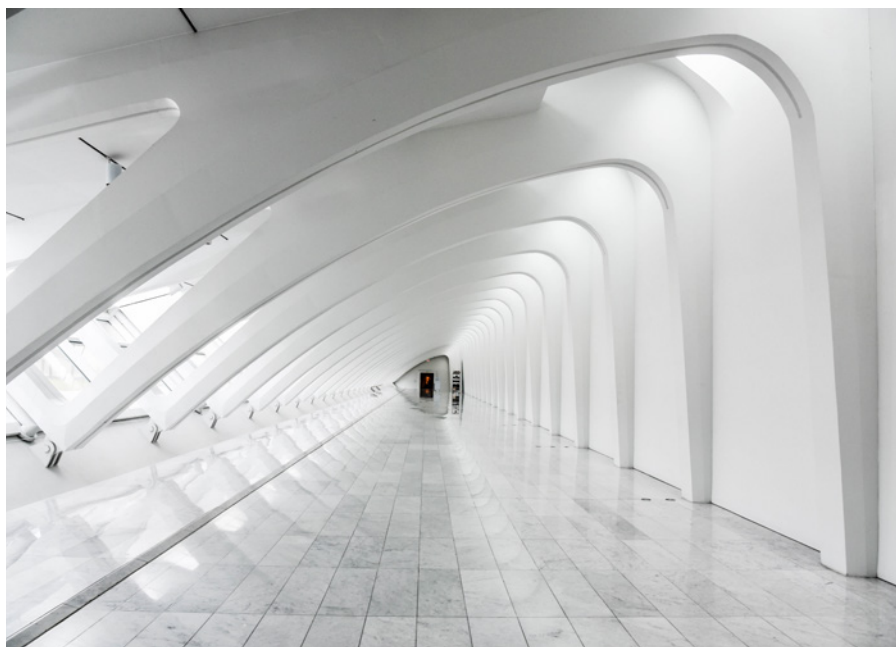
54 ДОКУМЕНТИ

СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН
ЗУПИНЕННЯ РЕЙДЕРСТВА
У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ
НЕРУХОМОСТІ ТА БІЗНЕСУ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ
Щодо деяких питань, пов'язаних з
перевіркою нотаріусами податкової
застави при вчиненні нотаріальних дій

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ
Щодо надання нотаріусами інформації
на запити управлінь Пенсійного фонду
України

ВІДКРИТО НА РЕМОНТ: які зміни потрібні нотаріату?

Володимир Марченко
Президент Нотаріальної
палати України

Нотаріат України можна порівняти із надійним, добротним будинком, зведеним на історичній території, що має давню історію. Фундамент цього дому міцний, стіни витримують будь-яку негоду та стихію, але оскільки побудований давно — наразі вже потребує ремонту.

Звісно, нотаріальній спільноті України хочеться змін, реформ, але спостерігаючи, як влада різних часів проводила «покращення» інших правничих професій, мимоволі задумуєшся — а може, краще залишити все, як є? Ретро завжди в моді...

Але час впустити у коридори та кімнати свіжий вітер змін!

До того ж, наш «нотаріальний будинок» не потрібно зносити та руйнувати. Лише ремонт — якісний, капітальний, але зі збереженням основи, величезного досвіду нотаріусів та їх прагнення захищати права осіб.

Нотаріат України відкрито на ремонт — розпочинається нова доба і ми маємо всі шанси на ство-

рення кращих умов для розвитку професії.

БАЗИС І НАДБУДОВА

З часів останнього «ремонту нотаріату» минуло багато часу — мабуть, він відбувався ще тоді, коли ввели приватний нотаріат та відмінили квотування. Потім до нашого будинку зробили солідну прибудову — надали повноваження у сфері державної реєстрації.

Перед тим, як розпочинати серйозне реформування (ремонт) нотаріату, важливо діагностувати: маємо лише морально застарілий інтер'єр чи потрібно міняти всі комунікації, чи знаходяться в нормі стан і функціональність приміщень, чи потрібне перепланування та зміна дизайну.

Також важливо, щоб ремонтом займалися професіонали, а не «равшани і джамшуті», і також не ті самодури-чиновники, які переслідують мету використати нотаріат для своєї особистих цілей. Варто порадитися з іноземними

спеціалістами, які працюють в країнах-членах Міжнародного союзу латинського нотаріату. Звісно, усе повинно відбуватися за найвищими європейськими та міжнародними стандартами.

Давайте поміркуємо: в якому стилі варто зробити цей ремонт? Можливо, суцільний хай-тек, еkleктика або актуальний еко-стиль? Мабуть, головне, щоб не «пшонка-стайл»? Важливим буде і оснащення сучасною технікою — тобто, необхідно нарешті активно впроваджувати цифрові технології та Е-нотаріат.

Система вентиляції повинна бути ідеальною — щоб ніхто не міг перекрити повітря професійному саморегулюванню!

Отже, ми вимріяли цю нову прекрасну оселю для нотаріальної спільноти. Матеріальний базис це важливо, та не забуваймо і про ідеологічну надбудову. Змінювати потрібно не лише нотаріат — глибокі позитивні зміни неодмінно повинні проходити також у свідомості нотаріусів.

ВИДИ РОБІТ. ЗАМАНЛИВА ЦИФРА ТА ІНШІ НОВАЦІЇ

Концепція реформування нотаріату в Україні розроблена НПУ ще два роки тому. Обговорення та напрацювання концептуальних напрямків реформування нотаріату проходило прозоро та публічно, із запрошенням міжнародних експертів та нотаріатів країн МСЛН.

Електронний реєстр нотаріальних дій повинен створюватися виключно на базі самоврядування (Нотаріальної палати України), адже такими є стандарти та практика латинського нотаріату. Також у перспективі стоїть питання створення електронного нотаріального архіву та запровадження інших цифрових технологій — але за принципом Гіпократа «не нашкодь». Е-нотаріат повинен вводитися в нотаріальну практику та життя людей поступово, але перші рішучі кроки необхідно зробити вже зараз.

Колеги, які їздять представляти НПУ на міжнародних професійних заходах, постійно захоплено відгукуються про цифрові технології у нотаріатах інших країн. Основне питання — чому в нас досі такого немає? Основна причина — регулятор нотаріату в Україні бездіє в даному напрямку, а повноважень та можливостей НПУ наразі недостатньо для проведення комплексних реформ.

Втім, за кордоном досить обережно ставляться до цифрових технологій та підпорядковують їх головній

місії нотаріату — захисту приватної власності, захисту прав та інтересів фізичних і юридичних осіб.

Якщо говорити про новації для захисту нотаріусів, слід зазначити, що чіткого та адекватного законодавчого врегулювання потребують питання пенсійного та соціального забезпечення нотаріусів, системи оподаткування їх доходів.

Нотаріальна палата України готова до активної роботи задля оновлення нотаріату

Низка суперечливих питань, які потрібно детально обговорювати — регулювання кількості нотаріусів в кожному окрузі, встановлення мінімального розміру оплати, об'єднання нотаріальних органів в єдиний нотаріат.

Хоча й нотаріуси вже давно є «універсальними солдатами», варті уваги ідеї щодо подальшого розширення переліку нотаріальних та інших дій, що вчиняються нотаріусами від імені держави. Зокрема, мова про запровадження повноважень нотаріусів в сфері медіації; попереднє забезпечення нотаріусом доказів, необхідних в суді або адміністративному органі; позасудове встановлення но-

таріусом фактів, що мають юридичне значення (наприклад, реєстрація народження, усиновлення, шлюбу чи розлучення тощо); використання нотаріусами ескроу-рахунків.

У сфері саморегулювання ми налягаємо на передачі невластивих державі функцій контролю у сфері нотаріату від структурних підрозділів Міністерства юстиції України до Нотаріальної палати України. Зокрема, це розробка та запровадження швидкоадаптивної програми підвищення професійного рівня осіб, які вчиняють нотаріальні та реєстраційні дії; повноваження щодо перевірок тощо.

Ще одна ідея — це створення на базі професійного самоврядування Суду честі, який розглядатиме справи стосовно порушень професійної етики нотаріусами; визначатиме рівень професійної підготовки осіб, які мають намір займатись нотаріальною діяльністю; вирішуватиме питання про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю. Закон та етика — основні орієнтири в діяльності нотаріуса.

ЗОДЧІ СУЧАСНОГО ТА МАЙБУТНЬОГО

Зважаючи на те, що в Україні «відреформована» судова система та система правоохоронних органів, і на їх оновлення необхідні роки, нотаріат є останнім запобіжником від знищення інституту права власності та тим форпостом, який може надати гарантії іноземним інвесторам, а тому потребує підтримки держави через правильне реформування.

Нотаріальна палата України готова до активної роботи задля оновлення нотаріату, запровадження сучасних підходів та новацій, до діалогу та детального обговорення пропозицій та напрацювань.

Велич людей полягає не стільки в можливості побудувати світ знову, а в можливості змінити самих себе, говорив один мудрець. У оновленому «будинку нотаріату» мають проживати нотаріуси з новим, сучасним типом мислення, натхненні зодчі сучасного та майбутнього нашої професії.

ПРАВИЛА ЖИТТЯ ТЕТЯНИ БАЛИК

Нотаріат робить світ кращим, переконана Тетяна Миколаївна Балик, голова відділення Нотаріальної палати України у Кіровоградській області, приватний нотаріус Кропивницького міського нотаріального округу. Свій професійний шлях Тетяна Миколаївна розпочинала в державному нотаріаті, працювала державним нотаріусом Першої кіровоградської ДНК, завідуючою Другою кіровоградською ДНК, а з квітня 1996 року розпочала приватну нотаріальну практику. Активна участь у професійному самоврядуванні, численні відзнаки та нагороди – результат небайдужого ставлення Тетяни Миколаївни до розвитку нотаріату України. В рамках проекту «Правила життя» Тетяна Балик ділиться своїми поглядами на професію нотаріуса та власними життєвими принципами.

Нотаріат — це професія, яка захоплює, надихає та змушує не зупинятись на досягнутому. Кожен день, кожну годину нотаріус складає іспит на знання цивільного законодавства, допомагаючи фізичним та юридичним особам захищати свої права. Нотаріус не тільки знавець законодавства. Він є юридичним радником.

Нотаріат робить світ кращим, адже наша професія допомагає громадянам та юридичним особам приймати правильні рішення

з різних правових питань, зокрема пов'язаних з управлінням та розпорядженням будь-яким майном.

Основний принцип діяльності нотаріату — безспірність. Нотаріус вчиняє ту чи іншу нотаріальну дію після досягнення домовленості між її учасниками. Вчиненню нотаріальної дії передують велика правороз'яснювальна робота. Роз'яснюючи норми права, нотаріус спонукає осіб, які до нього звертаються, діяти в рамках чинного законодавства, не порушуючи свої

права та права інших осіб. Саме такими діями нотаріус заслуговує повагу та довіру, формує позитивний імідж нотаріату в цілому.

Імідж нотаріуса формується завдяки стилю спілкування з відвідувачами та якісній організації вчинення нотаріальних дій. Нотаріат — сучасний інститут, який активно розвивається та впроваджує нові електронні технології. Кожен нотаріус постійно підвищує свій професійний рівень. Тому нотаріат сьогодні пропонує юридичним

та фізичним особам зручність та якість. Вже з порогу нотаріального офісу відвідувач повинен відчувати комфорт та впевненість.

.....
Очоловати відділення НПУ означає бути Нотаріусом з великої літери, тобто показувати приклад у вчиненні нотаріальних дій, у спілкуванні з колегами, представниками інших нотаріальних органів. І, звичайно, розвивати нотаріат.

.....
Необхідно розвивати нотаріат латинського типу, де з метою скорочення чисельності справ, що розглядаються судами, визнається особлива важливість письмових доказів, в яких фіксуються юридичні умови укладення різних правочинів. При цьому мається на увазі, що вирішення виниклих у подальшому конфліктів за допомогою судових органів має бути винятком, оскільки при укладенні правочину створюються всі умови для його подальшої реалізації згідно із законом та інтересами сторін.

.....
Головний урок, який мені дав нотаріат, — це усвідомлення значення ролі людини в суспільстві, наявності у неї великого потенціалу для розвитку та самовдосконалення.

.....
Нотаріуси можуть все або майже все, і розвиток українського нотаріату це доводить. Прийшовши в нотаріат, я починала працювати на друкарській машинці, потім опановувала разом з колегами комп'ютери. Наступне випробування — робота з реєстрами. Спершу були Єдиний реєстр довіреностей, Реєстр нотаріальних бланків, Спадковий реєстр, Державний реєстр обтяжень рухомого майна. Далі Державний реєстр речових прав на нерухоме майно та Державний реєстр юридичних осіб. І це крім вчинення нотаріальних дій! А ще нотаріус контролює сплату збору на обов'язкове пенсійне страхування, прибуткового податку та військового збору, здійснює фінансовий моніторинг.

Спілкування з людьми — головне в роботі нотаріуса. Після наявності фундаментальних знань законодавства, друге місце займає вміння спілкуватися з людьми. Нотаріус має бути готовий до різного стану, настрою громадян, їх обізнаності. У будь-якому випадку після консультації нотаріуса громадянин має знати, що йому треба зробити — яку дію вчинити, до кого звернутись за документами.

.....
Успішний нотаріус — це той нотаріус, який завжди активно мислить, постійно працює над вдосконаленням своїх знань, вміє організувати свою роботу так, щоб не було нарікань юридичних та фізичних осіб і, звичайно, органів, які здійснюють контроль за діяльністю нотаріату.

.....
Одне моє крило це улюблена робота, а інше — моя родина. Саме чоловік, діти та онуки надихають мене працювати. Працювати, розуміючи проблеми кожного громадянина. Працювати так, щоб не було підстав для скарг чи звернень до судових органів.

.....
Якщо відчуваєте втому від роботи, найкращий вихід — відпочи-

нок. Я відпочиваю, доглядаючи за квітами, вирощуючи овочі, фрукти. Квіткові клумби та зимовий сад — моя гордість.

.....
Нотаріат змінюється, і це добре, тому що без розвитку і відповідності реаліям часу немає майбутнього. Суспільство змінюється. З'являються нові професії, зникають інші. Людина змінює цілі сфери виробництва, впроваджуються нові технології. Для того, щоб жити, потрібно змінюватись!

.....
Найважливіше правило етики для нотаріуса — поважай себе, колег та всіх громадян, які до тебе звертаються.

.....
Нотаріальна палата України повинна стояти на захисті прав та інтересів нотаріусів, допомагати їм ефективно захищати конституційні права та свободи громадян.

.....
Бажаючим працювати в нотаріаті я завжди раджу не боятись ставити перед собою високі, але реальні цілі. Бути нотаріусом — дуже відповідально і цікаво.

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА НОТАРІУСА: від моралі до моральності

Юлія Шешуряк

Головний редактор журналу
«Нотаріат України»

Сім моральних норм: допомога родині, допомога своїй громаді, взаємність, хоробрість, повага до керівників, справедливий поділ спірних ресурсів, повага до права власності. Дослідники прийшли висновку, що саме ці правила є спільним моральним кодексом для усіх культур світу. Звісно, варто взяти до уваги той факт, що дослідження проводили британські вчені, але воно сподобається прихильникам концепції морального універсалізму, на протигагу моральному релятивізму.

Перенесемо цю думку в площину юридичної деонтології. Чи можливо виробити єдиний моральний (етичний) кодекс правника? Наскільки особливою є етика нотаріуса? Які функції нотаріального самоврядування та регулятора у сфері професійної етики? Спробуймо знайти відповіді на ці питання.

ПРАВНИКИ ЯК ЕТИКА: МОРАЛЬНИЙ ЗАКОН ВСЕРЕДИНИ

Появу професійної етики спричинили специфічні моральні проблеми, властиві практично кожному виду діяльності. Надзвичайно чіткого та відповідального дотримання правил етики вимагається від виконавців тієї роботи, яка безпосередньо впливає на інших людей, — наприклад, медики та юристи. Недарма ці професії так часто порівнюють.

Правники особливо схильні до професійної рефлексії, тобто до процесу усвідомлення своєї діяльності, співвіднесення своїх можливостей із вимогами обраної професії. Така рефлексія допомагає спрогнозувати результати своєї роботи, визначити цілі, мотивацію, підвищувати рівень професійної майстерності.

Все ж, правничі професії між собою суттєво відрізняються, адже мають різні функції, а часто взагалі стоять по різні боки барикад (наприклад, сторони звинувачення та захисту в судовому процесі). Професія ж нотаріуса займає особливе місце — незалежне, неупереджене, завжди етично відповідне та відповідальне.

Незважаючи на певні відмінності, кожен правник має любити не лише зоряне небо над головою (особливо коли пізно повертається з роботи), а й моральний закон всередині себе. Так починається шлях від простого знання правил моралі до їх практичного застосування — моральності.

Про своє бачення професійної етики та моральні кодекси окремих правових спільнот нам розповіли колеги-правники — представники судової влади, адвокатури, прокуратури та приватних виконавців.

Владислав Цукуров, суддя Білоцерківського міськрайонного суду Київської області

Одного разу на судовому форумі у м. Одеса відома столична адвокатка з податкового права, модеруючи захід, обурено розповіла про «маразматичне рішення суду», хоча з її слів убачалося, що воно залишилось без змін в апеляційній інстанції, оскільки насправді було законним та справедливим. У перерві я сказав їй, що судді, навіть коли збираються у вузькому колі, не дозволяють собі таких висловлювань щодо учасників справи.

І дійсно, необхідність дотримання етичних правил викарбувалася вже у підсвідомості суддів. Звісно, бувають виключення, але такі випадки, як правило, стають предметом загального обговорення на просторах Фейсбуку, телебачення, або навіть у Вищій раді правосуддя.

Як практикуючий суддя, маю свій рейтинг порушників правил юридичної етики. Йдеться, в першу чергу, про такі загальні принципи, як компетентність та добросовісність, дотримання законності, а також повага до інших як елемент правової культури. На першому місці серед порушників таких норм — державні реєстратори, які не є нотаріусами. На другому, як це не дивно, юристи деяких банків та факторингових компаній. На третьому — адвокати, які під час захисту прав своїх клієнтів іноді вдаються до процесуальних диверсій. І вже на останньому — юрисконсульти підприємств та нотаріуси. Будучи цивілістом, не веду мову про працівників правоохоронних органів.

Як правило, такі порушення виражаються у наступному: неявка до суду та штучне затягування розгляду справи, некомпетентна підготовка позовів та заяв по суті, ненадання доказів.

Втім, в суді будь-яка справа все одно знаходить своє вирішення. Із введенням в дію нової редакції ЦПК України суди стали використовувати надане законом право на витребування доказів з власної ініціативи, якщо виникають сумніви у добросовісному здійсненні учасниками справи їхніх процесуальних прав або виконанні обов'язків. Також суди застосовують такі процесуальні інструменти, як визнання явки у судове засідання обов'язковою та заходи процесуального примусу (частіше всього це штраф). І наприкінці, така поведінка частіше впливає і на судові рішення, оскільки ризик як вчинення, так і невчинення тих чи інших дій покладається законом на відповідні сторони.

До ідеї створити єдиний кодекс етики правника відношуватиметься позитивно. Було би корисно залучити до його розробки якомога більше представників різних юридичних професій і надати йому духу меморандуму.

Щодо безпосередньо нотаріусів. Я розглянув за їх участю близько двохсот справ, маю людей цієї поважної професії серед своїх близьких та друзів. Звісно, чув про «відкати» та інші факти недобросовісної конкуренції. Однак, впевнений, що ці явища носять не системний характер, а в цілому нотаріуси як у роботі, так і поза її межами дотримуються норм професійної етики.

Хочу побажати всім нотаріусам України стабільного законодавства та якомога меншого втручання держави у їхні справи. Нехай щастить!

Дмитро Кухнюк, адвокат, член Етичної комісії Асоціації правників України

Відповідно до діючого Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», дотримання Правил адвокатської етики (ПАЕ) — один із основних професійних обов'язків адвоката. Порушення ПАЕ є дисциплінарним проступком і може бути підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності. Систематичне або грубе одноразове порушення ПАЕ є підставою для накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на строк від одного місяця до одного року, а таке ж порушення, що підриває авторитет адвокатури України, є підставою для накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю.

ПАЕ, відповідно до їх преамбули, слугують обов'язковою для використання адвокатами системою орієнтирів при збалансуванні, практичному узгодженні ними своїх професійних прав та обов'язків; а також закріплюють єдину систему критеріїв оцінки етичних аспектів поведінки адвоката у дисциплінарному провадженні.

Особливість етики нотаріуса зумовлена важливою роллю цієї професії у житті суспільства. На мій погляд, основний професійний обов'язок нотаріуса — це охорона прав і законних інтересів громадян. Важливою передумовою здійснення цього обов'язку є усвідомлення нотаріусами високої довіри, якими наділені представники цієї професії з боку держави та суспільства. Професії нотаріуса мають бути притаманні виключний професіоналізм, чесність, порядність, безкорисливість, об'єктивність та прагнення до самовдосконалення.

Єдині етичні кодекси правника, які стосуються усіх юридичних професій, вже існують. Можна згадати, наприклад, Принципи поведінки в юридичній професії Міжнародної асоціації юристів 2011 року або Етичні правила правника Асоціації правників України 2012 року. Як правило, такі документи мають більш загальний характер, встановлюють моральні вимоги, які притаманні юридичній професії в цілому та не враховують особливостей здійснення певних її напрямків, наприклад, професій: судді, прокурора, адвоката, нотаріуса тощо.

На мою думку, такі загальні етичні кодекси напевно чи зможуть замінити кодекси професійної поведінки, які враховують особливості певних юридичних професій.

Андрій Авторгов, приватний виконавець

Приватні виконавці мають власний Кодекс професійної етики приватних виконавців, який було ухвалено на Першому з'їзді приватних виконавців України у 2017 році. Відверто кажучи, його зміст не в повній мірі відповідає такій назві як «кодекс», з огляду на те, що складається він лише з 12 статей.

На жаль, про спроби його удосконалення Комітетом з етики Асоціації приватних виконавців, на який покладено ці повноваження, мені наразі невідомо. Натомість лунають заклики доповнити Кодекс ще й правилами поведінки приватних виконавців у соціальних мережах, що я особисто сприймаю як фактично недолуге намагання заборонити приватним виконавцям розміщення будь-яких критичних матеріалів на адресу керівництва Асоціації та Міністерства юстиції.

Між тим, поза увагою спільноти залишається, наприклад, таке негативне явище, як формування нездорової конкуренції між приватними виконавцями, яка зводиться до настирливого нав'язування своїх професійних послуг потенційним стягувачам, про яких приватні виконавці або особи, що рекламують їх діяльність, дізнаються з Єдиного державного реєстру судових рішень.

Тому попереду у приватних виконавців ще багато роботи у напрямку вдосконалення власних етичних правил.

Стосовно створення єдиного етичного кодексу правника, який би стосувався усіх юридичних професій, то така ідея, можливо, має право на існування, проте потрібно враховувати і особливості кожної юридичної професії. Наприклад, норма Правил адвокатської етики щодо права адвоката відмовитись від прийняття доручення клієнта, виходячи з будь-яких причин та без їх пояснення, є неприйнятною для нотаріуса або приватного виконавця, які на таку відмову не мають права в силу законодавчо визначеного порядку їх діяльності.

Тому єдиний етичний кодекс, на мій погляд, може складатися з «загальної» частини для всіх правників та «спеціальної» — окремо для кожної професії.

Людмила Петровська, викладач Національної академії прокуратури України

Професія юриста об'єднує в собі різні за змістом, засобами реалізації та повноваженнями правничі спільноти: адвокатів, суддів, прокурорів, слідчих, нотаріусів, юридичних консультантів, працівників правоохоронних органів тощо. Незважаючи на певну відмінність, їх об'єднують спільні базові професійні знання, націленість на допомогу людям, забезпечення безпеки в суспільстві та справедливості, підтримання правопорядку, а також загальний інструмент — Закон. Мета єдина — забезпечення верховенства права.

І є ще дещо спільне для юристів — вимоги щодо дотримання етичних норм, поведінки на службі та у вільний від роботи час. Розроблення Концепції реформування юридичної освіти, яка наразі триває в Україні, підштовхує до створення єдиного кодексу (правил) професійної етики юриста.

Кодекси (правила) етики суддів, прокурорів, нотаріусів перегукуються, але кожна з професій має певні особливості виконання професійних завдань. У прокурора та судді це надання допомоги членам суспільства через примус у застосуванні адміністративної, кримінальної та інших процедур. У нотаріуса і адвоката більш м'які засоби — консультації, надання безпосередньої правової допомоги, вирішення юридичних проблем тощо.

Всі юристи — аналітики. Прокурор, суддя, слідчий мають справу з окремою життєвою ситуацією, порівнюють із цією ситуацією закон та видають певний процесуальний рецепт щодо застосування чи незастосування закону. Трошки інша справа у адвоката, юридичного консультанта, а особливо у нотаріуса. Тут життєва ситуація первинна, базова, саме до неї приміряється закон, проте результат такий же — певний процесуальний або позапроцесуальний рецепт щодо застосування чи незастосування закону. Тобто прокурор, суддя, слідчий, адвокат, юридичний консультант, нотаріус — професії хоча й дещо різні, але водночас схожі.

Цікаво, що навчальні заклади вчать всіх юристів, по суті, однаково. Але, звісно, у правників спільна ціль — забезпечення застосування закону у той чи інший спосіб.

Необхідність створення Кодексу професійної етики юриста, який повинен містити спільні моральні та етичні норми вищого ґатунку, притаманні кожній з юридичних професій, — очевидна. І основна робота вже проведена — Правила професійної етики нотаріусів, Кодекс суддівської етики, Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів вже впроваджені. Лишилось єдине — зібрати взаємозбагачувальний зміст етики юридичної професії на базі новітніх підходів у навчанні та вихованні нової каденції юридичної спільноти. Попереду розвиток, вдосконалення та багато цікавого.

БУКВА ЗАКОНУ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ НОТАРІУСІВ

Цитований вище «моральний авторитет» Іммануїл Кант вважав, що моральна воля (практичний розум) має принциповий пріоритет над теоретичним розумом. Звісно, норми етики породжені практикою, звичаями, але закріплені також у документах.

Стаття 5 Закону України «Про нотаріат» зобов'язує нотаріуса дотримуватися правил професійної етики.

Наразі діють Правила професійної етики нотаріусів України, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 4 жовтня 2013 року № 2104/5. А черговим З'їздом нотаріусів України 20 квітня 2018 року було затверджено Кодекс правил професійної етики нотаріуса, прийняття якого очікував і Міжнародний союз нотаріату (МСЛН).

У Правилах закріплені такі основні принципи професійної поведінки нотаріуса: незалежність, законність, об'єктивність та неупередженість, конфіденційність, добросовісність, чесність, повага до професії, культура поведінки. Перелік принципів у Кодексі дещо відрізняється: публічність, незалежність, законність, доступність, безпосередність, неупередженість, конфіденційність, сумлінність, чесність, повага до професії, професійна самостійність.

Серед обов'язків нотаріуса у Кодексі чітко зазначається необхідність дотримання основних заповідей Міжнародного союзу нотаріату, тоді як у Правилах цього немає.

В цілому, правила етики у Кодексі виписані більш розширено, прогресивно, сучасно, адекватно. Згідно стандартів МСЛН розробляти та затверджувати етичний кодекс нотаріуса має організація професійного самоврядування — що і було зроблено Нотаріальною палатою України.

А основна відмінність — це те, що Кодекс містить норми щодо відповідальності. За етичні проступки (порушення нотаріусом норм цього Кодексу) до нотаріуса можуть бути застосовані такі санкції: зауваження; попередження; направлення НПУ подання на розгляд Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю у зв'язку з порушенням нотаріусом правил етики. Порядок застосування заходів впливу до нотаріусів за порушення правил професійної етики встановлюється НПУ.

Засідання Комісії НПУ з питань професійної етики

Приклади можливих етичних проступків: вчинення нотаріальних дій, що суперечать закону; порушення професійної таємниці; ненадання професійної поради колегам; «перехоплення клієнтів» і працівників в інших нотаріусів; пропонування винагороди, знижок за вчинення нотаріальних дій; несплата членських внесків до НПУ; невиконання рішень НПУ та її органів; заборонена реклама тощо.

Основні принципи нотаріальної етики були затверджені Асамблеєю нотаріатів-членів МСЛН в 2004 році. Вони стосуються відповідної професійної підготовки, організації належного функціонування нотаріальної контори, відносин з колегами та професійними органами, заборони реклами, дотримання професійної таємниці тощо. У розвиток цих правил МСЛН у 2013 році прийняв документ «Етика та правила організації нотаріату», який є універсальним набором правових та етичних норм для визначення напрямків діяльності нотаріатів, що входять до складу МСЛН.

«Етика є необхідним і обов'язковим елементом для здійснення нотаріальної функції, — говориться у преамбулі цього документу. — Своєю бездоганною поведінкою з точки зору етики нотаріус повинен розвивати громадські та соціальні функції, що необхідні для забезпечення суспільства перевагами надійного превентивного правосуддя».

Зокрема, це стосується стандартів МСЛН, порушення правил етики повинно каратися, а визначення покарання і порядок застосування процедури має виходити від палат (професійних асоціацій). Порушення, які виписані в етичному кодексі МСЛН, імплементовано в нашому Кодексі правил професійної етики нотаріуса.

Окрім того, на території Євросоюзу діє Європейський кодекс нотаріальної етики, затверджений Генеральною Асамблеєю РНЕС в 2009 році з метою визначити спільні риси професії та правила співробітництва між нотаріусами різних країн.

Звісно ж, закріплення у нормативних актах етичних стандартів не забезпечує від виникнення неетичної ситуації. Але кодекси етики виконують профілактичну функцію, допомагають активно запобігати неетичній поведінці, а у разі виникнення проблеми реагувати рішуче і прозоро.

Кодекси етики — це не «поліція моралі», і вони не лише регламентують поведінку та встановлюють відповідальність, а й захищають традиції певної професійної спільноти, сприяють підвищенню професійної культури, репутації та іміджу професії.

Для контролю виконання правил етики у професійних спільнотах, зокрема і правничих, створюються спеціальні органи, комісії чи комітети. У нотаріаті це Вища кваліфікаційна комісія та Комісія НПУ з питань етики, про діяльність яких поговоримо далі.

Для контролю виконання правил етики у професійних спільнотах, зокрема і правничих, створюються спеціальні органи, комісії чи комітети. У нотаріаті це Вища кваліфікаційна комісія та Комісія НПУ з питань етики, про діяльність яких поговоримо далі.

Для контролю виконання правил етики у професійних спільнотах, зокрема і правничих, створюються спеціальні органи, комісії чи комітети. У нотаріаті це Вища кваліфікаційна комісія та Комісія НПУ з питань етики, про діяльність яких поговоримо далі.

ЦІЛКОМ (НЕ) ТАЄМНО: ЯК ПРАЦЮЄ КОМІСІЯ НПУ З ПИТАНЬ ЕТИКИ

Комісія Нотаріальної палати України з питань професійної етики нотаріусів створена для забезпечення виконання НПУ покладених на неї функцій контролю за дотриманням нотаріусами правил професійної етики.

До складу цієї Комісії входить по одному представнику від кожного відділення НПУ, які обираються на загальних зборах нотаріусів відповідного відділення строком на два роки, при чому стаж здійснення нотаріальної діяльності у членів Комісії має бути не менше десяти років.

В межах своїх повноважень Комісія:

- контролює дотримання нотаріусами правил професійної етики, вживає заходів по усуненню порушень;

- розглядає скарги та інші звернення членів НПУ, Міністерства юстиції України, ГТУЮ, фізичних та юридичних осіб — щодо порушень нотаріусами правил професійної етики, перевіряє викладені в них факти та обставини, готує відповідні висновки і пропозиції щодо притягнення винних до відповідальності та передає їх на розгляд Ради НПУ;

- організовує перевірку оприлюднених у ЗМІ фактів, що ганьблять честь і гідність нотаріусів та НПУ.

Як відбувається засідання Комісії? Із доповідями виступають члени Комісії, яким доручалася перевірка певного звернення. На засідання запрошуються нотаріуси, щодо яких здійснювалася перевірка, а також інші особи, які надають необхідні пояснення. За результатами розгляду матеріалів члени Комісії приймають рішення шляхом голосування. Рішення Комісії надсилається нотаріусу, чий дії були предметом розгляду Комісією, протягом п'яти робочих днів.

Що може зробити Комісія за результатами розгляду матеріалів щодо порушення нотаріусами правил професійної етики:

- обмежитися обговоренням фактів, викладених у зверненні;

- винести попередження нотаріусу про недопущення порушень правил професійної етики;

- винести рішення щодо нотаріуса, який допустив неодноразові порушення правил професійної етики, та направити його на розгляд Ради НПУ (яка може прийняти інше рішення у разі незгоди з висновками і пропозиціями Комісії).

Щорічно Комісія звітує про свою роботу Раді НПУ. Відповідно до Звіту за 2018 рік, оприлюдненому на веб-сайті НПУ, в 2018 році на розгляд Комісії надійшло 12 звернень (для порівняння — у 2017 році було 50 звернень): 6 звернень від фізичних осіб та юридичних осіб, 3 подання від відділень НПУ, а також по 1 зверненню від народного депутата, комітету Верховної Ради, прокуратури. За результатом розгляду матеріалів Комісія визначила, що у 5 випадках відсутні порушення правил професійної етики; у 3 випадках винесені попередження; 2 звернення повернуті без розгляду в зв'язку з наявними кримінальними провадженнями за фактами, викладеними у них.

Андрій Спірідович, голова Комісії НПУ з питань професійної етики нотаріусів

Найчастіше Комісія розглядає питання взаємовідносин між нотаріусом та громадянином. У більшості випадків скарги на поведінку нотаріусів не знаходять свого підтвердження та є лише механізмом тиску на нотаріуса, для вирішення людьми особистих майнових питань або спонукання нотаріуса до вчинення певних дій. Комісія завжди намагається з'ясувати усі без винятку обставини справи, які стали підставою для звернення, вивчає пояснення нотаріуса та заявника. Як і діяльність нотаріуса, діяльність Комісії повинна бути неупереджена.

Другим питанням, яке частіше за інші виноситься на розгляд Комісії, є питання сплати членських внесків нотаріусами України. На жаль, серед наших колег є злісні неплатники, які не розуміють значення самоврядування та важливості дотримання Закону України «Про нотаріат», Статуту НПУ. У деяких випадках Комісія по декілька разів дає можливість нотаріусу погасити борги, передає дані питання на розгляд та контроль відділень НПУ. На даний час Комісією передано на розгляд Ради НПУ декілька подань щодо анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю в зв'язку з систематичною несплатою членських внесків.

Чому матеріали засідань Комісії не публікуються? До нас неодноразово надходили звернення від колег-нотаріусів із проханням публікації матеріалів засідання. Дане питання неодноразово розглядалося під час засідань. Але члени Комісії одностайні – публікація неможлива, адже у матеріалах наявна велика кількість персональних даних заявників, відомостей про їх майновий стан, доходи, нерухоме майно. Подкуди заявники не соромляться перебільшувати свої висновки щодо діяльності нотаріуса, зазначають факти, які в подальшому не знаходять свого підтвердження. Публікація таких матеріалів у загальному доступі може нашкодити діловій репутації конкретного нотаріуса та іміджу нотаріату загалом.

Працювати в Комісії — це щоденна робота, яку потрібно виконувати незалежно від наявності основної роботи нотаріуса. Голова, секретар, заступник, члени Комісії беруть активну участь підготовці засідань. Безпосередньо для забезпечення проведення засідання Комісії потрібен мінімум день підготовки – для складання порядку денного, шаблону протоколу, документів, рішень, які були обговорені засобами телекомунікаційного зв'язку, але потребують внесення в протокол засідання та прийняття рішення безпосередньо під час засідання Комісії. Для голови Комісії, секретаря це два дні відрядження.

Кожен член Комісії має позитивний імідж у своєму відділенні НПУ, великий стаж роботи на посаді нотаріуса, користується довірою серед колег. І кожен нотаріус, що бажає опікуватися професійною етикою, брати участь у самоврядуванні, може висунути свою кандидатуру до Комісії під час загальних зборів відділення НПУ.

фото: Міністерство юстиції України

ВИЩИЙ РІВЕНЬ: ЕТИЧНИЙ БІК ВККН

Вища кваліфікаційна комісія нотаріату утворена при Міністерстві юстиції України як регуляторі. Положення про ВККН затверджено урядовою постановою від 31 серпня 2011 року № 923, а її нинішній склад — наказом Мін'юсту від 18 жовтня 2017 року № 3876/7 (зі змінами).

Головою ВККН є Міністр юстиції, до її складу входить 7 представників Мін'юсту та 7 нотаріусів, делегованих Нотаріальною палатою України.

До представників регулятора у ВККН не висувається жодних вимог, тоді як члени-нотаріуси повинні мати безперервний стаж роботи нотаріусом не менш як 15 років. Також необхідна відсутність дисциплінарних стягнень та зупинення діяльності у зв'язку із порушеннями законодавства.

Відбір нотаріусів до ВККН досить непростий, вони проходять подвійні вибори. У вересні 2016 року на черговому з'їзді нотаріусів до Статуту НПУ було внесено положення, яким встановлено порядок делегування нотаріусів до складу ВККН: загальні збори кожного відділення НПУ обирають по одному

кандидату, після чого Рада НПУ емним голосуванням обирає з них сімку кращих.

Зараз до складу ВККН входять наступні нотаріуси: Ольга Оніщук (заступник голови ВККН), Лариса Ворошина, Оксана Кіцула, Наталія Саутенко, Маргарита Сазонова, Галина Твердохліб, Оксана Чорна.

ВККН виконує дві основні функції: 1) визначення рівня професійної підготовленості осіб, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю (проведення кваліфікаційного іспиту); 2) вирішення питання про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

Подання про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю на розгляд ВККН можуть бути внесені головними територіальними управліннями юстиції або Нотаріальною палатою України. Порядок внесення та розгляду таких подань затверджений наказом Мін'юсту від 28 липня 2011 року № 1904/5 (зі змінами та доповненнями).

За результатами розгляду подання Комісія може ухвалити рішення про відмову в анулюванні свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю або ж про анулювання свідоцтва.

Підстави анулювання свідоцтва передбачені статтею 12 Закону України «Про нотаріат». Зокрема, за поданням управління юстиції ВККН може прийняти рішення про анулювання свідоцтва по причині: винесення щодо нотаріуса обвинувального вироку суду, який набрав чинності; набрання законної сили рішенням суду про порушення нотаріусом вимог законодавства при вчиненні ним нотаріальної дії; неодноразового порушення нотаріусом чинного законодавства або грубого порушення закону, яке завдало шкоди інтересам держави, підприємств, установ, організацій, громадян при вчиненні нотаріальних дій та/або інших дій, покладених на нотаріуса відповідно до закону; порушення нотаріальної таємниці; неодноразового порушення нотаріусом правил професійної етики.

На підставі подання Нотаріальної палати України ВККН може прийняти рішення про анулювання свідоцтва у разі неодноразового порушення нотаріусом правил професійної етики.

Рішення ВККН може бути оскаржене до суду в установленому законодавством порядку.

Детально про діяльність ВККН читайте у наступному випуску журналу.

**Ольга Оніщук, Перший віце-президент НПУ,
заступник голови ВККН**

Передусім, варто зауважити, що Вища кваліфікаційна комісія нотаріату в своїй роботі налаштована не на покарання нотаріуса, а на його захист. Це не каральний орган і не «поліція моралі».

У ВККН працюють практикуючі нотаріуси, які розуміють, з якими труднощами стикаються їх колеги в роботі, і чому при вчиненні певних нотаріальних дій можуть виникати ті чи інші помилки, особливо такі, які не тягнуть за собою негативних наслідків для громадян. При цьому ми завжди бачимо справжнє та свідоме порушення нотаріусом закону, в результаті чого спричиняється шкода громадянам, державі чи бізнесу. У таких випадках ми анулюємо свідоцтво з легким серцем, адже спільноті потрібно позбавлятися представників професії, які ганьблять високе звання нотаріуса.

Працюючи у Комісії та розглядаючи питання порушення правил професійної етики, ми завжди намагаємось провести і виховну роботу з нотаріусом, щодо якого вноситься подання, та роз'яснити, наскільки важливо представникам нашої професії бути високоморальним авторитетом для кожного громадянина. Адже довіра людей до професії – це той фундамент, на якому тримається нотаріат.

В практиці також трапляються і випадки, коли довести факт порушення етики складно, оскільки завжди існує «тонка грань» між справжнім порушенням та просто сваркою між нотаріусом та громадянином. Отже, до кожного подання весь склад ВККН підходить дуже відповідально, ми ретельно вивчаємо матеріали подання, пояснення особи, яка його вносить, та, звичайно ж, пояснення нотаріуса. Безумовно, ставимо багато питань для того, щоби бути максимально об'єктивними у прийнятті рішення.

Нотаріусам, щодо яких внесено подання, я можу порадити обов'язково брати участь в засіданні ВККН та бути впевненими у отриманні максимально об'єктивного розгляду.

**ОБЛИЧЧЯМ ДО ЛЮДЕЙ:
ЧОМУ КОЖЕН НОТАРІУС – АМБАСАДОР
БРЕНДУ «НОТАРІАТ УКРАЇНИ»**

«Урочисто присягаю виконувати обов'язки нотаріуса чесно і сумлінно, згідно з законом і совістю, поважати права і законні інтереси громадян і організацій, зберігати професійну таємницю, скрізь і завжди берегти чистоту високого звання нотаріуса». Слова присяги нотаріуса відображені, зокрема, і в одному із принципів діяльності НПУ — «Нотаріат обличчям до людей».

За результатами свого візиту до одного нотаріуса людина робить висновок про весь нотаріат. З одного боку, це накладає на кожного нотаріуса величезну моральну відповідальність не лише за самого себе, а й за всю професію. Але, з іншого боку, це дає кожному нотаріусу можливість щодня підвищувати авторитет нотаріату в суспільстві.

Таким чином, якщо говорити про певний «бренд» під назвою «нотаріат України», то кожен нотаріус має бути бренд-амбасадором. Послів (амбасадорів) бренду використовують організації або компанії, щоб представляти свій бренд в позитивному світлі. Бренд-амбасадор покликаний втілити корпоративну ідентичність за зовнішнім виглядом, манерою поведінки, цінностями і етикою. Це лідер думки або впливовий член спільноти.

Мабуть, багато хто погодиться з думкою, що бути нотаріусом не виходить лише на роботі. Нотаріус усвідомлює себе фахівцем цілодобово, тому так часто на заваді професійному вигоранню нотаріусів стають творчість та спорт. Етичний кодекс нотаріуса — це не примусове слідування нормам, це відчуття морального закону всередині.

Усвідомлення етичних норм нотаріусом повинно реалізовуватися у моральній практиці (моральності). Через конкретні вчинки нотаріус рухається від моралі до моральності, щоби бути не просто фахівцем, а справжнім професіоналом.

Перефразовуючи категоричний імператив Канта, нотаріусам можна керуватися таким правилом: у професійній діяльності дійте так, як би ви хотіли, щоб діяли всі нотаріуси.

День вишиванки в НПУ

Засідання Ради НПУ 16 травня відбулося у святковій атмосфері Дня вишиванки. Члени Ради та працівники Апарату НПУ вбралися у вишиті сорочки, підтримуючи українські традиції та оголошену напередодні акцію «День вишиванки єднає нотаріат».

А у Facebook відбувся організований НПУ фотофлешмоб #нотаріус_у_вишиванці.

ЛАРИСА ФІЛІПОВА:

«Любіть свою професію і людей!»

Лариса Петрівна Філіпова – справжня легенда нотаріату України, адже присвятила професії вже 40 років. Розпочала свій шлях у нотаріаті з травня 1979 року, з посади державного нотаріуса Вільнянської державної нотаріальної контори Запорізької області. Згодом працювала в Третій та Першій запорізьких державних нотаріальних конторах, у грудні 1993 року призначена на посаду завідувача новоствореної Восьмої запорізької державної нотаріальної контори. З 1999 року – приватний нотаріус Запорізького міського нотаріального округу.

Окрім нотаріальної практики, Лариса Петрівна активно долучалась до розбудови професійного самоврядування – входила до складу правління Запорізького відділення Української нотаріальної палати, очолювала Комісію НПУ з питань соціального захисту та професійних прав нотаріусів. Також була членом кваліфікаційної комісії при Запорізькому обласному управлінні юстиції.

На рахунок Лариси Петрівни багато професійних нагород, зокрема відзнаки УНП та НПУ, грамоти обласного управління юстиції. Лариса Філіпова занесена до Золотої Книги нотаріату України.

— Ларисо Петрівно, як починався Ваш шлях у нотаріаті?

— Мені був 21 рік, коли я стала державним нотаріусом Вільнянської державної нотаріальної контори і вперше переступила поріг Першої запорізької державної нотаріальної контори у якості стажиста. У відділі кадрів обласного управління юстиції сказали, що я — наймолодший нотаріус в області. Було цікаво, але трохи страшно, адже за два місяці стажування я повинна була опанувати всі премудрості професії нотаріуса.

А потім почалося самостійне життя в нотаріаті. На той час в районних держнотконторах не було ні консультантів, ні секретарів, ні прибиральниць. Усім займався нотаріус. Хоча, це не стільки обтяжувало роботу, скільки допомагало, бо відразу відпрацьовувались всі етапи нотаріального процесу. До-

помагало і те, що на той час законодавство було більш стабільним. Перша запорізька держнотконтора була методичним центром, виробляла і розповсюджувала єдину нотаріальну практику, зразки документів, для молодих нотаріусів проводилися додаткові практичні заняття.

— **Якщо говорити про сучасний нотаріат України — які найбільші проблеми у цій сфері можете виділити?**

— Непрофесіоналізм. Непрофесіоналізм законодавців, недосконалість документів, з якими ми стикаємося в процесі роботи, «різношерстна» нотаріальна практика, демпінг, відкати. Це все людський фактор. І я не знаю, як з цим боротися. Мене з перших днів вчили, що нотаріат — це не бізнес, це професія, яка покликана допомагати людям. І мої колеги, у переважній більшості, так і працюють, віддаючись роботі на всі сто відсотків, щоденно вирішуючи долі людей. Серед моїх друзів-колег багато таких, які у професії більше 20, 30 і навіть 40 років!

Незахищеність. Незахищеність юридична, незахищеність професійна, незахищеність соціальна. Нотаріальна палата України прикладає багато зусиль, щоб захистити нас від нападок непрофесійних журналістів, щоб зняти з нас тавро «чорних нотаріусів», захистити від камеральних перевірок і відключень. Але на сьогоднішній день немає соціальної програми захисту приватних нотаріусів. Ми не маємо матеріальної підтримки при тривалому захворюванні, у нас безоплатні відпустки, неможливо надати матеріальну допомогу колегам-пенсіонерам. Вважаю, що необхідно створити при НПУ відповідний фонд соціальної підтримки чи соціального захисту нотаріусів.

— **Яка Ваша думка про роботу електронних реєстрів?**

— Нарікань з боку нотаріусів на роботу електронних реєстрів дуже багато. Це на сьогодні наша найболючіша проблема, яка відбирає значну частину робочого

часу і нервів. Я зараз скажу, можливо, криво, але, на мою думку, реєстрація прав — це дія, яка не відповідає природі латинського нотаріату. Знаю, що багато моїх колег поділяють цю думку. Але вже так є.

— **Можливо, потрібні певні зміни на рівні законодавства?**

— Довгий час ми обговорюємо ідею написання Нотаріально-процесуального кодексу. Мрію побачити цей закон у дії, він би вирішив багато проблем у нотаріальній практиці.

— **Складається таке враження, що український нотаріус — універсальний солдат, який може все.**

— Так, нотаріуси — люди грамотні, сміливі, готові вирішувати будь-які поставлені задачі. Взагалі, Ви помітили, настільки різносторонньо розвинуті наші нотаріуси? Багато хто з них пише вірші, детективи, психологічні нариси, малює картини, вишиває, успішно займається спортом. До речі, в цьому році відділення НПУ Запорізької області уже вг'яте організувало

щорічну творчу виставку нотаріусів області. Вражає, настільки професійно створені ці роботи.

— **Ларисо Петрівно, розкажіть, будь ласка, про людей, яких Ви можете назвати своїми вчителями в нотаріаті.**

— З самого початку я «потрапила в хороші руки». Олексій Андрійович Алексенко — заступник начальника обласного управління юстиції в Запорізькій області. Він мене і привів (в буквальному сенсі цього слова) в нотаріат. Строгий, педантичний, принциповий, безапеляційний, досконало знав тонкощі професії. Його боялися, але до мене Олексій Андрійович ставився з батьківською теплотою і справедливою вимогливістю.

Марія Теофанівна Кірюшко — корифей нотаріату, присвятила професії більше 50 років життя. Вона вклала в мене перші зерна знань про нотаріат, вчила наполегливості та вимогливості до себе, підказувала, підтримувала, і стала такою рідною, близькою — більше, ніж вчителем. Вона була для мене другою мамою, другом сім'ї. І Олексій Андрійович, і Ма-

5 ПОРАД МОЛОДИМ НОТАРІУСАМ ВІД ЛАРИСИ ФІЛІПОВОЇ

1. Будьте готовими вчитися все життя.

На жаль, реалії нашого життя показують, що чинне законодавство часто змінюється, бувають правові колізії, а нотаріусу потрібно прийняти рішення, яке б не суперечило ні закону, ні інтересам громадянина, і завжди було у правовому полі. Для цього необхідно постійно підвищувати свій професіоналізм.

2. Будьте сумлінними і уважними — ви щоденно вивчаєте і аналізуєте багато документів, вони можуть суперечити один одному, але не повинні суперечити діючому законодавству.

3. Будьте терплячими і переконливими. Багато кому з людей важко сприйняти вашу точку зору, особливо якщо вона не співпадає з їх уявленням про вирішення свого питання.

4. Будьте ввічливими, незалежно від того, хто до вас звертається — директор, депутат чи старенька бабуся.

5. Любіть свою професію і людей! Намагайтеся донести до людини свої аргументи і доводи так, щоб навіть у разі відмови відвідувач пішов від вас із почуттям вдячності.

рія Теофанівна вже давно пішли у вічність. Але спогади про них завжди гріють мою душу.

В 1992 році мене спіткала біда — тяжко захворіла мама. Я вимушена була довгий час її доглядати. Постало питання: залишити роботу. У цей час мені підставила плече Людмила Євгенівна Малишева. Вона взяла мене до Першої запорізької держнотконтори, всіляко підтримувала. Тільки завдяки їй я залишилась в нотаріаті. Тоді у мене наче відкрилось друге дихання, вирости крила, я повірила в себе, відчула підтримку і сказала собі: «Я зможу!». Безмежно люблю і поважаю Людмилу Євгенівну, таку справедливу, строгу і по-материнському чуйну, мудру, з молодою душею і з юнацькою «задоринкою». Бажаю їй довгих років життя у повному здоров'ї!

— Ви також стали вчителем для нотаріусів-початківців? Як склалися стосунки з колегами?

— Доля була до мене прихильна. Вона зводила мене з цікавими, хорошими людьми. Якось так виходило, що недобросовісні і недоброчливі біля мене не затримувалися. Кожен, хто був і є поряд, наповнює мене новими почуттями, новими знаннями, залишає свій незабутній слід в моєму житті.

Мої учні Олена Соха, Лілія Бучикіна увібрали краще, що дали

мені мої вчителі, і цим я поділилася з ними. Мені подобається, коли молодь вчиться, наповнюється новими знаннями (а в нотаріаті неможливо стояти на місці). Так от, і Олена, і Лілія, стали прекрасними фахівцями, вони принципові у прийнятті рішень, але не позбавлені здатності співчувати, розуміти, допомагати. Пишаюся вами, мої дорогі дівчатка!

У мене завжди був згуртований колектив. Взаємодопомога і взає-

морозуміння допомагають у роботі, сприяють спокійній, доброзичливій обстановці. Мої помічники — це мої названі діти. І коли вони, вибравши собі нову стежку в житті, йдуть від мене, піднімаються професійними сходинками все вище, вдосконалюються і з вдячністю згадують уроки, які отримали в нотаріаті, я радію разом з ними і пишаюся ними! Нотаріат вчить бути уважним, прискіпливим, помічати нюанси, дрібниці, бути відповідальним у прийнятті рішень.

— Як стати успішним нотаріусом?

— Варто врахувати, що кар'єрного зростання (у звичайному розумінні цього поняття) в нашій професії немає — нотаріус починає і закінчує діяльність у цьому статусі. Тому успішність нотаріуса — це його репутація, авторитет, кваліфікація, професіоналізм, що повинні зростати впродовж всього нотаріального життя.

Бесіду вела Юлія Шешуряк

Особливості роботи нотаріальних контор в Німеччині

Оксана Маринець

Приватний нотаріус Київського
міського нотаріального округу

Впродовж багатьох років Німецький фонд міжнародного правового співробітництва (IRZ) успішно проводить підвищення кваліфікації спеціалістів юридичної галузі з європейських країн. Цього року за ініціативи німецької сторони та сприяння Нотаріальної палати України було здійснено відбір на конкурсній основі українських нотаріусів, які належним чином володіють німецькою мовою, для участі у навчальній програмі, що реалізовувалась IRZ та Федеральною нотаріальною палатою Німеччини. Після конкурсного відбору протягом двох тижнів (12 – 29 травня 2019 року) я навчалася разом із нотаріусами з Угорщини, Польщі, Грузії, Хорватії, Російської Федерації, Македонії та Румунії. Програма навчання включала три етапи – теоретичні лекції; практичне стажування в нотаріальній конторі Німеччини; продовження лекцій з подальшим обговоренням та порівнянням нотаріального процесу країн-учасниць.

«Нотаріус – це юридичне обличчя держави», — вважають в Німеччині, тому нотаріат користується заслуженою повагою.

Шлях нотаріуса до власної контори довгий: необхідно отримати загальну юридичну освіту, успішно скласти іспити, пройти навчання зі спеціальних фахових дисциплін. Діють квоти (наприклад, на весь Дюссельдорф квота 41 нотаріус), тому майбутні нотаріу-

си, які вже склали професійний іспит, очікують на призначення, працюючи певний час в різних нотаріальних конторах. Це може тривати кілька років. До речі, майбутній нотаріус може лише висловити бажання щодо міста, де б він хотів відкрити власну нотаріальну контору. Палата сама визначає, де саме звільнилось місце нотаріуса, або де потрібно збільшення їх кількості.

Спеціальних вимог до приміщення контори немає. Нотаріус сам відповідає за збереження власного архіву. На співробітників нотаріальних контор покладено обов'язок по підготовці проектів документів, листів, рахунків, ведення запису клієнтів. Усі ці дані вносяться до спеціальної нотаріальної програми XNOTAR. Також використовується єдина програма NOTARSOFT, що містить зразки всіх актуальних документів, які використовує нотаріус у своїй діяльності.

Велику увагу нотаріуси Німеччини приділяють як збереженню нотаріальної таємниці, так і охороні персональних даних. Реєстри нотаріальних дій відсутні, щоб відвідувачі не могли бачити зміст та особисті дані з попередніх нотаріальних дій.

Для визначення вартості нотаріальних дій існує цілий посібник, де чітко та детально визначено, яку саме суму слід вказувати за певну дію в рахунку, який саме податок, певні коефіцієнти та додаткові витрати слід застосовувати (включається навіть вартість кон-

вертів). Кожний рахунок перевіряється Фінансовою службою раз в 4 роки.

Згідно з правилами нотаріального діловодства Німеччини нотаріуси зберігають лише оригінали договорів, довіреностей, заповітів, які повинні бути складені в хронологічному порядку за датою вчинення дії (підшивати не обов'язково). В наступні роки планується взагалі відмовитись від паперових носіїв документів, але щодо цього в Німеччині йдуть гарячі дискусії.

Досить цікавим є те, що для економії паперу деякі нотаріуси використовують проектори, якими на стіні відтворюється проект нотаріального документу. Під час обговорення всі зміни в документ вносяться через комп'ютер та відразу відображаються. Друкується лише фінальний варіант.

Отже, на відміну від нотаріусів Німеччини, на українських нотаріусів покладено значно більше обов'язків під час вчинення нотаріальних дій та ставляться вищі вимоги до ведення нотаріального діловодства.

Звичайно, нотаріальний процес кожної країни має свої переваги та недоліки, але слід завжди пам'ятати, що учасниками правовідносин є люди з їх життєвими ситуаціями, які нотаріус день за днем відображає на папері, ставить свій власний підпис та печатку власної відповідальності.

*Детальний матеріал
читайте на сайті npu.org.ua*

СПРАВЖНІЙ АНТИРЕЙД

Нотаріальна палата України презентувала Стратегічний план припинення рейдерства у сфері державної реєстрації

26 червня в Києві відбувся круглий стіл на тему «Справжній АНТИРЕЙД: Нотаріальна палата України пропонує дієві механізми подолання рейдерства у сфері державної реєстрації». Експертне обговорення було організоване НПУ з метою вироблення найефективніших способів остаточного і безповоротного подолання рейдерства.

«Нотаріат України не має жодного політичного забарвлення, оскільки ми покликані захищати права та інтереси громадян і юридичних осіб, а не політичних партій. Сьогодні у нас не просто круглий стіл — це велика експертна нарада. Тут зібралися саме ті люди, які мають безпосереднє відношення до боротьби з таким ганебним явищем як рейдерство, які не злякались репресій влади та робили і роблять конкретні справи. Сьогодні НПУ започатковує Антирейдерський Рух, який спрямований на остаточне і безповоротне зни-

*щення рейдерства в Україні», — відкриваючи захід, зазначив президент НПУ **Володимир Марченко**.*

Нотаріальна палата України презентувала свої напрацювання щодо антирейдерських механізмів у сферах реєстрації нерухомості, землі, корпоративних прав: аналітичний матеріал щодо усіх видів рейдерства в держреєстрах, Стратегічний план припинення рейдерства у сфері державної реєстрації нерухомості та бізнесу, а також відповідний законопроект.

«Факт наявності рейдерства є абсолютно очевидним та до-

*веденим, тому сьогодні у нас немає наміру просто говорити про проблему — потрібно діяти та вирішувати всі проблеми вже сьогодні», — акцентувала Перший віце-президент НПУ **Ольга Оніщук**.*

Напрацювання Нотаріальної палати України презентували приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу **Валентин Войтовський**, голова відділення НПУ в Львівській області **Юрій Пилипенко** та голова відділення НПУ в Рівненській області **Інна Бернацька**. Нотаріуси детально розповіли про види

рейдерства у сфері державної реєстрації та пропозиції НПУ щодо остаточного припинення цього ганебного явища.

*«Дуже добре, що в нашій країні нотаріуси, юристи можуть відкрито говорити про проблему, це дуже великий здобуток і дякую вам за ту роботу, яку ви проводите, — зазначив заступник Глави Офісу Президента України **Олексій Гончарук**. — Рейдерство це наша спільна біда і проблема».*

Команда Президента України уважно спостерігає за проблемою рейдерства і за тим, як поводить себе уряд у напрямку її вирішення, повідомив Олексій Гончарук. Для економічного зростання Україні потрібні інвестиції, а для інвестицій — верховенство права і захист права власності.

Окрім того, заступник Глави Офісу Президента звернув увагу на «ІТ-компонент» рейдерства та діяльність ДП «НАІС» — на його думку, дане підприємство потребує змін та посилення професійними порядними людьми.

Також у круглому столі взяв участь новопризначений директор Департаменту державної реєстрації та нотаріату Міністерства юстиції України **Владислав Влашок**, який у своєму виступі висловився про необхідність вирішення проблеми із комунальними підприємствами, які мають повноваження держреєстрації та є джерелом рейдерства.

Народний депутат **Вікторія Пташник** висловила застереження, що у сфері державної реєстрації потрібне якісне законодавство та реальні зміни, аби не повторилася ситуація із законопроектом про запровадження «унітарних підприємств» замість комунальних підприємств. Вікторія Пташник підтримує ініціативу НПУ та радить реєструвати законопроект через депутатів у парламенті нового скликання. *«Потрібно реагувати, оскільки мова йде про захист власності, і коли це стосується кожного громадянина, ми не можемо зволікати»*, — вважає народний депутат.

Про якість нормотворчої техніки і дотримання регламентних

процедур говорив і народний депутат **Руслан Сидорович**: *«Якщо ми, правники, будемо ігнорувати ті правила, які самі створюємо, ми будемо знецінювати спільну роботу, а якість документів, які потім будуть ухвалюватися і реалізовуватися, буде відповідною».*

Масштабну дискусію викликало обговорення доцільності існування Комісії Мін'юсту з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації.

Адвокат, старший партнер Agio Law Firm, член правління Асоціації правників України **Юліан Хорунжий** звернув увагу на судову практику з даного питання. *«Антирейдерська комісія показала себе не ефективною та лише дала надію, яку не виправдала»*, — вважає директор ГО «Бізнес-Варта» **Ольга Матвіїва**. Народний депутат **Леонід Козаченко** переконаний, що в Комісії має бути представник НПУ, адже *«нотаріат набрався стільки досвіду, скільки жоден працівник Мін'юсту не має, і з цим треба рахуватися».*

Заступник директора Департаменту приватного права Міністерства юстиції України **Анатолій Лещенко** торкнувся питання практичної роботи державних реєстраторів. *«Законодавство недосконале і дозволяє використовувати його всупереч захисту права власності»*, — вважає експерт, тому державний реєстратор не має можливості зберегти право власності та нівелювати ті незаконні дії, які можуть відбутися.

Також у заході взяв участь заступник директора Департаменту

контролю за використанням та охороною земель Держгеокадастру **Олексій Коляденко** та інші експерти.

«Нам потрібна комплексна боротьба, і стратегія Нотаріальної палати є ефективним засобом такої боротьби», — вважає адвокат, партнер ЮК «ВОЛХВ» **Віктор Дубовик**.

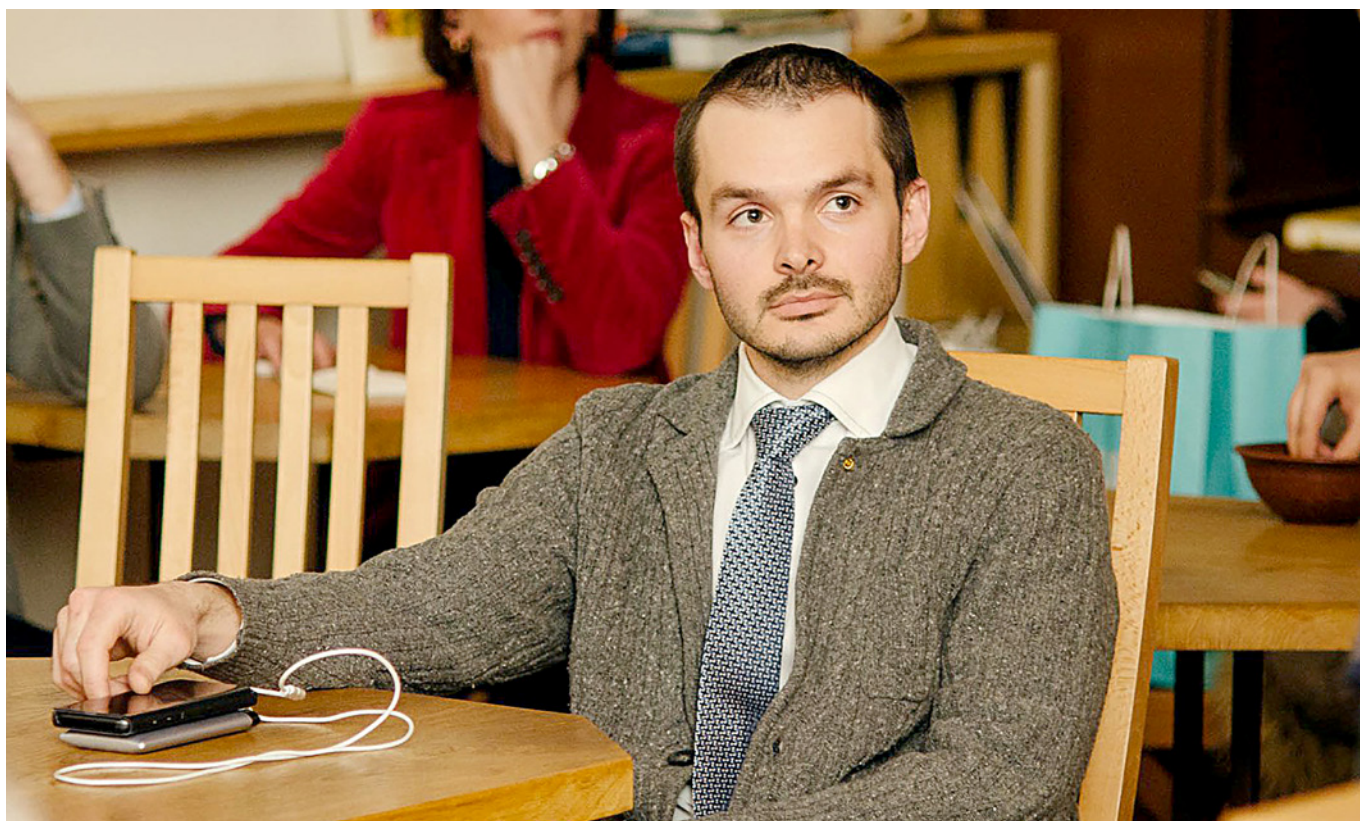
«НПУ провела дуже кропітку, велику, а якщо говорити про вектор — позитивну роботу. Цей законопроект є великим кроком вперед», — зазначив експерт РІР **Михайло Серебряков** та надав свої рекомендації щодо вдосконалення законопроекту.

«Прийняти законопроект — це навіть не десять відсотків успіху. Основний успіх це воля нашої влади, це сумлінне виконання обов'язків усіма міністерствами, це бажання навести лад у реєстрах», — резюмувала **Ольга Оніщук**.

Володимир Марченко зауважив, що матеріали НПУ підготовлені дуже професійно, та висловив сподівання на успішну їх реалізацію: *«Наскільки б це було незручним для влади, НПУ не збирається припиняти боротьбу за те, щоб в країні виконувалися закони і Конституція».*

Нотаріальна палата України передала розроблені матеріали усім стейкхолдерам та вчергове заявила про свою відкритість до співпраці задля захисту права власності в Україні.

Матеріали та відеозапис заходу — на сайті pru.org.ua

ЮРІЙ БАДАХОВ:

«Участь у самоврядуванні дозволяє робити набагато більше для розвитку професії»

Навесні цього року відбулося оновлення складу Ради Нотаріальної палати України – представником відділення НПУ в м. Києві обрано Юрія Бадахова, молодого та активного нотаріуса Київського міського нотаріального округу. В нотаріаті Юрій з 2009 року, з 2014 року бере участь в розвитку професійного самоврядування. Член комісії НПУ з питань співробітництва з органами державної влади та з питань протидії кіберзлочинності. Працював у робочих групах щодо питань нотаріату та державної реєстрації. Бере участь у підготовці та лобюванні проектів нормативних актів, спрямованих на незалежність та стабільність нотаріату, один із розробників концепції реформування нотаріату. Юрій Бадахов переконаний, що разом набагато легше досягати поставленої мети.

— Юрію, Ви вже давно є активістом нотаріального самоврядування, тому обрання до Ради НПУ цілком закономірне. Новий статус допоможе Вам розвивати нотаріат?

— Безперечно, адже я ніколи не приховував, що участь у самоврядуванні дозволяє мені робити набагато більше для розвитку професії, а отже, і для власного розвитку. В цьому сенсі посада члена Ради є тим щаблем,

що дозволить більш ефективно витрачати сили для досягнення мети. Цією метою, безумовно, є закріплення в суспільстві думки про нотаріуса як спеціаліста дуже високого рівня з бездоганною репутацією.

— У травні Ви вперше взяли участь у засіданні Ради Нотаріальної палати України в якості новообраного члена Ради. Які враження?

— Не скажу, що було щось таке, чого я не очікував, чи про що не знав. Вражень небагато — звичайні збори керівного органу. Хоча, треба зробити поправку на те, що це були перші мої збори в якості члена Ради і я розумію, що найцікавіше попереду.

— Чи можна визначити певні риси характеру, які відрізняють членів Ради НПУ від інших нотаріусів?

— Кожен член Ради НПУ готовий витратити значну частину власних сил та часу на вирішення проблем спільноти. Цей життєвий принцип визначає риси характеру моїх колег по Раді: здатність приймати рішення, організовувати людей, реалізовувати проекти тощо. Крім цього, не можна забувати, що більшість членів Ради є головами обласних відділень НПУ, що ще більше характеризує їх.

— До Ради НПУ Вас обрали по квоті від нотаріальної громади Києва. Разом із іншими киянами у Раді (Ольгою Оніщук, Оленою Кирилюк, Наталією Козаєвою, Дмитром Кирилюком) будете працювати єдиною командою?

— Так, звичайно. Я, взагалі, є відвертим противником будь-яких конфліктів всередині команди — вважаю, що разом набагато легше досягати поставленої мети, а отже, треба вміти знаходити компроміси, а в деяких випадках також вміти поступатись.

— Потрібні якісь зміни в організації роботи Ради НПУ?

— Враховуючи філософію побудови НПУ, Рада має працювати саме як колективний орган, що здійснює керівництво Палатою в період між з'їздами. Щодо стосується нюансів організації, можливо, щось і можна змінити (як і в будь-якому механізмі), але необхідності в якихось суттєвих змінах поки немає.

— Чи можна очікувати, що наступний з'їзд нотаріусів прийме радикальні зміни до Статуту НПУ щодо повноважень Ради НПУ?

— Поки що я не бачу передумов до цього, адже змінювати баланс

повноважень керівних органів варто лише тоді, коли є наявні «перекоси», чого я не бачу.

— Які законодавчі зміни могли би покращити клімат в нотаріальному середовищі?

— Передусім, це передання більшості повноважень Міністерства юстиції України до Нотаріальної палати України. Тим більше, що саме такий підхід застосовано до іншої схожої юридичної спільноти — адвокатів. Крім цього, дуже важливо передивитись підходи до проведення перевірок. Я завжди стояв на позиції, що перевірки мають проводити лише правоохоронні органи та суд, і лише тоді, коли є ознаки правопорушення. Все інше — це прямий шлях до корупції.

— Як Ви вважаєте, який із нотаріатів інших країн можна взяти Україні за приклад та йти цим шляхом?

— Вважаю, що варто з кожної країни взяти найкраще. Зокрема, минулого року я детально познайомився з нотаріатом Німеччини і можу сказати, що це досить стала і ефективна модель, з якої ми можемо багато перейняти для себе.

— Нотаріату України потрібна еволюція чи революція?

— Безумовно, еволюція, — але дуже інтенсивна.

— Ким би Ви стали, якби не пов'язали своє життя із юриспруденцією?

— Якщо чесно, таке питання собі ніколи не ставив. Можливо, мріяв про щось інше ще в шкільні часи, але це було не дуже серйозно. Юриспруденція — мій обдуманий, свідомий вибір.

— Що Вас надихає у роботі, який головний мотиватор?

— В першу чергу, це вдячність людей, для яких я вчиняю нотаріальні дії, адже ми працюємо саме для них, а не навпаки.

— Столичні нотаріуси особливі чи мають ті ж проблеми, що й із інших регіонів?

— В столиці є багато дуже яскравих особистостей, які готові працювати для розвитку нотаріального самоврядування. Також тут сконцентровані головні офіси органів влади, громадських організацій, з якими співпрацює НПУ. Разом з тим, є й деякі особливості — через велику кількість нотаріусів іноді дуже важко зібрати кворум для проведення зборів, адже більшість нотаріусів, на жаль, залишаються дуже пасивними і чекають, що їхні проблеми мають вирішити інші. Але це вже всеукраїнська проблема.

— Нотаріус нотаріусу друг?

— Так повинно бути. Лише в такому випадку нотаріат має майбутнє.

Бесіду вела Юлія Шешуряк

Рада НПУ — орган Нотаріальної палати України, що виконує функції професійного самоврядування нотаріусів у період між з'їздами.

До складу Ради входять президент НПУ, Перший віце-президент НПУ, віце-президент НПУ і голови відділень НПУ, а також два нотаріуси, обрані загальними зборами нотаріусів відділень НПУ з чисельністю нотаріусів більше однієї тисячі.

ЗАБЛОКУВАЛИ? ОСКАРЖУЄМО!

Визнання протиправним невмотивованого наказу Мін'юсту про блокування нотаріусу доступу до держреєстрів

Володимир Бірюков
Юрисконсульт
Нотаріальної палати України

До повноважень Міністерства юстиції України належить здійснення контролю у сфері державної реєстрації. Відповідні повноваження закріплені у статтях 37 та 37¹ Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», 34 і 34¹ Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».

Практика реалізації зазначених повноважень свідчить про наявність конфліктів у цій сфері між Мін'юстом та державними реєстраторами, зокрема нотаріусами. Існує достатньо велика кількість оскаржених у судовому порядку наказів, прийнятих Мін'юстом в рамках реалізації контрольних функцій у сфері державної реєстрації. При цьому, практично в усіх судових процесах, у які залучалась Нотаріальна палата України, нотаріуси змогли захистити свої права.

Серед проблемних питань у зазначеній сфері слід виділити відсутність чіткого правового регулювання порядку застосування Мін'юстом санкцій, визначення ним конкретного виду санкції та строку її дії.

Однією із найпоширеніших санкцій, яка застосовується Мін'юстом, є блокування державному реєстратору доступу до реєстрів. Оскільки чинне за-

конодавство не містить жодних критеріїв застосування такої санкції, Мін'юст самостійно визначає строк її дії. Як свідчить практика, такий строк може бути від 2-х тижнів до 1-го року.

На думку Мін'юсту, вирішення вказаних питань є дискреційним повноваженням.

Судова практика підтверджує вказану тезу, однак засвідчує необхідність наявності мотивування (обґрунтування) Мін'юстом своїх рішень (наказів).

Відповідні приписи містяться, зокрема, у Постанові Верховного Суду в складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 25 липня 2018 року у справі № 822/1763/16 (провадження № К/9901/17477/18) щодо оскарження наказу Мін'юсту, прийнятого за наслідками розгляду скарги на дії державного реєстратора.

У вказаній постанові, серед іншого, зазначено, що відповідно до пункту 12 Порядку розгляду скарг у сфері державної реєстрації (затвердженого постановою КМУ від 25 грудня 2015 року № 1128), за результатами розгляду скарги суб'єкт розгляду скарги на підставі висновків комісії приймає мотивоване рішення про задоволення скарги або про відмову в її задоволенні з підстав, передбачених законами, у формі наказу.

Стосовно доводів касаційної скарги про втручання судів у дискреційні повноваження Мін'юсту в частині визначення покарання

для відповідача Верховний Суд зазначив наступне.

За результатами розгляду скарги Міністерство юстиції України та його територіальні органи можуть прийняти мотивоване рішення, в якому передбачити шляхи для задоволення скарги.

Відповідно до пунктів 12, 13 Порядку за результатами розгляду скарги суб'єкт розгляду скарги на підставі висновків комісії приймає мотивоване рішення про задоволення скарги або про відмову в її задоволенні з підстав, передбачених законами, у формі наказу.

Верховний Суд зазначає, що дійсно, обрання серед визначених у частині шостій статті 34 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» способів реагування на допущені державним реєстратором порушення перебуває у площині дискреційних повноважень відповідача.

Разом із цим, з огляду на приписи частини шостої статті 34 Закону «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» та пункту 12 Порядку відповідач (Мін'юст) під час розгляду скарги повинен дослідити наявність чи відсутність підстав для відповідного реагування та, з урахуванням встановлених обставин, мотивувати необхідність застосування конкретного його способу (способів).

У свою чергу, адміністративний суд у силу вимог частини третьої статті 2 КАС України в порядку судового контролю за рішеннями, діями чи бездіяльністю суб'єктів владних повноважень повинен дослідити, чи прийняті (вчинені) вони, зокрема, на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, обґрунтовано, розсудливо, з урахуванням права особи на участь у процесі прийняття рішення, пропорційно тощо.

Спірний висновок, окрім констатації низки порушень з боку позивача та необхідності скасування вищезазначених реєстраційних дій, не містить жодного мотивування щодо необхідності блокування доступу позивача до Реєстру та обґрунтування визначення періоду такого блокування.

Слід також зазначити, що згідно з частинами першою, другою статті 6 КАС України суд при вирішенні справи керується принципом верховенства права, відповідно до якого, зокрема, людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Суд застосовує принцип верховенства права з урахуванням судової практики Європейського суду з прав людини.

Суди обґрунтовано послали на практику ЄСПЛ, висловлену в його рішенні від 20 жовтня 2011 року в справі «Рисовський проти України», згідно з якою принцип «належного урядування», зокрема, передбачає, що державні органи повинні діяти в належній і якомога послідовній спосіб. При цьому, на них покладено обов'язок запровадити внутрішні процедури, які посилять прозорість і ясність їхніх дій, мінімізують ризик помилок і сприятимуть юридичній визначеності у правовідносинах. Державні органи, які не впроваджують або не дотримуються своїх власних процедур, не повинні мати можливості уникати виконання своїх обов'язків.

За такого правового регулювання та обставин справи відповідач, приймаючи спірні рішення, діяв на підставі та в межах повноважень, що передбачені Конституцією та законами України, але з порушенням вимог статті частини шостої статті 34 Закону «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» та пункту 12 Порядку, необґрунтовано та з порушенням права позивача на участь у процесі прийняття рішення.

Зважаючи на викладене, суди першої та апеляційної інстанцій дійшли цілком обґрунтованого ви-

сновку про наявність підстав для задоволення позову про визнання протиправним і скасування наказу Мін'юсту.

Аналогічні висновки зазначені й у інших судових рішеннях, зокрема у постановках Верховного Суду в складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 02 травня 2018 року у справі № 826/15847/17 та від 31 травня 2019 року в справі № 816/2150/18, а також у постановках Харківського апеляційного адміністративного суду від 28 листопада 2018 року по справі № 640/2353/18 та від 12 грудня 2018 року по справі № 816/2150/18, у постанові Київського апеляційного адміністративного суду від 15 серпня 2018 року по справі № 826/12480/17.

Таким чином, відповідно до вказаної судової практики, можна дійти висновку, що державний орган (у даному разі Мін'юст) повинен реалізовувати своїх дискреційні повноваження із дотриманням принципу верховенства права і на підставі положень чинного законодавства.

Зокрема, необхідна наявність мотивування прийнятого рішення (наказу) у питаннях визначення виду санкції і строку її дії, оскільки це передбачено приписами чинного законодавства і обумовлено засадами верховенства права.

ОЛЕГ НЕГРА — про особливості державного нотаріату

Відділення Нотаріальної палати України в Херсонській області очолює Олег Негра, завідувач Голопристанської державної нотаріальної контори. У державному нотаріаті працює з 1996 року, тож обізнаний зі всіма нюансами роботи ДНК та користується заслуженою повагою членів Ради НПУ. Правління свого відділення Олег Негра вважає командою однодумців, знає особисто всіх нотаріусів Херсонщини та переконаний, що головна риса характеру нотаріуса – це любов до людей.

— **Олеже, Ви єдиний представник державного нотаріату в Раді НПУ. Наскільки схожа проблематика державного та приватного нотаріату, як часто на засіданнях Ради обговорюються реалії роботи держнотконтор?**

— У більшості міст та регіонів України кількість державних нотаріусів значно менша, ніж приватних. В Херсонській області теж аналогічне співвідношення — 23 державних і 124 приватних. Проблематика у державних та приватних нотаріусів схожа на 90%. Це, на мою думку, питання кібербезпеки у роботі з електронними реєстрами Мін'юсту та неврегульованість процедури камеральних перевірок нотаріусів як реєстраторів. Решта питань і проблем має своє вирішення у робочому порядку.

— **Мабуть, в державному нотаріаті працюють люди із винятковою витримкою та особливою любов'ю до професії?**

— Думаю, в даному контексті доцільніше говорити про любов до людей. У нотаріуса, який працює в ДНК (а особисто я в державному нотаріаті з 1996 року) виникають особливі відносини з громадянами, що звертаються в контору. Тут найбільше розумієш плінність часу та тлінність життя.

Наприклад, звертаються спадкоємці за оформленням спадщини після смерті матері, а правовста-

новлюючий документ видавався тобою років 15 назад, ще після смерті батька чи діда. І відчуваєш себе якимось «реєстратором життів». Дуже глибокі, але і двоякі відчуття. Або приходить тридцятирічний чоловік чи жінка, береш в руки спадкову справу 1999 року, а там вони ще зазначені як малолітні спадкоємці. І розумієш, скільки людей «пройшло» перед тобою за ці роки.

— **Як Ви вважаєте, чому в Україні досі не запроваджено єдиний нотаріат?**

— Тема єдиного нотаріату мушується в Україні вже більше 20 років, але немає волі держави на реформування. Залишки радянської ментальності не дають один раз прийняти нормальний закон про єдиний нотаріат і встановити єдині прозорі правила для всіх нотаріусів. Постійно знаходяться серед народних депутатів такі собі «псевдозахисники» малозабезпечених верств населення. Тут вихід повинен бути один, аналогічний системі безоплатної правової допомоги: якщо людина малозабезпечена — держава субсидує її витрати на нотаріальне оформлення згідно договорів з нотаріусами, як зараз це практикується з адвокатами.

— **Перспективи запровадження єдиного нотаріату ще досить далекі. На Вашу думку, яких реальних**

термінових змін вже зараз потребує державний нотаріат?

— Зміни в державному нотаріаті, якщо ми визнаємо необхідність його існування, повинні привести до більш широкої господарської самостійності державних нотаріальних контор як окремих юридичних осіб. Зараз на всі ці централизовані тендерні закупки витрачається стільки часу! Колосальний об'єм нікому не потрібної роботи проводять бухгалтери та тендерні комісії, щоб купити пачку паперу, картридж чи лампочку!

— **Яка на сьогодні ситуація із доступом до нотаріальних дій у сільській місцевості, зокрема Херсонщини?**

— Що важливіше жителями сільської місцевості — наявність ДНК чи лікарні або ФАПу? Повірте мені, відповідь самих мешканців буде однозначною. Проблеми з доступом до нотаріальних послуг у віддалених регіонах не існує!

Діючим законодавством передбачено вчинення низки нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування. А специфіка вчинення більш складних дій, як то посвідчення договорів відчуження або іпотеки, оформлення спадщини тощо, потребують багато додаткових підготовчих дій (проведення техінвентаризації чи оцінки, присвоєння кадастрового номеру чи отримання витягу з земельного кадастру),

тому громадяни все одно змушені звертатися в районні центри.

Єдина реальна проблема зараз виникла в селищах міського типу, де на сьогоднішній день не існує законної можливості посадовим особам органів місцевого самоврядування вчиняти нотаріальні дії. Тут допоможе тільки зміна діючого законодавства.

У мене як завідуючого ДНК у районному центрі не проходить жодного робочого дня, що б я не спілкувався телефоном з секретарями сільських рад Голопристанського району (а їх у нас в районі 20) з питань вчинення нотаріальних дій. І так протягом вже майже 23 років. Але, на жаль, секретар місцевої ради — виборна посада. Тільки один навчиться — відбуваються чергові вибори — і знову все спочатку...

— Існує стереотип, що основна робота державних нотаріусів стосується оформлення спадщини. Чи справді це так?

— Десь 60-70% роботи державного нотаріуса — це, дійсно, оформлення спадщини. 20-25% — посвідчення договорів відчуження. Решта — інші нотаріальні дії.

— Поділіться Вашими особистими лайфхаками організації роботи в ДНК. Які складнощі бувають та як їх долаєте?

— Що б зробити роботу ДНК більш зручною для людей, ми неформально плануємо прийом громадян у деякі дні (вівторок та середа) за попереднім записом за телефонами, а в решту днів — «жива черга», якщо так її можна назвати. Так відвідувачі можуть спланувати свій день і бути на 100% впевнені, що потраплять на прийом до нотаріуса. Мене дивують повідомлення з інших регіонів, що запис на прийом до державного нотаріуса проводиться за кілька місяців (!).

На всіх пам'ятках, що ми видаємо громадянам, є і мої особисті номери мобільних телефонів, за якими можна записатись на прийом чи отримати консультацію. Тому десь третина людей зайвий

У нотаріуса, який працює в ДНК, виникають особливі відносини з громадянами

раз не приходять тільки для того, щоб спитати, які треба зібрати документи, не витрачає свій час та не створює чергу.

— Херсонщина — південний регіон. Доводилося посвідчувати правочини з «морським відтінком»?

— З «морським відтінком»? Хіба що довіреності на човни та катери. Морські протести — тільки в Херсоні або Скадовську, де є порти. У нас в Голій Пристані і районі порту немає. Більше доводилось видавати свідоцтва про право на спадщину на нерухоме майно в Залізному Порту чи Приморському після смерті іноземців.

— Розкажіть про правління Вашого відділення, чим особливі ці люди, що вас об'єднує?

— Наше правління — це команда однодумців, з якими ми спільно вирішуємо питання життєдіяльності відділення. Серед членів правління є досвідчені нотаріуси з великим стажем роботи як у державному нотаріаті, так і в приватному. Це Луб'янський Андрій Васильович та Волкодав Валентина Геронтіївна. Але найдосвідченішою та найавторитетнішою, безперечно, є Ляшук

Лілія Гаврилівна, яка ще в мене у 1996 році приймала екзамен, коли я тільки бажав стати нотаріусом. Кістяк правління також складають Лисенко Лариса, Козоріз Роман та Сисак Дмитро. Є й молоді, але вже авторитетні нотаріуси, — Годованний Олексій, Сперчун Олександр, Левчук Володимир.

— Наскільки добре знаєте нотаріальну громаду Херсонщини? Чи часто вони звертаються до Вас зі своїми проблемами, питаннями?

— Звісно, всіх нотаріусів Херсонщини я знаю особисто. Знаю розташування їх контор та офісів і дорогу до них теж пам'ятаю, у бага-

т'юх вже не раз бував на перевірках. Можу кожному зателефонувати з різних питань і відповідаю на кожен телефонний дзвінок колег. Знаю про особисте життя багатьох колег з їх же розповідей, про сімейні конфлікти і радісні події, про щастя і горе. Намагаюсь порадою та добрим словом підтримати у складних ситуаціях.

Буває, колеги з інших областей мене запитують, як ми проводимо роботу з боржниками по внесках до НПУ? Кожного місяця після отримання таких списків я телефоную до нотаріусів-боржників, прошу сплатити заборгованість, вислуховую причини несплати, співчуваю, підтримую, пропоную сплатити хоча б частину, щоб було видно, що заборгованість зменшується. Іноді особисто заїжджаю до нотаріуса в офіс і нагадую про необхідність сплати боргу. Можу впевнено сказати, що злісних неплатників у Херсонській області немає. Декілька людей з боргами, але на те є свої причини.

Не тільки буденні справи, але й радісні події відбуваються у житті нотаріусів Херсонщини. Нещодавно, 21 червня, вітали приватного нотаріуса Білозерського РНО Гребенюк Таїсію Миколаївну з 50-річчям роботи нотаріусом! Життя продовжується.

— Чого зараз не вистачає професійному самоврядуванню нотаріусів?

— Професійному самоврядуванню нотаріусів зараз не вистачає повної самостійності та незалежності від органів державної влади.

— Як вважаєте, чи характерне для нотаріуса професійне вигорання, і як з ним боротися?

— Думаю, що професійне вигорання може статися тоді, коли тобі вже не цікаво працювати, і зміни у професії ти сприймаєш вороже, а не з інтересом. Боротися з професійним вигоранням треба тільки шляхом пізнання всього нового у професії. «Часи змінюються, і ми змінюємось разом з ними».

— Під час відпустки вдається повністю абстрагуватися від роботи? Який вид відпочинку можете порадити колегам?

— У державних нотаріусів мінімальні відпустки — 24 календарні дні. Тому особливо не розгуляєшся. Як на мене, відпустку треба використати собі на користь шляхом вивчення або досягнення чогось нового. Це може бути як цікава подорож різними куточками світу чи знайомство з новими людьми, так і досягнення особистої мети — наприклад, схуднути або кинути палити.

— А що думають про нотаріат Ваші донечки, поважають професію батька?

— Звісно, мої три донечки чудово обізнані з нотаріатом, а двоє вже пішли моїм шляхом. Старша Юліана закінчила юридичну академію ім. Ярослава Мудрого, середня Дарія — третій курс Одеської юридичної академії, а найменша Марія закінчила другий клас загальноосвітньої школи. Дитинство всіх трьох проходило і проходить серед печаток, штампів і бланків.

— Що в професійній діяльності нотаріуса найскладніше, а що найприємніше?

— Найскладніше у професії нотаріуса — переконати людину в тому, що вона помиляється, а її бажання суперечать вимогам діючого законодавства. Найприємніше — це коли навіть конфліктні клієнти вас рекомендують іншим людям.

Бесіду вела Юлія Шешуряк

СПОРТИВНИЙ СТИЛЬ

Команда нотаріусів України здобула яскраві перемоги на міжнародній арені

Народна мудрість говорить: дай роботу тілу — відпочине голова. Мабуть, саме тому нотаріуси так захоплюються спортом. А в команді з колегами-однодумцями з'являється додатковий стимул не лише брати участь, а й перемагати. Наша нотаріальна команда цього року показує відмінні результати на міжнародних змаганнях. Наприкінці травня українські нотаріуси привезла командне «золото» із XVII Міжнародної нотаріальної олімпіади, яка відбулася в Польщі. VI Міжнародна спартакіада нотаріату в Білорусі на початку червня принесла команді НПУ нові яскраві перемоги.

«Рятівною силою в нашому світі є спорт — над ним майорить прапор оптимізму, тут дотримуються правил і поважають супротивника незалежно від того, на чий стороні перемога», — писав Джон Голсуорсі. Окрім медалей та перемог, нотаріуси-учасники спортивних змагань отримують безцінний досвід єднання заради спільної мети.

XVII МІЖНАРОДНА НОТАРІАЛЬНА ОЛІМПІАДА (ПОЛЬЩА)

Золоті медалі

Перетягування канату. Склад команди: Сергій Матвієнко (Чернігів), Дмитро Лазарев (помічник нотаріуса Валентини Лазаревої, Київська область), Олена Верповська (Київ), Олена Маковецька (Херсон), Іван Усік (помічник нотаріуса Анжели Усік, Луцьк).

Естафета зі спринту 4 по 100 м. Склад команди: Олена Верповська (Київ), Ольга Сминтина (Одеська область), Анжела Усік (Луцьк), Ольга Кравченко (помічник нотаріуса Оксани Ракул, Київська область).

Великий теніс. Оксана Хоміч (Дніпро).

Стрибки у висоту. Іван Усік (помічник нотаріуса Анжели Усік, Луцьк). Ольга Кравченко (помічник нотаріуса Оксани Ракул, Київська область).

Підняття гантелі 10 кг. Ольга Прокоф'єва (Чернігів).

Підняття гири 17,5 кг. Сергій Матвієнко (Чернігів). Зафіксовано підняття — жим сидячи 60 разів, чим встановлено рекорд усіх 17-ти олімпіад.

Шахи. Світлана Процюк (помічник нотаріуса Наталі Процюк, Запоріжжя).

Плавання 200 метрів, кроль.
Олена Маковецька (Херсон).

Плавання — естафета, 4/25, кроль. Склад команди: Олена Маковецька (Херсон), Наталя Карнарук (Полтава), Дмитро Лазарев (помічник нотаріуса Валентини Лазаревої, Київська область), Іван Усік (помічник нотаріуса Анжели Усік, Луцьк).

Срібні медалі

Плавання 50 м, кроль. Олена Маковецька (Херсон).

Веселі старти. Склад команди: Олена Верповська (Київ), Ольга Кравченко (помічник нотаріуса Оксани Ракул, Київська область), Іван Усік (помічник нотаріуса Анжели Усік, Луцьк), Дмитро Лазарев (помічник нотаріуса Валентини Лазаревої, Київська область).

Біг 100 метрів. Володимир Марченко (президент НПУ).

Бронзові медалі

Настільний теніс. Руслана Ричок (Київ).

Плавання 50 м, брас. Олена Маковецька (Херсон).

Дартс. Світлана Процюк (помічник нотаріуса Наталі Процюк, Запоріжжя).

Стрибки у довжину. Ольга Сминтина (Одеська область).

Біг 100 м. Ольга Кравченко (помічник нотаріуса Оксани Ракул, Київська область).

Біг 100 м. Олег Негра (голова відділення НПУ в Херсонській області).

VI МІЖНАРОДНА СПАРТАКІАДА НОТАРІАТУ (БІЛОРУСЬ)

Золоті медалі

Великий теніс. Володимир Коваленко (Чернігів). Наталія Беднова (Запорізька область).

Настільний теніс. Анатолій Гречанівський (Тернопільська область).

Біг 100 метрів. Ольга Грибанова (Запоріжжя).

Срібні медалі

Великий теніс. Олександр Беднов (Запорізька область).

Настільний теніс. Руслана Ричок (Київ).

Біг 400 метрів. Борис Кот (Дніпро).

Бронзові медалі

Великий теніс. Борис Кот (Дніпро).

Біг 100 метрів. Олександр Беднов (Запорізька область).

Міні-гольф. Володимир Коваленко (Чернігів).

Дартс. Анатолій Гречанівський (Тернопільська область).

5-6 вересня 2019 року в місті Дніпро вперше відбудуться Ukrainian Notary Games (UNG) — спортивні змагання міжнародного рівня. UNG — це унікальна спортивна платформа, яка об'єднає представників нотаріальної професії з різних країн. Окрім спортивних заходів, заплановано зустрічі для обміну професійним досвідом.

**UKRAINIAN
NOTARY
GAMES
2019**

**DNIPRO
5-6 SEPTEMBER**

СУЧАСНІ ТРЕНДИ НОТАРІАТУ

Представники НПУ обмінялися досвідом із зарубіжними колегами

Міжнародні конференції та навчальні програми, тематика яких стосується нотаріату, дозволяє нотаріусам із різних країн обмінюватися досвідом, дізнаватися нову інформацію, налагоджувати корисні контакти. У другому кварталі 2019 року відбулась низка таких подій, у яких взяли участь представники Нотаріальної палати України. Традиційно, велику увагу нотаріати усіх країн приділяють запровадженню цифрових технологій. Про цю та інші тенденції світової нотаріальної практики і професійного самоврядування нам розповіли українські нотаріуси, які брали участь в міжнародних заходах.

ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАЦІОНАЛЬНІ РІШЕННЯ

Делегація Нотаріальної палати України у складі членів Ради НПУ **Інни Бернацької** та **Тетяни Левенець** 29 березня 2019 року взяла участь у міжнародній конференції «**Нотаріат XXI: глобальні тенденції і національні рішення**», організованій Білоруською нотаріальною палатою в місті Мінську з нагоди 5-річчя роботи нотаріату Білорусі на принципах самоврядування і самофінансування. Серед учасників заходу були також делегати нотаріальних спільнот Австрії, Азербайджану, Болгарії, Німеччини, Грузії, Казахстану, Російської Федерації, Литви, Сербії, Туреччини, Франції та інших країн.

В ході конференції обговорено широке коло принципових питань функціонування і розвитку нотаріату з урахуванням впливу суспільно-економічних новацій на традиційні процедури в європейських нотаріальних системах, а також розширення використання

інформаційних технологій в роботі нотаріусів різних країн.

Останні тридцять років розвитку континентальної Європи ознаменувалися жорстким впливом політики запровадження права англосаксонського типу, на перше місце поставлено фінансовий капіталізм і «погоню за матеріальним щастям», зазначив **Ріхард Бок**, віце-президент Федеральної нотаріальної палати Німеччини. Нотаріуси ж прагнуть залишатися гарантом збалансованих договірних відносин з превентивним судовим контролем за важливими угодами, надаючи при цьому великого значення захисту слабшої сторони. Завдяки консультаціям нотаріуса громадяни отримують можливість належним чином реалізувати свої права.

Член Вищої Ради нотаріату Франції **Валері Есаню** детально зупинився на такому понятті як електронний нотаріальний акт. Впровадження даної технології дозволяє збільшити продуктивність робочого процесу, при цьому не ставить під загрозу принцип ав-

тентичності та не порушує безпеку зберігання інформації.

В роботі нотаріусів Російської Федерації відбулися суттєві зміни, розповів віце-президент Федеральної нотаріальної палати Росії **Станіслав Смирнов**. З лютого цього року подання документів в Росреєстр стало обов'язковим етапом роботи нотаріуса в рамках оформлення угод і спадкових прав. Не пізніше закінчення робочого дня нотаріус сам направляє документи держреєстратору в електронному вигляді, для цього використовується спеціально розроблений Федеральною нотаріальною палатою сервіс в рамках Єдиної інформаційної системи.

Також у кожного російського нотаріуса є посилений кваліфікований електронний підпис. Це дозволяє використовувати юридично значимі документи в зручному електронному форматі, переводити документ з паперу в «цифру» зі збереженням його правової значущості.

Цікавим був виступ члена правління Естонської нотаріальної па-

лати **Андрія Лисенка**, який розповів, що нотаріуси Естонії з 2010 року мають можливість проставляти електронний апостиль, тобто вчиняти нотаріальні дії в електронному середовищі з цифровим підписом нотаріуса. Одним з аргументів на користь такого рішення була доступність нотаріусів для жителів Естонії, так як нотаріальними конторами охоплена вся територія країни. Дійсність апостилю можна перевірити в спеціальному реєстрі.

Нотаріальна система Грузії перейшла на електронне діловодство ще з 2009 року. Президент Нотаріальної палати Грузії **Маріка Гоголадзе** зазначила, що нотаріус зобов'язаний після реєстрації нотаріального акту в електронному реєстрі завантажити в базу тільки ті документи, що складені у формі публічного акту та передбачені інструкцією. Програма «Єдиний електронний реєстр» розміщена на веб-сайті Нотаріальної палати, з її допомогою громадяни мають можливість перевірити необхідну інформацію.

Особливий інтерес учасників конференції викликала презентація колег з Азербайджану. Нотаріус **Сулейман Мамедов** розповів про роботу автоматизованої інформаційної системи «Електронний нотаріат», в якій представлена інформація про нотаріусів і нотаріальні дії.

Інна Бернацька доповідала про особливості функціонування і розвитку нотаріату України з урахуванням впливу світових тенден-

цій та інформаційних технологій.

У ході візиту делегації НПУ вдалося представити нотаріат України на належному рівні — як активний та готовий до модернізації, викликати інтерес до матеріалів та напрацювань України, отримати багато запитань та відповідей, контактів для подальшої співпраці на міжнародному рівні.

«Можна констатувати виважений підхід до поступового запровадження ІТ-новацій у країнах Західної Європи задля збереження фундаментальних принципів нотаріату латинського типу та їх стрімке запровадження у пострадянських країнах, де на це звертається більше уваги, аніж на розвиток нотаріату та його місії, — зробила висновок після участі в конференції Інна Бернацька. — Звісно,

електронні апостиль, діловодство та документообіг невід'ємні від сучасного нотаріату, однак за своїми повноваженнями, функціями, сферами застосування та якістю роботи нотаріат України дуже потужний. Нам є чим пишатися, що розвивати, і що берегти».

ЕПОХА ПРИСКОРЕНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу **Олена Верповська** 25-27 квітня 2019 року представила Нотаріальну палату України на міжнародному юридичному форумі **Tashkent Law Spring**, організованому Міністерством юстиції Узбекистану.

Нотаріат в Узбекистані — це 611 нотаріальних контор, в яких працює 895 нотаріусів, 895 помічників нотаріуса та 223 стажери. До речі, нотаріат в цій країні лише державний, а самоврядна організація нотаріусів відсутня.

На думку Олени Верповської, позитивним можна вважати наступний досвід нотаріату Узбекистану:

- в рамках моделі активного нотаріату нотаріальні дії здійснюються за принципом «єдиного вікна»;

- існує та працює автоматизована інформаційна система «Нотаріус», інтегрована з базами даних та інформаційними системами державних органів;

- відмінено усю звітність;

- книги-реєстри ведуться лише

в електронній формі;

— встановлення особи, що звертається в нотаріальну контору, невідвіз буде відбуватися шляхом сканування відбитків пальців;

— якість діяльності всіх нотаріусів оцінюється та складаються рейтинги;

— запис на прийом до нотаріуса здійснюється в електронному вигляді та інше.

Про особливості російської моделі нотаріату розповів президент Федеральної нотаріальної палати Російської Федерації **Костянтин Корсик**, який звернув увагу на тему державного (бюджетного) нотаріату. В РФ залишилося лише 3 державних нотаріальних контори у віддалених точках країни.

Цікаво, що увесь контроль за нотаріальною діяльністю покладено на Федеральну нотаріальну палату. Перевірки діяльності нотаріусів здійснюються лише представниками ФНП. Також при ФНП створено компенсаційний фонд для допомоги нотаріусам.

У Казахстані освоєння

Е-нотаріату в навчальній версії розпочалося із 2009 року, а офіційно він був запущений у 2011 році, зазначила голова Республіканської нотаріальної палати Казахстану **Асель Жанабілова**. Всередині країни усі документи переведено в цифру, усі існуючі реєстри між собою синхронізуються. Реєстр довіреностей та спадковий реєстр — публічні. З 2012 року відмінено квоти. Усі угоди купівлі-продажу нерухомого майна здійснюються лише через депозит нотаріуса. На сьогодні нотаріус в Казахстані зобов'язаний перевіряти історію об'єкта за 10 років, гарантуючи цим чистоту угоди. Особливістю є те, що в Казахстані прийшли до висновку щодо неможливості використання системи блокчейн у нотаріаті.

Олена Верповська під час Tashkent Law Spring виступила на круглому столі «Нотаріат» з доповіддю на тему «Досвід українського нотаріату в епоху прискореної модернізації».

ЄВРОПА ЯК ФАКТОР ОБ'ЄДНАННЯ

«Європа як фактор об'єднання: амбіції та їх реалізація» — такою була тема 31-шої Конференції нотаріатів Європи, яка відбулася 25-26 квітня 2019 року в м. Зальцбург (Австрія) під егідою Нотаріальної палати Австрії. В роботі конференції взяли участь президенти європейських нотаріальних палат, нотаріуси, політики, науковці, бізнесмени.

Нотаріальна палата України на цьому заході була представлена нотаріусами **Світланою Нумеріцькою** (м. Київ) та **Мариною Райхгольд** (Донецька область).

Європа змінюється, і на ці зміни значною мірою впливають Сполучені Штати Америки та Китай. Під впливом кризи виникають конфлікти, сумніви у необхідності підтримувати цінності Євросоюзу. Європейська єдність послаблюється, втрачається взаєморозуміння, і все це відображається на всіх європейських інститутах, зокрема на нотаріаті. Тому найважливішим принципом є дотримання нотаріусами законів, адже це становить основу демократії, зазначали у своїх промовах президент Міжнародного союзу нотаріату **Хосе Маркеньо де Йано** та голова Ради нотаріусів Європейського Союзу **П'єр-Люк Вогель**.

Президент Нотаріальної палати Австрії **Людвіг Біттнер** у своїй доповіді підкреслив необхідність міжнародної співпраці у сфері нотаріату, зокрема з питання розвитку електронних технологій та сучасних засобів комунікації.

Директор Генеральної ради з питань правосуддя та споживачів Європейської комісії **Салла Саатсамоінен** виступила з доповіддю щодо питань використання електронних реєстрів, зокрема, Європейського об'єднаного реєстру заповітів, що дозволяє нотаріусу однієї країни в режимі онлайн оперативно отримувати інформацію про заповіт, вчинений на території іншої країни.

На конференції піднімалось питання впровадження електронного документообігу та спрощення процедур оформлення будь-яких документів в межах Євросоюзу.

РОЛЬ НОТАРІАТУ В ПРОТИДІІ ВІДМИВАННЮ ГРОШЕЙ

Віце-президент НПУ **Олена Кирилюк** та член Ради НПУ **Дмитро Кирилюк** 10 травня 2019 року взяли участь в семінарі-тренінгу «Європа для нотаріусів, нотаріуси для Європи III. Роль нотаріату Європи в протидії відмиванню грошей (AML)», який відбувся у м. Вільнюс (Литва) та був організований Нотаріальною палатою Литви. Учасниками заходу також стали заступник Міністра юстиції Литви, суддя Верховного Суду Литви, нотаріуси та представники нотаріатів Євросоюзу.

Олена Кирилюк виступила з доповіддю щодо функцій нотаріусів України як суб'єктів фінансового моніторингу та окреслила проблемні моменти при здійсненні цих функцій, зокрема неефективність механізмів детінізації капіталів, високий рівень корупції, нестабільність банківської системи, оціночний характер ризиків, недостатній рівень правосвідомості громадян, неефективна робота правоохоронних органів тощо.

В той же час, існує багато випадків, коли нотаріуси запобігають злочинам, зокрема пов'язаним зі схемами для відмивання коштів,

одержаних злочинним шляхом. Нотаріуси виявляють підроблені документи, запобігають заниженню сум договорів тощо. А у сфері запобігання фінансуванню тероризму Україна має свій особливий досвід у зв'язку з проведенням антитерористичної операції.

Олена Кирилюк висловила сподівання, що електронний нотаріат та міжнародний обмін інформацією між нотаріусами буде сприяти успіхам в напрямках боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму.

Дмитро Кирилюк активно взяв участь в панельній дискусії та аналізі кейсів щодо дій нотаріусів при здійсненні фінансового моніторингу.

В результаті участі в семінарі-тренінгу усі учасники обмінялися досвідом у сфері міжнародного нотаріального співробітництва, а представники НПУ отримали корисні ідеї для підвищення ефективності нотаріусів України як суб'єктів фінансового моніторингу.

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ

14-15 червня 2019 року в столиці Казахстану м. Нур-Султан відбулася міжнародна конференція «Принципи латинської нотаріальної системи та цифрові технології в сучасній нотаріальній системі». Нотаріальну палату України на цьому заході представила голова відділення НПУ в Дніпропетровській області **Олена Бунякіна**.

Доповідачі з Німеччини, Франції, Швейцарії, Казахстану, Білорусі, Росії, Азербайджану, Грузії, Киргизії, Таджикистану, Узбекистану ознайомили присутніх з побудовою системи нотаріату у своїх країнах та обговорили вплив інформаційних технологій на сферу нотаріату, зокрема застосування сучасних ІТ-технологій в роботі нотаріусів.

Нотаріат є фактично превентивним правосуддям, зокрема й за рахунок проведення всіх необхідних перевірок перед вчиненням нотаріального акту, при роботі з електронними реєстрами, зазначив **Рольф Кніпер**, професор Бременського університету (Німеччина). Надійне право власності та забезпечення законності укладеної угоди — невід'ємна частина економічного росту.

В цивілізованому світі існує презумпція правильності та правомірності нотаріального акту, а також прав та обов'язків, які він породжує. Аналіз судової практики різних країн свідчить про те, що відсоток справ у судах різних країн, де нерухомість переходить у власність громадян в процесі складання нотаріального акту, є дуже малим. Зокрема, в Італії цей відсоток майже нульовий, у Німеччині — 0,69%.

Віце-президент Федеральної нотаріальної палати Німеччини, член Генеральної ради МСЛН **Ріхард Бок** підкреслив, що нотаріус

є економічно вигідним для держави правоохоронцем, оскільки на діяльність приватного нотаріату держава не витрачає жодної копійки. Послуги юристів та консультантів із захисту прав в судах Європи завжди коштують значно більше, аніж витрати на нотаріуса.

Але приватний нотаріат запроваджений ще не у всіх країнах. Так, в Узбекистані наразі існує виключно державний нотаріат. Втім, запровадження цифрових технологій не стоїть на місці. Представник Міністерства юстиції Республіки Узбекистан **Ділмурад Умаров** розповів, що нотаріуси користуються окремою системою електронної реєстрації нотаріальних дій, яка існує у двох варіантах: в якості програми, що встановлюється на комп'ютер нотаріуса, а також через браузер у веб-версії. Встановлення особи громадянина відбувається шляхом доступу до бази даних МВС. Крім того, при вчиненні нотаріальної дії скануються відбитки пальців. Паперова форма реєстру нотаріальних дій в Узбекистані не ведеться.

Також виключно державний нотаріат існує в Таджикистані — це 125 нотарусів, розповіла **Наргіз Джаббарова**, заступник головного державного нотаріуса Республіки Таджикистан. Електронні реєстри ведуться лише в окремих розвинутих регіонах країни. А представник Нотаріальної палати Республіки Киргизія **Аїда Таштандієва** повідомила, що в республіці на 6 млн населення працюють 75 державних та 475 приватних нотаріусів.

В Азербайджані приватний нотаріат існує лише 2 роки, а нотаріальної палати немає, зазначив місцевий нотаріус **Мамедов Гусейн Гусейнага огли**. Втім, нещодавно були прийняті зміни до законодавства, і установчу конференцію планується провести цього літа. Наразі ж фактично керування нотаріатом відбувається відповідним відділом з питань реєстрації та нотаріату Міністерства юстиції.

Інформаційні технології в нотаріаті Азербайджану знаходяться на високому рівні. Багато функцій нотаріуса автоматизовано та спрощено за рахунок таких технологій. Підготовка до вчинення нотаріальної дії відбувається через програмне забезпечення, створене спеціально для нотаріуса. Такий програмний продукт містить в собі взаємодію з усіма необхідними реєстрами, а також забезпечує ведення діловодства, фінансової та

статистичної звітності, і навіть підготовку проектів документів. Для додаткового захисту програмне забезпечення розміщує на тексті нотаріального документа штрих-код або QR код, бланки не передбачені.

А от у Казахстані державного нотаріату не існує — всі нотаріуси займаються приватною практикою, розповіла президент Республіканської нотаріальної палати Казахстану **Асель Жанабілова**. Середнє число нотаріусів на кількість населення становить 1/3000. Надмірна кількість нотаріусів є проблемою сучасного нотаріату Казахстану і виникла у зв'язку із збільшенням квот. Нотаріальна палата республіки здійснює активну роботу для набуття членства у МСЛН.

Уряд Казахстану реалізує програму «цифровий Казахстан», тому система електронного нотаріату працює ще з 2011 року, повідомив нотаріус **Олег Полумордвінов**. Нотаріусу відкритий доступ до всіх необхідних реєстрів. Доповідач наголосив на тому, що основна мета інформаційних технологій — це упередити шахрайські схеми, а також спростити життя пересічних громадян та самих нотаріусів. Тобто, інформаційні технології мають бути інструментом у руках нотаріуса-професіонала.

Повні звіти про участь у цих та інших міжнародних заходах читайте на сайті Нотаріальної палати України pri.org.ua в розділі «Новини міжнародного нотаріату».

Як першочергово варто розширити повноваження НПУ?

Олена Бунякіна,
голова відділення НПУ
в Дніпропетровській
області, приватний
нотаріус Дніпровського
міського нотаріального
округу

Розширення повноважень НПУ, по-перше, наразі має відбуватись в напрямку надання професійній самоврядній організації нормативної ініціативи, яка стосується організації роботи нотаріуса та процедурного порядку вчинення нотаріальних дій. Адже саме від осіб, які володіють достатнім рівнем знань та мають щоденну практику, має виходити ініціатива та бачення того, як впроваджувати в життя та в суспільний обіг норми права, що регулюють різноманітні життєві ситуації юридичних та фізичних осіб.

По-друге, це самоконтроль та самоочищення. Беззаперечно, нотаріуси в більшості своїй цінують та виборюють позитивний імідж професії та рівень компетентності. Як і в будь-якій іншій професії, в нашій також трапляються люди, які їй не гідні, або які своїми діями завдають шкоди як особам, що до них звертались, так і професійній спільноті. НПУ має бути наділена дієвими та ефективними повноваженнями та інструментами задля належної реакції на подібні випадки та задля підтримання загального рівня кваліфікації і рівня довіри громадян до нотаріусів.

По-третє, це надання НПУ права узагальнення та уніфікації нотаріальної практики в залежності від певних правових задач, практики регіонів або типологічних проблемних питань. Саме методичні документи НПУ мають бути радником та консультантом для нотаріуса у ситуації, яка не є чітко нормативно врегульованою. Сприйняття таких методичних матеріалів судами та правоохоронними органами при розгляді спірних питань за участю нотаріусів має бути належним та поважним.

Олена Верповська,
приватний нотаріус
Київського міського
нотаріального округу

На сьогодні Нотаріальна палата України, хоча й молода (в порівнянні з багатьма іншими державами, де працює нотаріат латинського типу), але досить потужна самоврядна

організація.

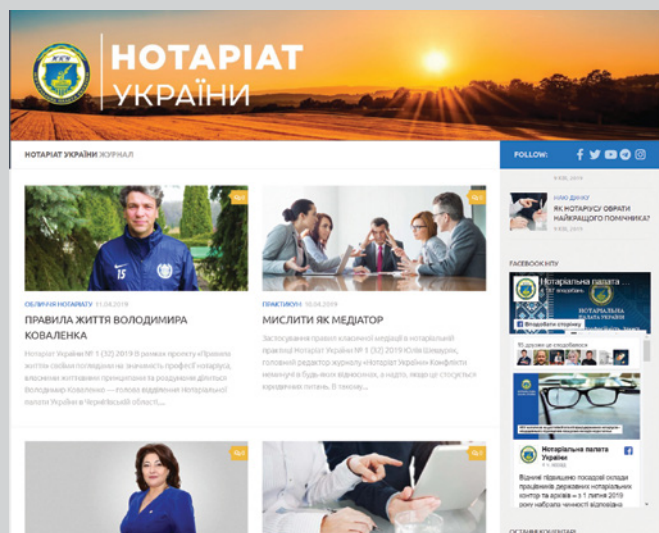
Спілкування з колегами багатьох європейських країн на різноманітних міжнародних заходах дозволяє зрозуміти, наскільки ефективно здатні працювати органи самоврядування. Казахстан, країни Прибалтики та інші країни, де активно розвивається професійне самоврядування, досить далеко сягнули в цьому напрямку.

Говорячи про розширення повноважень НПУ, перш за все слід звернути увагу на функції контролю за діяльністю нотаріусів. Тільки нотаріуси, які щоденно працюють з документами колег, в змозі їх проаналізувати, дати оцінку рівню реєстраційних дій та їх правомірності. Саме нотаріуси можуть приймати об'єктивні рішення щодо професійного рівня та дотримання правил професійної етики. Робота наших колег у ВККН при Мін'юсті – яскраве тому підтвердження. Саме це, на мою думку, один з перших кроків подолання корупції, з якою бореться уся наша країна.

Встановлення чітких критеріїв перевірок, конкретних санкцій за певні порушення має бути затверджене на законодавчому рівні та використовуватися при передачі функцій контролю НПУ. Це ще один крок подолання корупції.

Мрію про той час, коли кожен колега зрозуміє важливість швидкого та ефективного розвитку професійного самоврядування. А ще більше мені хочеться, щоб усі нотаріуси усвідомили: навіть маленька підтримка розвитку Нотаріальної палати України – це захист та збереження нашої професії.

Відкрито веб-сайт журналу «Нотаріат України»

Всеукраїнське періодичне професійне видання «Нотаріат України», засновником якого є Нотаріальна палата України, має власний веб-сайт <http://journal.npu.org.ua/>

Сайт журналу «Нотаріат України» створений з метою зручного ознайомлення читачів із основними матеріалами кожного випуску, комфортного доступу до архіву журналу, поліпшення іміджу нотаріату України та формування в суспільстві позитивного образу нотаріуса як сучасного, високопрофесійного та незалежного фахівця. Сподіваємося, що новий сайт стане цікавим та корисним ресурсом для нотаріусів та усіх, хто цікавиться нотаріальною діяльністю.

29 липня – кваліфікаційний іспит на право на зайняття нотаріальною діяльністю

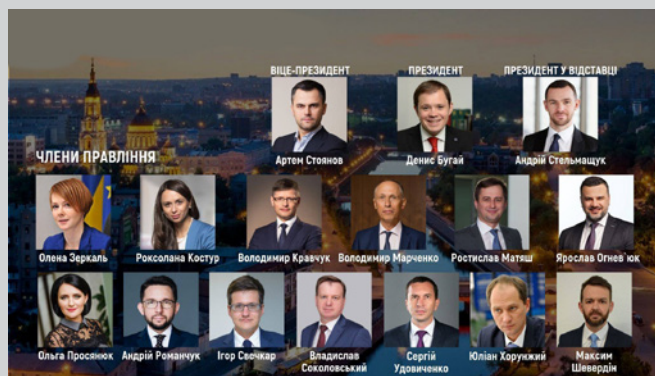

29 липня 2019 року о 09:00 у приміщенні Міністерства юстиції України (м. Київ, вул. Січових Стрільців, 73) буде проведений кваліфікаційний іспит для осіб, які бажають отримати свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю. Кінцевий строк подачі документів до головного територіального управління юстиції – 9 липня 2019 року.

Проведення кваліфікаційного іспиту на право на зайняття нотаріальною діяльністю забезпечує Вища кваліфікаційна комісія з питань нотаріату, до складу якої входять 7 представників від Мін'юсту і 7 від Нотаріальної палати України.

Нагадаємо, що востаннє іспит проводився у липні-серпні 2018 року, в результаті свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю отримали 207 осіб.

Володимира Марченка обрали до складу правління Асоціації правників України

24 травня 2019 року під час засідання Правничої Асамблеї Асоціації правників України відбулося обрання нового складу Правління АПУ. Зокрема, до складу Правління вже вдруге обраний президент Нотаріальної палати України Володимир Марченко. Асоціація правників України — всеукраїнська громадська організація, що об'єднує більше 7 тисяч правників з усіх регіонів України, серед яких адвокати, судді, нотаріуси, державні службовці, вчені, народні депутати. Завдання АПУ — розвиток юридичної професії, удосконалення законодавства, впровадження етичних стандартів, захист професійних прав.

Захисники України вдячні нотаріусам за підтримку

Командування 13 окремого мотопіхотного батальйону 58 окремої мотопіхотної бригади висловило щирю подяку нотаріальній спільноті за матеріальну допомогу, надану на придбання мультимедіа-проектора для військової частини.

Після оголошення в соцмережах нотаріуси оперативно відгукнулися на прохання наших воїнів та зібрали потрібну суму. Військовослужбовці використовуватимуть проєктор потрібен для впровадження новітніх методів навчання особового складу, аналізу бойової роботи підрозділу під час перебування в зоні ООС, проведення інформувань, нарад тощо.

Нотаріуси щиро вдячні захисникам України — за можливість жити та працювати в мирних умовах!

НПУ бере участь у вдосконаленні законодавства з питань державної реєстрації та нотаріату

21 травня у Києві відбулося перше засідання робочої групи при Міністерстві юстиції України щодо вдосконалення законодавства з питань державної реєстрації та нотаріату. До робочої групи включені представники Мін'юсту та Нотаріальної палати України — президент НПУ, приватні та державні нотаріуси. Зазначимо, що про необхідність створення такої робочої групи із обов'язковим залученням НПУ йдеться у п. 4 Резолюції акції мирного протесту нотаріусів «Нотаріат проти корупційних та рейдерських схем» від 25.02.2019.

За результатами засідання в складі робочої групи вирішено створити три підгрупи: реформування у сфері державної реєстрації; реформування у сфері контролю за державною реєстрацією; реформування у сфері нотаріату.

З метою ефективної роботи членів групи, досягнення об'єктивних та позитивних результатів, розробки рекомендацій, які допоможуть вдосконалити роботу нотаріусів та державних реєстраторів, НПУ звернулася до Мін'юсту із проханням надати певну узагальнену інформацію щодо підстав перевірок, видів порушень тощо. Окрім того, НПУ наполягає на виключенні із наказу № 4146/5 положень щодо незаконної переєкзамнації нотаріусів.

Врегульовано правовий статус Міжнародного союзу нотаріату

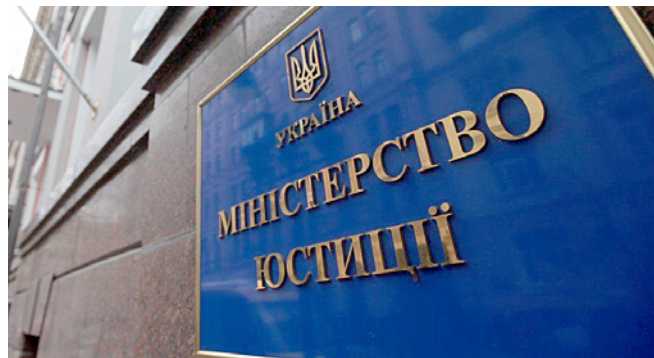
15-16 червня 2019 року в м. Мадрид (Іспанія) відбулося позачергове засідання Асамблеї нотаріатів-членів Міжнародного союзу нотаріату (МСЛН). На цьому заході

Нотаріальну палату України представляв голова Комісії НПУ з міжнародного співробітництва, член Генеральної ради МСЛН Олександр Беднов.

Позачергове скликання Асамблеї було спричинено необхідністю розгляду актуального питання щодо правової ситуації Союзу, у зв'язку з необхідністю врегулювання статусу організації у відповідності до вимог законодавства Аргентини (місця заснування) та Італії (місця організаційної діяльності — Адміністративного секретаріату).

Більшість представників країн-членів МСЛН, зокрема й Україна, проголосувала за збереження статус-кво організації та внесення відповідних змін до статті 1 Статуту МСЛН: «Міжнародний союз нотаріату — це міжнародна неурядова організація зі своїм інституціональним офісом в Буенос-Айресі, де він народився як духовне творіння з універсальною місією, щоб просувати свої фундаментальні принципи серед існуючих нотаріатів в світі. Союз має статус міжнародної юридичної особи, незважаючи на здійснення ним своєї повсякденної управлінської діяльності в якості організації, що регулюється італійським законодавством і розташовується у Римі».

Мін'юст повинен відкликати сумнівне Узагальнення

Нотаріальна палата України ознайомилась із текстом «Узагальнення за результатами проведених Міністерством юстиції України в 2018 році перевірок з питань дотримання головними територіальними управліннями юстиції вимог Закону України «Про нотаріат» щодо організації діяльності державних і приватних нотаріусів області, дотримання ними порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства» Департаменту державної реєстрації та нотаріату, яке було направлено головним територіальним управлінням юстиції для врахування в роботі.

У зв'язку із низкою недоліків, виявлених в даному документі, НПУ звернулася із листом до Міністерства юстиції України, в якому повідомила, що вказане Узагальнення не може використовуватися територіальними органами юстиції при перевірках нотаріусів, оскільки є сумнівним, і має бути відкликано Міністерством.

Також НПУ звертає увагу Міністра юстиції на необхідність застосування виключно професійного та компетентного підходу до підготовки узагальнень та інших документів, що стосуються нотаріальної діяльності.

НПУ звернула увагу Президента на необхідність захисту права власності та подолання корупції

Нотаріальна палата України звернулась до Президента України Володимира Зеленського з приводу необхідності термінового усунення корупційних механізмів при здійсненні контролю за діяльністю нотаріусів у сфері державної реєстрації. Наразі право власності в Україні під загрозою, адже відбуваються спроби знищення нотаріату латинського типу, який виступає гарантом права власності громадян та бізнесу. Запроваджений в рамках експериментального проекту наказом Міністерства юстиції України від 29.12.2018 № 4146/5 обов'язок нотаріуса вчергове підтверджувати свою професійну компетентність після тимчасового блокування доступу до Державних реєстрів є корупційною схемою, що загрожує верховенству права, відкриває можливості для рейдерського захоплення нерухомого майна та корпоративних прав, зумовлює регрес та руйнацію професії нотаріуса, говорить в листі НПУ.

Нотаріуси стали донорами крові

В рамках оголошеної Нотаріальною палатою України благодійної акції «Здаємо кров — рятуємо життя дітям!» нотаріуси 25 квітня здали кров у Центрі служби

крові НДСЛ «ОХМАТДИТ». Донорами крові стали президент Нотаріальної палати України Володимир Марченко, голова відділення НПУ в Київській області Каріна Дерун, працівники Апарату НПУ, нотаріуси Київщини та м. Києва з помічниками та родичами. Нотаріат як соціально спрямований інститут вкотре показує позитивний приклад суспільству, адже зважаючи на низьку культуру донорства, в Україні постійно бракує донорської крові та її компонентів.

Президент НПУ здійснює робочі візити до державних нотаріальних контор

Президент Нотаріальної палати України розпочав серію робочих зустрічей із державними нотаріусами та керівництвом державних нотаріальних контор. 18 квітня Володимир Марченко та голова відділення НПУ в м. Києві Наталія Козаєва відвідали Шістнадцяту, Десяту та Сьому київські державні нотаріальні контори. А 22 квітня президент НПУ та голова відділення НПУ в Харківській області Олена Самощенко відвідали Першу, П'яту, Шосту та Восьму харківські міські державні нотаріальні контори, а також Першу харківську районну держнотконтору.

Під час візитів піднімалися питання захисту професійних прав, соціального захисту нотаріусів (зокрема, державних), матеріально-технічного забезпечення ДНК, посилення авторитету професії.

Обговорили також ситуацію, що склалась із кадровим забезпеченням ДНК та оплатою праці державних нотаріусів. Володимир Марченко наголосив, що передумовою подолання кадрового дефіциту в ДНК є збільшення розміру посадових окладів державних нотаріусів, і пропозиції щодо підвищення окладів держнотаріусів вже направлені НПУ до Мін'юсту.

Робочі зустрічі в ДНК продовжаться з метою ретельного вивчення проблем державного нотаріату та напрацювання оптимальних механізмів їх вирішення.

Адвокати розповіли нотаріусам, як захищати права у кримінальному провадженні

Нотаріальна палата України за сприяння Асоціації правників України організувала серію безкоштовних заходів для підвищення професійного рівня нотаріусів. З вітальним словом виступав президент НПУ Володимир Марченко. Віце-президент НПУ розповідала про захист професійних прав за допомогою механізмів самоврядування. «Нерухоме майно: нотаріальне посвідчення договорів та державна реєстрація речових прав. Аналіз проблемних аспектів та напрацювання єдиної практики» — такою була тема виступів члена Ради НПУ Дмитра Кирилюка. Відомі адвокати Тарас Безпалый та Денис Овчаров роз'яснювали особливості захисту прав нотаріусів у кримінальному провадженні. Заходи відбулися у Києві, Львові, Харкові (червень), на черзі Дніпро та Одеса (липень).

НПУ формує стандарти професійного самоврядування та ділиться досвідом

Голова відділення НПУ в м. Києві Наталія Козаєва та член Ради НПУ Дмитро Кирилюк 23 квітня виступили спікерами на сертифікаційних курсах для фахівців з житлової нерухомості, організованих Спільнотою фахівців з нерухомого майна України. Однією із основних тем першого дня курсів була роль професійних об'єднань — Наталія Козаєва та Дмитро Кирилюк поділилися успішним досвідом побудови ефективного

самоврядування нотаріусів та розвитку Нотаріальної палати України.

Дмитро Кирилюк надав практичні поради щодо посвідчення правочинів, торкнувся проблематики підготовки документів, заниження вартості оцінки тощо. Співпраця нотаріуса та ріелтора повинна відбуватися виключно в правовому полі, з метою забезпечення якісного оформлення документів та посвідчення правочинів. Наталія Козаєва висвітлила нюанси укладення попередніх договорів та акцентувала на необхідності дотримання ріелторами цивільного законодавства. До посвідчення основного договору варто належним чином підготуватися, ретельно перевірити всі документи та врахувати всі ризики.

Участь представників НПУ в подібних заходах сприяє популяризації професії нотаріуса у суміжних сферах діяльності.

Ольга Оніщук порадила бізнесу, як захиститися від рейдерських захоплень

Перший віце-президент Нотаріальної палати України Ольга Оніщук 11 квітня виступила спікером на конференції «Бізнес і конфлікти 2019. Рейдери. Конкуренти. Тіньовий ринок», організованої ГО «Бізнес-Варта» та ЮФ Sayenko Kharenko з метою конструктивного діалогу бізнесу, влади та представників професійних правничих спільнот.

Під час свого виступу та спілкування з учасниками заходу Ольга Оніщук озвучила практичні поради, як захистити своє майно та не втратити контроль над бізнесом. Зокрема, варто встановлювати в статуті підприємства вимоги щодо обов'язкового нотаріального посвідчення договорів відчуження корпоративних прав — це допоможе убезпечити від зміни складу учасників через подрібний акт. Увага бізнесу має бути зосереджена на ретельному контролі за процесом державної реєстрації, перевіряючи усіх документів задля того, аби не допустити порушень на цьому етапі.

«Нотаріальна інтуїція» – це вміння відчувати, де ховається проблема з нерухомим майном: Олена та Дмитро Кирилюки у інтерв'ю «Юридичній газеті»

Як отримати надійні гарантії захисту власності при купівлі-продажу нерухомого майна та реєстрації речових прав? Чому в сфері нерухомості мають місце рейдерські схеми та як з ними боротися? Які зміни до законодавства необхідні задля більшої захищеності операцій з майном? Про це та багато іншого «Юридичній газеті» розповіли у інтерв'ю віце-президент Нотаріальної палати України Олена Кирилюк та член Ради НПУ Дмитро Кирилюк.

«Нотаріат України має спільну позицію стосовно того, що реєстрацією нерухомого майна мають займатися дійсно професійні інституції. Потрібно зрозуміти, що реєстрація — це не суто технічні дії. Недостатньо знати, на яку кнопку потрібно натиснути, щоб реєстр «пропустив» певну реєстрацію. Для того щоб правильно здійснити реєстрацію, необхідно мати юридичні знання, логіку, аналітичне мислення, досвід та інтуїцію. Серед колег ми вживаємо словосполучення «нотаріальна інтуїція». Тобто потрібно відчувати, де ховається проблема з нерухомим майном», — зазначила Олена Кирилюк.

Нотаріуси зустрілися зі студентами та викладачами кафедри нотаріального процесу КНУ

Приватний нотаріус Броварського районного нотаріального округу Аліна Гамзатова та приватний нотаріус Вишгородського районного нотаріального округу Світлана Бандура 6 травня зустрілися зі студентами спеціалізації «Нотаріат», а також викладачами Кафедри нотаріального та виконавчого процесу і адвокатури юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Представники НПУ розповіли про особливості нотаріальної практики, відповіли на запитання студентів та викладачів про специфіку вчинення деяких нотаріальних дій. Захід відбувся у дружній робочій атмосфері та

засвідчив необхідність подальшої співпраці науковців із практиками. Лектор навчальної дисципліни «Нотаріальний процес», д.ю.н., професор Світлана Фурса зазначила, що одним із напрямів співробітництва між Нотаріальною палатою України та кафедрою є навчально-методична робота з метою наближення навчального процесу до практичної діяльності нотаріусів.

Школа права: Наталія Козаєва у телеефірі розповіла про особливості спадкування

Голова відділення Нотаріальної палати України в м. Києві, приватний нотаріус Наталія Козаєва 10 квітня взяла участь у передачі «Школа права» на телеканалі «Київ». Темою прямого ефіру стали особливості спадкування за заповітом, оскільки ще за життя важливо попередити можливі конфлікти між спадкоємцями. Наталія Козаєва розповіла про порядок складання та нотаріального посвідчення заповіту, права та обов'язки спадкодавця та спадкоємців, правила вибору свідків посвідчення заповіту, висвітлила законодавчі та практичні особливості спадкування. Протягом ефіру Наталія Козаєва та ведуча програми, адвокат Юлія Дузь, відповідали на численні запитання глядачів.

Основи правознавства та нотаріат: Олена Кирилюк провела лекцію учням гімназії

Напередодні Дня захисту дітей віце-президент Нотаріальної палати України Олена Кирилюк в рамках проекту НПУ «Нотаріат обличчям до людей» провела лекцію з основ правознавства для учнів 6-8 класів «Гімназії А+». В ході лекції діти дізналися, що таке норми та правила, які вони бувають, отримали знання про права дітей та встановлену відповідальність. Також Олена Кирилюк розповіла про юридичні професії, зокрема нотаріат, та уточнила, які нотаріальні дії спрямовані на захист прав дітей та їх батьків. Діти активно брали участь у дискусії та ставили цікаві питання.

Юрисконсульт НПУ виступив з доповіддю на міжнародній конференції

Юрисконсульт Нотаріальної палати України Володимир Бірюков взяв участь у XXXX Міжнародній історико-правовій конференції «Українське правознавство в антропологічному вимірі та європейському правовому просторі: історія, сучасність, перспективи», яка відбулась в місті Умані Черкаської області.

Володимир Бірюков виступив із доповіддю на тему «Розвиток нотаріату в контексті європейського правового простору. Український досвід». У доповіді йшлося про становлення та розвиток у Європі нотаріату латинського типу та його вплив на формування нотаріату на українських землях. Також зроблені висновки щодо необхідності активізації роботи із запровадження принципів латинського нотаріату в національну правову систему, зокрема передання окремих повноважень у сфері організації нотаріальної діяльності від Мін'юсту до органів нотаріального самоврядування.

«Моя мама – нотаріус!»: з нагоди Дня матері відбувся святковий челендж НПУ

З нагоди Дня матері, який цьогоріч святкувався 12 травня, Нотаріальна палата України організувала у соціальних мережах челендж «Моя мама — нотаріус!». Привітання своїм матерям, які присвятили своє життя нотаріату, вдячні дочки й сини публікували із хештегом #моямаманотаріус. Зокрема, до челенджу приєдналося багато нотаріусів, для яких їх матері стали мотиватором та прикладом у професії.

Ольга Оніщук та Марія Шапченко розповіли адвокатам про складання секретних заповітів

Перший віце-президент НПУ Ольга Оніщук та завідувач Шістнадцятої київської державної нотаріальної

контори Марія Шапченко 22 травня взяли участь у черговому засіданні Комітету Асоціації адвокатів України зі спадкового права та спадкового планування. Виступи нотаріусів супроводжувалися активними дискусіями щодо особливостей складання секретних заповітів, особливої процедури оголошення і складнощів щодо їх виконання. Учасники виказали побажання провести чергове засідання Комітету для обговорення інших нюансів заповіту.

Право власності – основа інвестиційної привабливості України

Перший віце-президент Нотаріальної палати України Ольга Оніщук взяла участь в круглому столі на тему «Право власності як основа інвестиційної привабливості України», який відбувся 21 червня в прес-центрі ІА «Укрінформ». Учасники заходу (серед яких представники різних сфер бізнесу, професійних та громадських організацій, медіа, органів влади) представили кейси щодо захисту підприємств та запропонували своє бачення способів припинення тиску на український бізнес.

Ольга Оніщук розповіла учасникам круглого столу про проблематику державної реєстрації, вплив цієї процедури на захист права власності на майно та бізнес, причини виникнення рейдерства.

Реформа у сфері державної реєстрації задумувалась як цілком позитивна та корисна ідея, але в результаті її реалізації були задіяні інструменти, які призвели до таких негативних результатів, відзначила Перший віце-президент НПУ. Втім, нотаріат завжди стоїть на захисті права власності як бізнесу, так і громадян.

«Якщо зараз не об'єднаються влада, бізнес, парламент, громадські організації, і не почнуть протидіяти рейдерству негайно вже сьогодні, то абсолютно не важливо, хто прийде до влади – в кожного з нас завтра можуть забрати майно», — застерігає Ольга Оніщук.

НПУ наполягає на достойній оплаті праці державних нотаріусів – нещодавнього підвищення посадових окладів недостатньо

Посадові оклади працівників державних нотаріальних контор та архівів з 1 липня стали вищими. Згідно з постановою уряду від 26.06.2019 № 539 встановлено наступні розміри місячних посадових окладів: у завідувача державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву — 5600 грн (було 4000 грн); у заступника завідувача державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву — 5500 грн (було 3900 грн); у державного нотаріуса — 4900 грн (було 3200 грн); у консультанта — 3810 грн (було 2649 грн); в оператора комп'ютерного набору I категорії, діловода — 3590 грн (було 2049 грн); в оператора комп'ютерного набору II категорії, архіваріуса — 3490 грн (було 1895 грн).

Нагадаємо, що про необхідність підвищення посадових окладів державним нотаріусам йшлося в Резолюції акції мирного протесту нотаріусів від 25.02.2019. З цього приводу НПУ зверталася до Міністерства юстиції як регулятора та просила ініціювати відповідні зміни перед Кабінетом Міністрів.

Нотаріальна палата України вдячна уряду за те, що відгукнувся на дану ініціативу НПУ, але все ж вважає підвищення недостатнім для створення мотивації працювати в державних нотаріальних конторах, які виконують надважливу соціальну функцію у державі.

Навіть після підвищення посадові оклади державних нотаріусів залишаються дуже низькими у порівнянні з середнім рівнем заробітної плати по Україні, який складає 10 тисяч гривень.

При цьому, відповідно до статистичної звітності, державними нотаріусами протягом 2018 року до Державного бюджету було стягнуто 70 812 831 грн державного мита, а за надання додаткових послуг правового та технічного характеру отримано 254 338 364 грн.

НПУ наполягає на встановленні посадових окладів державних нотаріусів у наступних розмірах:

- державний нотаріус – 3 розміри мінімальної заробітної плати;
- заступник завідувача ДНК, державного нотаріального архіву – 3,2 розмірів мінімальної заробітної плати;
- завідувач ДНК, державного нотаріального архіву – 3,5 розмірів мінімальної заробітної плати.

Ольга Оніщук надала фаховий коментар телеканалу «1+1» щодо оплати нотаріальних дій

Перший віце-президент НПУ Ольга Оніщук надала фаховий коментар телеканалу «1+1» щодо оплати нотаріальних дій. У сюжеті телепередачі «Сніданок з 1+1» йшлося про відміну Указу Президента 1998 року № 762, зокрема про те, що це негативно вплине на наповнення державного бюджету.

Про зменшення витрат осіб на оплату нотаріальних дій можна говорити лише у випадку великих угод, наприклад, коли оформлюється багатоквартирний будинок, підприємство чи велике офісне приміщення. Тобто переваги від відміни 1% отримає лише великий бізнес, а для громадян, які продають житло чи ділянку, фактично нічого не зміниться, пояснила Ольга Оніщук.

Приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу Світлана Горобець розповіла, як саме витрачається нотаріусами 1% – зокрема, це купівля нотаріальних бланків, збереження архіву, сплата податків, військового збору тощо.

Міжнародний конгрес нотаріату відбудеться в Індонезії

29-й Міжнародний конгрес нотаріату відбудеться у м. Джакарта (Індонезія) з 27 по 30 листопада 2019 року.

Цього року на Конгресі будуть заслухані й обговорені доповіді національних доповідачів з країн-членів Міжнародного союзу нотаріату на теми «Значимість нотаріальних засад у XXI столітті» та «Нотаріус і фізична особа».

Національну доповідь від України підготувала Аліна Гамзатова, приватний нотаріус Броварського районного нотаріального округу.

Перед початком Конгресу, з 24 по 27 листопада 2019 року, у Джакарті відбудуться засідання робочих органів МСЛН, у тому числі остання Асамблея нотаріатів-членів цього скликання, на якій буде обране нове керівництво Союзу.

Київські нотаріуси обрали правління відділення та представника до Ради НПУ

Завершено процедуру обрання членів правління відділення Нотаріальної палати України в м. Києві, а також вирішення інших питань порядку денного загальних зборів нотаріусів міста Києва від 20 березня. На засіданні 18 квітня затверджено результати дистанційного електронного голосування.

Заступником голови відділення НПУ в м. Києві обрано Вікторію Бабенко. Членами правління НПУ в м. Києві обрані: Максим Бердес, Ганна Валігура, Олена Верповська, Марія Голяченко, Гліб Леонтєв, Неля Остапчук, Руслана Ричок, Олена Соврас, Марія Шапченко. Членом Ради НПУ обрали Юрія Бадахова. Місцезнаходженням відділення НПУ в м. Києві визначено: 02140, м. Київ, вул. Мишуги, 7-А, прим. 1.

Відбулась ювілейна творча виставка нотаріусів Запорізької області

У Запоріжжі 6-20 червня з успіхом пройшла ювілейна V виставка творчих робіт нотаріусів області. В експозиції були представлені роботи тринадцяти авторів: близько 80 картин, світлини та вишивки. На відкритті були присутні любителі мистецтва, автори робіт, місцева преса та телебачення. Серед авторів картин – голова відділення НПУ в Запорізькій області Людмила Масловець. Професія юриста потребує багато сил та концентрації, а живопис допомагає відволіктися від швидкого ритму життя. Наступну виставку нотаріуси планують приурочити до дня народження Тараса Шевченка.

Відділення НПУ в Харківській області організує круглі столи з питань застосування законодавства в нотаріальній практиці

Правлінням відділення НПУ в Харківській області започатковано проведення круглих столів з питань практичного застосування норм діючого законодавства України в нотаріальній діяльності.

Перший захід на тему «Заповнення декларації про майновий стан та Звіту з ЄСВ за 2018 рік. Строки та порядок подання звітності. Витратна частина» відбувся 9 квітня. В результаті двогодинного професійного спілкування нотаріуси отримали практичні знання, гарний настрій від приємного спілкування, та щиро дякували голові відділення Олені Самощенко за цікаву та пізнавальну доповідь.

Наступний круглий стіл 13 травня був присвячений темі «Державна реєстрація права власності на нерухоме майно, утворене шляхом поділу». Модерувала круглий стіл приватний нотаріус Юлія Лучнікова, із доповіддю виступила голова відділення НПУ Олена Самощенко. Також у заході взяв участь президент НПУ Володимир Марченко.

Запорізькі нотаріуси обговорили зі студентами особливості застосування цивільного законодавства

Представники відділення НПУ в Запорізькій області Людмила Масловець, Анастасія Любіченковська та Анна Котляр взяли участь у черговій науково-практичній зустрічі із фахівцями «Живе право», що відбулася 5 квітня на базі Запорізького інституту економіки та інформаційних технологій. До дискусії, присвяченій застосуванню цивільного законодавства, також долучився представник Ради адвокатів Запорізької області Максим Семенов. Питання власності, дієздатності, строків та термінів, позовної давності, правочинів (їх форм, умов дійсності тощо) ожили перед студентами-правознавцями та учнями-ліцеїстами в цікавих кейсах.

Всеукраїнський форум у Чернівцях: роль нотаріату в системі захисту прав людини

В Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича 15-16 травня відбувся II Всеукраїнський форум «Права людини та публічне врядування». Співорганізаторами Форуму виступили кафедри публічного та процесуального права ЧНУ ім. Ю.Федьковича, Проект ЄС «Право-Justice», Лабораторія людських прав, Нотаріальна палата України.

Приватний нотаріус Вікторія Голобородько (м. Чернівці) виступила на Форумі як представник НПУ, із доповіддю на тему «Сучасна предметна компетенція нотаріату України в системі захисту прав людини». Також нотаріус розповіла про основні напрями нотаріальної реформи, значний вклад Нотаріальної палати України в становлення сучасного, прогресивного інституту нотаріату, який завжди стоїть на захисті людських прав. Вікторія Голобородько підкреслила необхідність здійснення максимально виваженого реформування українського нотаріату в комплексі з іншими публічними інститутами та із обов'язковим залученням НПУ.

Для нотаріусів Івано-Франківщини проведено семінар з питань декларування та звітності

Відділення НПУ в Івано-Франківській області спільно з ГУ ДФС провели 18 квітня семінар для нотаріусів на тему «Подання звітності нотаріусами за результатами річного декларування. Порядок нарахування та сплати єдиного внеску». На семінарі розглядалися актуальні питання: подання декларації про майновий стан і доходи за 2019 рік особами, які здійснюють незалежну професійну діяльність; нарахування та формування нотаріусами звітності з єдиного внеску. Більше сотні нотаріусів Івано-Франківщини, які відвідали захід, отримали корисні знання та відповіді на свої питання.

Нотаріуси підвищили підвищили професійний рівень на семінарі в Києві

У м. Київ 18 квітня відбувся безкоштовний семінар-практикум НПУ для нотаріусів, до програми якого були включені актуальні теми: зміни до Інструкції про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна; впровадження роботи реєстру обтяжень рухомого майна; новації у сфері земельних правовідносин.

З вітальним словом до учасників семінару звернулися президент НПУ Володимир Марченко та голова відділення НПУ в Київській області Каріна Дерун. Досвідом та знаннями із нотаріусами поділилися голова української асоціації «Укртехінвентаризація» Світлана Каліщук, заступник директора ТОВ «OpenKnowledge» Алла Кальніченко, директор філії міста Києва та Київської області ДП «НАІС» Петро Штогрин.

На семінарі в Харкові розглядалися нюанси договірної права та професійної етики

У м. Харків 6 червня відбувся безкоштовний семінар-практикум НПУ. Про актуальні особливості договірної права в нотаріальній практиці колегам розповіла приватний нотаріус Харківського міського нотаріального округу Олена Чуєва. Виступ голови відділення НПУ в Харківській області Олени Самощенко стосувався статті 8 Закону України «Про нотаріат», захисту прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб при вчиненні нотаріальних дій.

Питання етики у професійній діяльності нотаріуса висвітлила Людмила Сідак, доцент кафедри культурології Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого. Таким чином відділення НПУ налагоджує співпрацю із науковцями одного із провідних юридичних вищих навчальних закладів.

В Краматорську провели збори нотаріусів Донецчини та обговорили питання спадкового права

У м. Краматорськ 23 травня відбулися загальні звітно-виборчі збори нотаріусів Донецької області. Учасники затвердили Звіт відділення за 2018 рік, вирішили поточні питання діяльності відділення. Членом правління відділення обрана нотаріус Покровського міського нотаріального округу Олена Шевера.

Окрім того, був проведений безкоштовний семінар-практикум НПУ для нотаріусів на тему «Актуальні питання спадкового права». Досвідом та знаннями із нотаріусами поділилась Олена Чуєва, приватний нотаріус Харківського міського нотаріального округу.

Новації технічної інвентаризації об'єктів нерухомості – актуальні для нотаріусів Харківщини

Член правління відділення НПУ в Харківській області, приватний нотаріус Харківського міського нотаріального округу Марина Чапа взяла участь у зустрічі спільноти технічних інвентаризаторів. Семінар, організований ГО «Східтехінвентаризація», відбувся 23 травня у м. Харків, та став майданчиком для розгляду новацій законодавства, тлумачення колізійних питань та вироблення уніфікованих підходів. «Окрема вдячність представникам Харківського відділення НПУ за вміння слухати та розуміти. Сформована на теперішній час в регіоні взаємодія, що вже є взірцем для інших, дає можливість оперативно реагувати та долучатись до вирішення питань, які виникають при взаємодії спільнот нотаріату та технічних інвентаризаторів», – відгукнувся голова правління «Східтехінвентаризації» Ілля Мелешкін.

Нотаріуси Рівненщини налагоджують діалог із техінвентаризаторами

Відділенням НПУ в Рівненській області спільно з Громадською спілкою «Всеукраїнське об'єднання «Технічні інвентаризатори України» 19 червня проведено семінар на тему «Об'єкти нерухомості, як предмет ци-

вільно-правових договорів. Зміни у правовому регулюванні технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна. Введення в експлуатацію, присвоєння адрес, самочинні зміни. Будівельна амністія. Підготовка до поділу (виділу)».

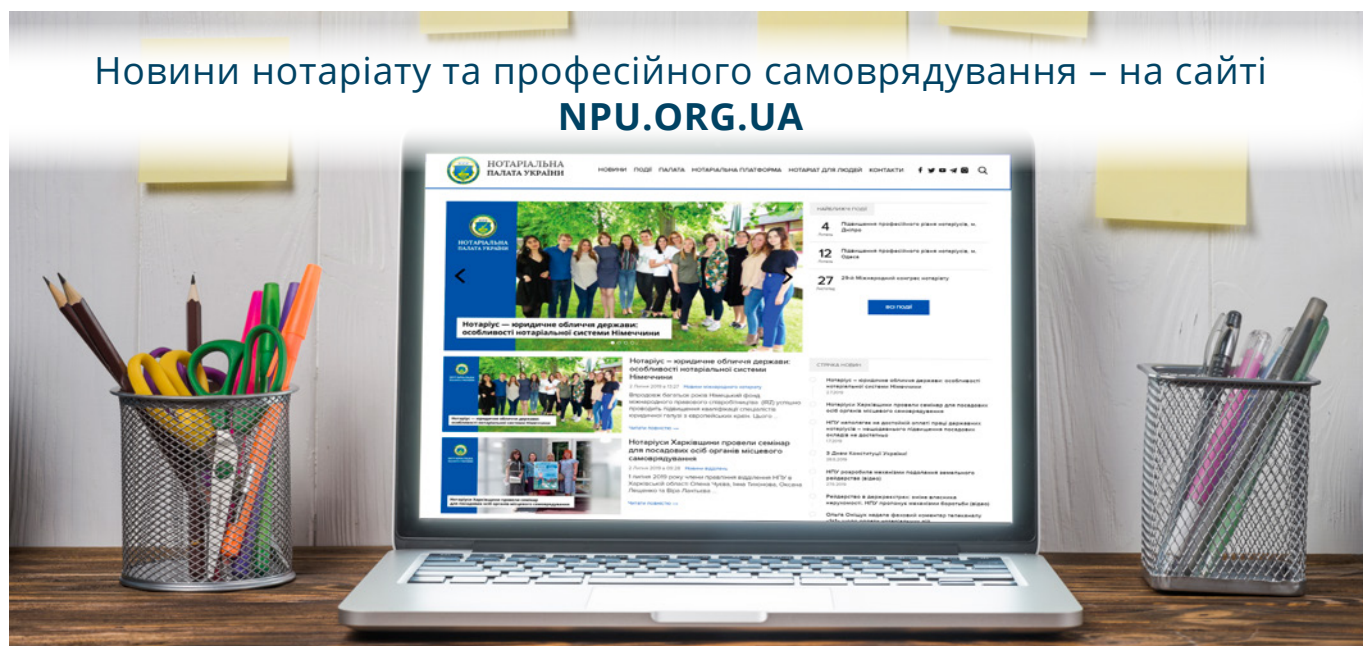
Для нотаріальної спільноти Рівненщини є надзвичайно важливим діалог з фахівцями з технічної інвентаризації, що працюють в регіоні.

«Нотаріуси – дуже особлива спільнота. Маючи вже від 15 до 40 років практики, 6 годин майже без перерви аналізують сухе та колізійне законодавство, практику, прислухаються до кожного аргументу і аналізують кожне речення, кожну норму розбирають на цеглинки, обережно сприймають радикальні нововведення, і тому є причина – внутрішня відповідальність перед людьми», – зазначила Інна Бернацька, голова відділення НПУ.

Відділення НПУ в Запорізькій області консулює громадян похилого віку

Відділення Нотаріальної палати України у Запорізькій області 19 червня долучилося до виїзду мобільної точки з надання правових консультацій громадянам похилого віку, організованого Управлінням з питань нотаріату ГТЮЮ. Зустріч відбулася на базі відділення денного перебування Запорізького міського територіального центру соціального обслуговування Олександрівського району. Громадян консулювали член правління відділення НПУ у Запорізькій області, приватний нотаріус Анастасія Любиченковська, та начальник відділу аналітично-методичного забезпечення діяльності нотаріату Управління з питань нотаріату Наталія Леміш. В рамках заходу особи похилого віку мали можливість отримати фахові правові консультації та роз'яснення з питань особливостей посвідчення заповітів, договорів дарування. Також громадянам роз'яснили загальний порядок оформлення спадщини.

Новини нотаріату та професійного самоврядування – на сайті NPU.ORG.UA

НОТАРІАТ ОБЛИЧЧЯМ ДО СЕЛА

Харківщина

Відділення НПУ в Харківській області 23 травня організувало черговий семінар для посадових осіб органів місцевого самоврядування – у Вовчанському районі Харківської області.

В семінарі взяли участь державний нотаріус Вовчанської державної нотаріальної контори Галина Ворона, приватні нотаріуси Вовчанського районного нотаріального округу Ірина Кротова та Ірина Корнева, а також голова відділення НПУ Олена Самощенко, члени правління відділення Ірина Трощій, Вадим Дяченко, Катерина Белінська, Наталія Саутенко, Віра Лантьєва.

На захід були запрошені всі голови та секретарі сільрад Вовчанського району. Нотаріуси відповіли на численні питання щодо оформлення довіреностей, заповітів, засвідчення справжності підпису на заявах в рамках оформлення спадщини посадовими особами органів місцевого самоврядування.

Київщина

Голова відділення НПУ в Київській області, приватний нотаріус Білоцерківського районного нотаріального округу Каріна Дерун 4 червня провела безкоштовні виїзні консультації для населення сіл Храпачі та Глушки Білоцерківського району. Селяни мали безліч запитань стосовно нотаріальних дій, тому виявили неабиякий інтерес до візиту нотаріуса.

Приватний нотаріус Іванківського районного нотаріального округу Євген Білан 30 травня провів виїзний прийом для громадян в смт. Красятичі Поліського району. У даному населеному пункті відсутній нотаріус, тому для мешканців це виявилось чудовою можливістю особисто отримати безкоштовну професійну консультацію.

Львівщина

На Львівщині в приміщенні Радехівської РДА 16 квітня відбулась зустріч із секретарями сільських рад Радехівщини, організована відділенням НПУ в Львівській області. Голова відділення Юрій Пилипенко та нотаріуси із м. Радехів провели методичну та роз'яснювальну роботу щодо посвідчення заповітів та довіреностей, обговорили особливості вчинення нотаріальних дій посадовими особами місцевого самоврядування.

Читайте новини обласних відділень НПУ
на сайті **NPU.ORG.UA**
у розділі «Новини відділень»

КНИЖКОВА ПОЛИЦЯ НОТАРІУСА

Читач: **Віктор Доброльожа**,
приватний нотаріус
Житомирського міського
нотаріального округу

Книга: «Маруся», Василь Шкляр

На відміну від Орлеанської Діви, що воювала іконою, українська Маруся доводила свою правду кулею. Саме так характеризує свою героїню Василь Шкляр, котрий відмовився (!) отримувати Шевченківську премію в галузі літератури з рук президента Віктора Януковича.

Олександра Соколовська (більш відома під псевдо «Маруся») народилася у 1902 році на Житомирщині, в багатодітній родині, що власним коштом створила й утримувала місцеву українську гімназію. Коли на рідний край посунула навала «братів-визволителів» (загони Червоної гвардії з одного боку, війська Денікіна з іншого), троє братів дівчини один за одним склали голови в запеклих визвольних змаганнях за Україну. Після цього 17-річна Олександра очолила потужний повстанський загін, який вів непримиренну боротьбу одразу на декількох фронтах (проти «білих», поки ті не «почервоніють», і проти «червоних», поки ті не «побіліють»), беручи участь і у визволенні Києва в складі Української Галицької армії, боях за Радомисль, Житомир тощо.

Саме на честь родини Соколовських (батько яких очолював штаб повстанців) вже в період декомунізації було названо одну із вулиць м. Житомира. До речі, неподалік нашого міста у 1985 році співробітники КДБ віднайшли криївку отаманки Марусі. Проте ні могили дівчини-патріота, ні достеменних відомостей про дату й місце її загибелі не існує до сьогодні. Все це, у сукупності із багатоманітністю й неоднозначністю версій про обставини смерті Марусі, лише підкреслює легендарність й непересічність цієї історичної постаті, яку очевидець описував так: «...була вона у чоботях з острогами, короткій спідниці, синій чумарці і сірій шапці з червоним шликом, уздовж якого виписано чорним: «Смерть ворогам України!».

Важко не погодитися із такою рецензією цього твору, яку віднайшов на одному із книжкових порталів: «Для мене Василь Шкляр, як Тарантіно, тільки в літературі. Море крові, гори трупів, реальність, що межує з божевільям». Проте, на відміну від голлівудського екшену, в романі Шкляра за кожною подією міститься

історичний факт. Саме тому ця книжка може розглядатися в якості адаптованого посібника із новітньої історії України, адже описує буремний 1919-й, коли терени неньки-України боронили сотні повстанських загонів.

Читаючи «Марусю», ти отримуєш все: бойові звияти і романтичні стосунки героїв, непорушність побратимства по зброї і підступність зради, історичну відповідність гостросюжетному розгортанню подій та справжнє зачарування українською мовою, якою автор неперевершено змалює маловідомі широкому загалу сторінки нашої недалекої минувшини.

А ще я в захопленні від чудового післясмаку прочитаного і пережитого, а тому раджу колегам, їхнім друзям, рідним і близьким цей знаковий літературний твір для прочитання. Це, у свою чергу, дозволить усвідомити тим, хто мав сумнів, і вкотре переконатися тим, хто вже знає, — українська література існує! А якісна, високохудожня література світового рівня можлива лише у справді суверенній і незалежній державі, котра ось уже шостий рік поспіль народжується у нерівному двобої із залишками Російської імперії. Україна нині, як і 100 років тому, перебуває в небезпеці та потребує захисту і єднання зусиль її захисників. У цьому беззастережно переконуєшся, вкотре перечитавши роман Василя Шкляра «Маруся».

Прочитали цікаву художню книгу? Надсилайте свої відгуки на адресу press@npu.org.ua

ПИТАННЯ

Вивіску «Нотаріус», розташовану на першому поверсі будинку, де знаходиться робоче місце нотаріуса, та закріплену вертикально на колоні, збираються демонтувати. Чим регламентовані такі дії та чи правомірні?

ВІДПОВІДЬ

Відповідно до частини 2 статті 2 Закону України «Про рекламу» його дія не поширюється на відносини, пов'язані з розповсюдженням інформації, обов'язковість розміщення та оприлюднення якої визначено іншими законами України.

Згідно з положеннями частини 6 статті 9 Закону України «Про рекламу», не вважається рекламою вивіска чи табличка з інформацією про зареєстроване найменування особи, вид її діяльності (якщо це не впливає із зареєстрованого найменування особи), час роботи, що розміщена на внутрішній поверхні власного чи наданого у користування особі приміщення, на зовнішній поверхні будинку чи споруди не вище першого поверху або на поверсі, де знаходиться власне чи надане у користування особі приміщення, біля входу в таке приміщення.

Типові правила розміщення зовнішньої реклами (далі – Правила), затверджені постановою уряду від 29 грудня 2003 року № 2067, не вимагають отримання дозволу на розміщення вивісок з дотриманням вимог, визначених пунктом 48 цих Правил.

Більше того, забороняється вимагати від осіб, які розмістили відповідну інформацію, будь-які документи для розміщення вивісок чи табличок, які не передбачені законодавством.

Відповідно до пункту 48 Правил вивіски чи таблички:

- повинні розміщуватися без втручання у несучі конструкції, легко демонтуватися, щоб не створювати перешкод під час робіт, пов'язаних з експлуатацією та ремонтом будівель і споруд, на яких вони розміщуються;
- не повинні відтворювати зображення дорожніх знаків;
- не повинні розміщуватися на будинках або спорудах – об'єктах незавершеного будівництва;
- площа поверхні не повинна перевищувати 3 кв.м.

В свою чергу, відповідно до пункту 49 Правил демонтаж вивісок чи табличок, розміщених з порушенням вимог цих Правил, здійснюється у разі:

- припинення юридичної особи або припинення діяльності ФОП;
- невідповідності розміщення вивіски чи таблички вимогам щодо її розміщення, наданим у визначенні, та архітектурним вимогам, державним нормам, стандартам і правилам, санітарним нормам;
- порушення благоустрою території.

Крім Закону України «Про рекламу», Типових правил розміщення зовнішньої реклами, Закону України

«Про благоустрій населених пунктів», питання щодо розміщення реклами, вивісок чи табличок регулюються ще й рішеннями органів місцевого самоврядування.

Дія Закону України «Про рекламу» не поширюється на відносини, пов'язані з розміщенням біля входу у приміщення інформаційної вивіски, що ідентифікує робоче місце (контору) приватного нотаріуса, обов'язковість розміщення якої визначено пунктом 8 Положення про вимоги до робочого місця (контори) приватного нотаріуса та здійснення контролю за організацією нотаріальної діяльності, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 23 березня 2011 року № 888/5.

ПИТАННЯ

Особа працює в нотаріуса три роки, освіта - бакалавр. Чи може вона стати помічником нотаріуса?

ВІДПОВІДЬ

Згідно з частиною 1 статті 13 Закону України «Про нотаріат», помічником нотаріуса може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту, але не нижче першого рівня (бакалавр), володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як три роки. Не може бути помічником нотаріуса особа, яка має судимість, обмежена у дієздатності або визнана недієздатною за рішенням суду.

Відповідно до частини 4 статті 54 Закону України «Про вищу освіту» бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 180-240 кредитів ЄКТС. Обсяг освітньо-професійної програми для здобуття ступеня бакалавра на основі ступеня молодшого бакалавра або молодшого спеціаліста визначається закладом вищої освіти.

До стажу роботи у сфері права зараховується період роботи на посадах з реалізацією повноважень, пов'язаних з правоохоронними, правовиконавчими, правоустановчими функціями.

За змістом робота у сфері права передбачає розробку або застосування норм права і носить систематичний характер. Вважаємо, що це період роботи в органах державної влади (в тому числі в судах, органах юстиції, прокуратури), нотаріату, адвокатури, місцевого самоврядування, у профспілкових та інших громадських організаціях, на підприємствах, в установах, організаціях будь-якої форми власності. Стаж роботи у сфері права визначається на підставі записів у трудовій книжці.

ПИТАННЯ

Особа бажає подати заяву про реєстрацію припинення заборони відчуження та іпотеки, маючи при цьому довідку п'ятирічної давності з банку про повний розрахунок по зобов'язанню та дого-

вір іпотеки. Банк, з яким було укладено договір, ліквідований декілька років назад. Таким чином, неможливо отримати (згідно з пунктом 5 глави 15 Розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій) повідомлення кредитора про погашення позики. Як варто діяти в даній ситуації нотаріусу та особі, яка бажає зареєструвати припинення заборони та іпотеки?

Крім цього, невідомо, чи займається нотаріальною діяльністю нотаріус, який накладав заборону. Як виконати вимоги про необхідність повідомлення про зняття заборони?

Зважаючи на неоднакову практику, якою буде правова оцінка абзацам 3,4 пункту 3 частини 1 статті 2 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»? Адже деякі нотаріуси вважають, що заявником при державній реєстрації припинення заборони відчуження та іпотеки може бути тільки іпотекодержатель, а деякі – як іпотекодержатель, так і іпотекодавець.

ВІДПОВІДЬ

Згідно зі статтею 74 Закону України «Про нотаріат», одержавши повідомлення установи банку, підприємства чи організації про погашення позики (кредиту), повідомлення про припинення іпотечного договору або договору застави, а також припинення чи розірвання договору довічного утримання, звернення органів опіки та піклування про усунення обставин, що обумовили накладення заборони відчуження майна дитини, нотаріус знімає заборону відчуження жилого будинку, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна.

Відповідно до підпункту 5.1. пункту 5 глави 15 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року за № 296/5, нотаріус, який накладав заборону, знімає заборону відчуження майна при одержанні повідомлення: кредитора про погашення позики; про припинення (розірвання, визнання недійсним) договору застави (іпотеки); про припинення договору іпотеки у зв'язку з набуттям іпотекодержателем права власності на предмет іпотеки в рахунок виконання основного зобов'язання, після припинення договору іпотеки у зв'язку з відчуженням іпотекодержателем предмета іпотеки; про припинення, розірвання, визнання недійсним договору ренти, довічного утримання (догляду), спадкового договору; органів опіки та піклування про усунення обставин, що обумовили накладення заборони відчуження майна дитини; про скасування рішення суду про оголошення фізичної особи померлою або закінчення п'ятирічного строку з часу видачі свідоцтва про право на спадщину на майно особи, оголошеної померлою; про смерть

другого з подружжя, що склали спільний заповіт; про скасування рішення суду про позбавлення батьків дитини батьківських прав або відібрання дитини без позбавлення батьківських прав; про смерть відчужувача за спадковим договором або про смерть другого з подружжя, що уклали спадковий договір; про відчуження майна, переданого під виплату ренти; за рішенням суду; в інших випадках, передбачених законом.

Враховуючи те, що немає визначених законодавством підстав для зняття нотаріусом заборони на відчуження об'єкта нерухомого майна, то у такому випадку особам необхідно звернутися до суду для вирішення питання щодо зняття заборони.

Відповідно до абзацу 2 пункту 3 частини 1 статті 2 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» у разі подання документів для проведення державної реєстрації набуття, зміни або припинення іпотеки заявник – це іпотекодержатель, особа, в інтересах якої встановлено, змінено або припинено іпотеку, або уповноважені ними особи.

Відповідно до частини 2 статті 4 Закону України «Про іпотеку» іпотекодержатель зобов'язаний звернутися до державного реєстратора із заявою про державну реєстрацію припинення іпотеки не пізніше 14 днів з дня повного погашення боргу за основним зобов'язанням, забезпеченим іпотекою.

Також підпунктом 5.1 пункту 5 глави 15 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України визначено, що якщо заборону знімає нотаріус, який її не накладав, він направляє за місцем зберігання справи, що містить відомості про накладання заборони, повідомлення про зняття заборони.

Інформація щодо відомостей про нотаріуса може бути отримана або онлайн через Єдиний реєстр нотаріусів, або у вигляді інформаційної довідки з даного реєстру шляхом направлення письмового запиту встановленої форми адміністратору ЄРН – державному підприємству «Національні інформаційні системи», за адресою: вул. Бульварно-Кудрявська, буд. 4, м. Київ, 04053.

ПИТАННЯ

У провадженні приватного нотаріуса знаходиться спадкова справа щодо майна особи, яка оголошена судом померлою згідно рішення районного суду від 25 лютого 2010 року. Свідоцтво про право на спадщину за даною спадковою справою ще не видавалось. Чи накладається заборона відчуження на таке спадкове майно?

ВІДПОВІДЬ

Згідно з частиною 2 статті 47 Цивільного кодексу України спадкоємці фізичної особи, яка оголошена померлою, не мають права відчужувати протягом п'яти років нерухоме майно, що перейшло до них у зв'язку з відкриттям спадщини.

Нотаріус, який видав спадкоємцеві свідоцтво про право на спадщину на нерухоме майно, накладає на нього заборону відчуження. Незалежно від часу прийняття спадщини, вона належить спадкоємцеві з часу відкриття спадщини (відповідно до частини 5 статті 1268 Цивільного кодексу України).

Підстави накладення заборони відчуження майна визначені у пункті 2 глави 15 розділу I Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, а саме: заборона відчуження майна накладається при видачі свідоцтва про право на спадщину на нерухоме майно спадкоємцям фізичної особи, оголошеної померлою (строком на п'ять років).

Відповідно до абзацу сьомого підпункту 5.1 пункту 5 глави 15 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій, нотаріус знімає заборону відчуження майна при одержанні повідомлення про скасування рішення суду про оголошення фізичної особи померлою або закінчення п'ятирічного строку з часу відкриття спадщини на майно особи, оголошеної померлою.

У описаній ситуації немає необхідності у накладенні заборони відчуження, так як закінчився п'ятирічний строк з часу відкриття спадщини.

ПИТАННЯ

Приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу була заведена спадкова справа. До складу спадкового майна входить земельна ділянка, яка знаходиться в Київській області в садовому товаристві. Під час підготовки до видачі свідоцтва про право на спадщину та вивчення документів, що підтверджують право власності спадкодавця на вищезазначену земельну ділянку, нотаріусом було виявлено розбіжності щодо цільового призначення земельної ділянки, а саме: у договорі купівлі-продажу земельної ділянки (2015 року) зазначено цільове призначення земельної ділянки «для ведення садівництва»; у Витязі з ДРРП про реєстрацію права власності (2015 року) зазначено цільове призначення земельної ділянки «для індивідуального садівництва»; у Витязі з ДЗК про земельну ділянку (2019 року) зазначено цільове призначення земельної ділянки «01.06 для колективного садівництва». У відділі Державного земельного кадастру підтвердили, що земельна ділянка має цільове призначення «для колективного садівництва». Також зауважили, що в садовому товаристві земельна ділянка не може мати цільове призначення «для індивідуального садівництва». Як бути в такій ситуації?

ВІДПОВІДЬ

Відповідно до підпункту 4.14 пункту 4 глави 10 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України при видачі свідоцтва про право на спадщину нотаріус обов'язково перевіряє склад спадкового майна, на яке видається свідоцтво про

право на спадщину. На підтвердження цих обставин від спадкоємців витребовуються документи, які підтверджують вказані факти. Відповідно до частини 1 статті 1225 Цивільного кодексу України право власності на земельну ділянку переходить до спадкоємців на загальних підставах, із збереженням її цільового призначення.

Згідно із Класифікацією видів цільового призначення земель, затвердженою наказом Держкомзему від 23.07.2010 № 548, земельні ділянки «для індивідуального садівництва» мають код 01.05, а земельні ділянки «для колективного садівництва» – код 01.06. Отже, земельні ділянки, зазначені у витягах з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Державного земельного кадастру, різняться за видами цільового призначення. Чинне земельне законодавство України (зокрема, статті 18-21 Земельного кодексу України) не містить приписів, які б дозволяли «приврівнювати» один до одного або б отожднювали різні види цільового використання земельних ділянок.

Згідно зі статтею 46 Закону України «Про нотаріат» у разі неподання на вимогу нотаріуса відомостей та документів нотаріус відкладає, зупиняє вчинення нотаріальної дії або відмовляє у її вчиненні.

Відповідно до статті 26 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» внесення змін до ДРРП здійснюється у разі зміни відомостей про об'єкт нерухомого майна, зокрема зміни його технічних характеристик, виявлення технічної помилки в записах ДРРП чи документах, виданих за допомогою програмних засобів ведення цього реєстру (описка, друкарська, графічна, арифметична чи інша помилка), за заявою власника чи іншого правонабувача, обтяжувача.

У свою чергу, частина 5 статті 3 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» надає право державному реєстратору проводити державну реєстрацію права власності та інших речових прав незалежно від місцезнаходження нерухомого майна, в межах Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя.

ПИТАННЯ

У 2011 році помирає мати (спадкодавець), яка на час відкриття спадщини проживала та була зареєстрована одна. Заповіт за життя не склала. Після її смерті залишилися дочка та син, інших спадкоємців, передбачених статтею 1261 Цивільного кодексу України, немає. Протягом шести місяців з дня смерті ні дочка, ні син, спадщину не прийняли.

У 2016 році помирає син. У 2018 році дочка звертається до суду для продовження строку для прийняття спадщини після смерті матері. Суд їй продовжує строк, але вона знову пропускає і цей строк. У липні 2018 року секретар сільської ради

засвідчує справжність підпису на заяві від імені дочки про те, що вона пропустила строк для прийняття спадщини та вважає себе такою, що не прийняла спадщину після смерті матері. В кінці 2018 року до суду звертається онук спадкодавця (Владислав), батько якого є її сином (помер у 2016 році) для продовження строку для прийняття спадщини. Суд задовольняє позов онука та продовжує строк для прийняття спадщини, при цьому повністю прописує ситуацію по спадковій справі, також зазначає, що інших спадкоємців немає – згідно даних, наданих сільською радою.

У 2019 році онук на підставі рішення суду подає заяву про прийняття спадщини, але станом на сьогодні при зверненні за отриманням свідоцтва про право на спадщину він подає довідку сільської ради, відповідно до якої до кола спадкоємців входить ще один онук (Іван), батько якого є сином спадкодавця (помер у 2016 році). Онук Іван станом на сьогодні є малолітнім (10 років), при цьому в цій довідці вказується про факт прийняття ним спадщини після померлої у 2011 році спадкодавця, оскільки на той час він був малолітньою дитиною у віці 2 років (відповідно до частини 4 статті 1268 Цивільного кодексу України). Хоча станом на 2011 рік були спадкоємці першої черги – дочка та син.

Законний представник малолітнього онука Івана, його мати, вважає його таким, що спадщину не прийняв, і бажає як законний представник подати заяву про відмову від права на спадщину за згодою органу опіки та піклування. Але право на відмову, надане частиною 4 статті 1273 Цивільного кодексу України, обмежено строком 6 місяців з дня смерті.

Чи можна вважати малолітнього онука Івана таким, що прийняв спадщину після смерті баби згідно з частиною 4 статті 1268 Цивільного кодексу України, при тому, що право на спадкування у нього виникло у 2018 році (через 7 років)? Якщо так, то як бути з правом на відмову від спадщини? Чи можливе застосування частини 2 статті 1270 Цивільного кодексу України (продовження строку)?

ВІДПОВІДЬ

Відповідно до положень статті 1258 Цивільного кодексу України спадкоємці за законом одержують право на спадкування почергово. Кожна наступна черга спадкоємців за законом одержує право на спадкування у разі відсутності спадкоємців попередньої черги, усунення їх від права на спадкування, неприйняття ними спадщини або відмови від її прийняття, крім випадків, встановлених статтею 1259 ЦК України.

Відповідно до частини 2 статті 1270 ЦК України, якщо виникнення у особи права на спадкування залежить від неприйняття спадщини або відмови від її

прийняття іншими спадкоємцями, строк для прийняття нею спадщини встановлюється у три місяці з моменту неприйняття іншими спадкоємцями спадщини або відмови від її прийняття. Якщо строк, що залишився, менший як три місяці, він продовжується до трьох місяців.

Якщо спадкоємець протягом строку, встановленого статтею 1270 ЦК України, не подав заяву про прийняття спадщини, відповідно до частини 1 статті 1272 він вважається таким, що не прийняв її.

За позовом спадкоємця, який пропустив строк для прийняття спадщини з поважної причини, суд згідно з частиною 3 статті 1272 ЦК України може визначити йому додатковий строк, достатній для подання ним заяви про прийняття спадщини.

Слід звернути увагу на роз'яснення Пленуму Верховного Суду України, відповідно до якого повторне визначення судом додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини одним і тим же спадкоємцем законодавством не передбачено (абзац 5 пункту 24 Постанови Пленуму Верховного суду України від 30 травня 2008 року № 7).

Згідно з частиною 4 статті 1268 Цивільного кодексу України малолітня, неповнолітня, недієздатна особа, а також особа, цивільна дієздатність якої обмежена, вважаються такими, що прийняли спадщину, крім випадків, встановлених частинами другою - четвертою статті 1273 (відмова від прийняття спадщини).

Відповідно до частини 1 статті 1273 ЦК України, спадкоємець за заповітом або за законом може відмовитися від прийняття спадщини протягом строку, встановленого статтею 1270. Заява про відмову від прийняття спадщини подається нотаріусу (або в сільських населених пунктах – уповноваженій на це посадовій особі відповідного органу місцевого самоврядування) за місцем відкриття спадщини.

Виходячи з описаної ситуації, спадкоємець першої черги (дочка) по-перше, пропустила шестимісячний строк для прийняття спадщини, а по-друге, за наявності визначення їй судом додаткового строку для прийняття спадщини, не скористалась своїм правом. У такому випадку поновлення строку для прийняття спадщини не відбулось.

Право на відмову від прийняття спадщини обмежено тим строком, протягом якого особа, в залежності від черги спадкування, мала її прийняти. Тобто, малолітній онук вважається таким, що прийняв спадщину, не скориставшись у визначеному законом порядку своїм правом на відмову від неї.

СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН ЗУПИНЕННЯ РЕЙДЕРСТВА У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ НЕРУХОМОСТІ ТА БІЗНЕСУ

1. Закриття можливостей рейдерства шляхом вдосконалення процедури встановлення (ідентифікації) особи, яка звертається за вчиненням реєстраційних дій, перевірки повноважень, підписання заяв:

- перехід на документи нового зразка (ID-картки) з можливістю перевірки рідером, підключення нотаріусів до Єдиного державного демографічного реєстру (строк – 2 роки);
- звуження переліку документів, на підставі яких встановлюється особа для вчинення реєстраційних дій;
- особисте подання та підписання заяв у сфері державної реєстрації, або ж на підставі нотаріально посвідчених довіреностей, оригіналів інших документів, що підтверджують повноваження представника (керівника);
- перевірка дійсності довіреностей та спеціальних бланків, на яких вони викладені, за даними реєстрів;
- перевірка судових рішень за даними реєстру бланків/QR-кодів після запровадження.

2. Закриття можливостей рейдерства шляхом побудови системи належного обліку інформації через об'єднання та вдосконалення системи електронних державних реєстрів:

- створення електронного реєстру нотаріальних дій (Е-нотаріат);
- вдосконалення роботи Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (ДРРП);
- створення Державного реєстру об'єктів нерухомого майна;
- створення Державного адресного реєстру;
- створення реєстру державних реєстраторів;
- створення реєстру технівентаризаторів або іншої системи їх обліку.

3. Закриття можливостей рейдерства шляхом повного перенесення інформації про об'єкти нерухомого майна та права на них, бізнес, які зареєстровано на паперових носіях до ДРРП, Державного земельного кадастру, Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (ЄДР).

Встановлення на законодавчому рівні обов'язку перенесення такої інформації, компетенції та строків – 2 роки.

4. Закриття можливостей рейдерства шляхом попереджувальних технічних функцій програми ДРРП, належного захисту інформації в ДРРП, ключів доступу, робочого місця реєстраторів від несанкціонованого проникнення або злому:

- доопрацювання технічних можливостей ДРРП в частині неможливості проведення реєстраційних дій без виконання кожного кроку алгоритму реєстрації (відсутність сканкопії, перевірки черги заяв, несформоване рішення, «технічний стоп» реєстру при наявності зареєстрованої заборони вчинення реєстраційних дій тощо);
- розробка і впровадження декстопної програми Автоматизованого робочого місця реєстратора;
- запровадження багатофакторної автентифікації при вході державного реєстратора до реєстру;
- негайне блокування ключа ЕЦП у випадку його компрометації, смерті реєстратора, припинення діяльності;

- запровадження сучасних стандартів для створення та зберігання інформації у електронному вигляді;
- встановлення відповідальності технічного адміністратора за забезпечення захисту інформації в держреєстрах;
- вдосконалення критеріїв пошуку записів за алгоритмом «або» та одночасно за декількома параметрами.

5. Закриття можливостей рейдерства шляхом забезпечення високого рівня кваліфікації та практичного досвіду роботи реєстраторів, суворого обліку реєстраційних офісів, доступу до ДРРП, ключів ЕЦП та архівів:

- встановлення на законодавчому рівні кваліфікаційних вимог (громадянство України, вища юридична освіта, володіння державною мовою, стаж роботи у сфері права не менше 3 роки, стажування не менше 1 року);
- запровадження багатофакторної автентифікації при вході державного реєстратора до реєстру, унеможливлення використання ключів поза адміністративно-територіальною одиницею, на яку поширюється компетенція державного реєстратора (не нотаріуса);
- запровадження жорсткого контролю за видачею ключа (в т.ч. відеофіксації), а також механізму його негайного блокування у разі компрометації, смерті чи припинення діяльності реєстратора;
- встановлення персональної відповідальності чиновника, який здійснює видачу та контроль, за порушення законодавства при видачі та за несвоєчасне блокування ключа у разі смерті чи припинення діяльності реєстратора;
- проведення інвентаризації виданих ключів ЕЦП або їх заміни та наявності/відсутності державних реєстраторів на робочих місцях;
- встановлення вимог до робочого місця державного реєстратора та запровадження процедури сертифікації з виїздом на таке робоче місце;
- встановлення вимог страхування цивільно-правової відповідальності кожного реєстратора;
- ліквідація діяльності «акредитованих суб'єктів державної реєстрації» та їх філій.

6. Закриття можливостей рейдерства шляхом застосування антирейдерських механізмів:

- запровадження єдиного циклу посвідчення правочину/підпису та державної реєстрації прав на нерухоме майно та бізнесу (принцип одночасності);
- обов'язкове нотаріальне посвідчення правочинів, а також нотаріальне засвідчення справжності підписів на документах, на підставі яких виникають, змінюються або припиняються права на нерухомість та бізнес:
 - а) обов'язковість нотаріального засвідчення справжності підпису на установчих документах (статутах, протоколах тощо) юридичних осіб (як при державній реєстрації створення юридичної особи, так і при державній реєстрації змін до відомостей про юридичну особу);
 - б) обов'язковість нотаріального посвідчення правочинів, які передбачають перехід права власності на частку статутному капіталі юридичної особи (корпоративні права);
 - в) перехід до оформлення процедури передачі майна до статутних капіталів юридичних осіб за процедурою (дво/багатостороннього правочину з обов'язковістю нотаріального посвідчення за правилами відчуження нерухомості);
 - г) обов'язковість наявності згоди другого з подружжя (у формі заяви, справжність підпису на якій засвідчено нотаріально) при передачі майна, що є спільною сумісною власністю подружжя, до статутних капіталів юридичних осіб;
 - д) обов'язковість нотаріального посвідчення довіреностей на вчинення реєстраційних дій;
 - е) використання процедури нотаріального посвідчення правочинів для оренди землі.

7. Закриття можливостей рейдерства шляхом удосконалення процедури державної реєстрації нерухомості та бізнесу, чіткої регламентації, закриття прогалин та колізій:

- впровадження обов'язковості подання державному реєстратору юридичних осіб оригіналів нотаріально посвідчених документів (замість нотаріально засвідчених копій) при здійсненні реєстрацій-

них дій, для їх подальшого долучення до реєстраційних справ та зберігання;

- законодавче закріплення обов'язку державного реєстратора за допомогою єдиних та державних реєстрів перевіряти правоздатність та дієздатність учасників відносин в сфері державної реєстрації (довірителя за даними ДРАЦС, юридичну особу за даними ЄДР);

- надання доступу та законодавче закріплення обов'язку державного реєстратора перевіряти дійсність документів, які подаються в сфері державної реєстрації: дійсність довіреності, спеціального бланку, рішення суду тощо;

- внесення змін до Закону України «Про оренду землі».

8. Закриття можливостей рейдерства шляхом захисту документа:

- існування документа у двох формах: письмова та електронна (або відцифрування);

- захист письмової форми через використання спеціальних бланків нотаріальних документів, використання QR-кодів тощо;

- захист документа в електронній формі через запровадження сучасних стандартів для створення та зберігання інформації у електронному вигляді.

9. Закриття можливостей рейдерства шляхом реформування чинної системи контролю в сфері державною реєстрації прав на нерухомість та бізнесу, яка демонструє вибіркові підходи та корупційну складову, за 3 роки існування не вплинула на показник рейдерства та в ряді випадків є його інструментом.

Законодавча зміна підходів до процедури здійснення контролю в сфері державної реєстрації прав на нерухомість та бізнесу – шляхом запровадження судового контролю в даній сфері, через скасування рішень, за якими виникають, змінюються або припиняються права виключно судами за спеціальною процедурою:

- а) законодавче визначення цивільної або господарської юрисдикції для вирішення спорів у сфері державної реєстрації залежно від суб'єктного складу;

- б) виокремлення в процесуальних кодексах справ щодо спорів у сфері державної реєстрації в окрему категорію та встановлення законодавчих особливостей їх розгляду; скорочення строків відкриття провадження у справах цих категорій та скорочення терміну розгляду цих справ;

- в) надання судам права повного доступу до ЄДР та ДРРП в режимі перегляду, що позбавить необхідності витребування документів-підстав для реєстраційних дій, що значно скоротить строки для розгляду таких категорій справ;

- г) унормування повноважень Міністерства юстиції по здійсненню первинного контролю в сферах державної реєстрації (проведення моніторингу реєстраційних дій та камеральних перевірок);

- д) залучення представників професійних спільнот до колегіальних органів, що здійснюють контроль у сфері державної реєстрації прав на нерухомість та бізнесу;

- е) диференціація санкцій та відповідальності державного реєстратора, участь державного реєстратора у процедурах оскарження його реєстраційних дій;

- є) створення добровільної процедури усунення порушень та виправлення помилок, допущених державними реєстраторами у процедурах державної реєстрації прав.

10. Закриття можливостей рейдерства шляхом посилення гарантій незалежності реєстратора:

- гарантування незалежності реєстратора від впливу/тиску роботодавця, контролюючих органів, правоохоронних органів тощо, встановлення кримінальної відповідальності за втручання у діяльність;

- встановлення належного рівня заробітної плати/матеріального забезпечення державного реєстратора з метою мінімізації корупційних ризиків.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Щодо деяких питань, пов'язаних з перевіркою нотаріусами податкової застави при вчиненні нотаріальних дій

З 01 квітня 2019 року Державним підприємством «Національні інформаційні системи» запроваджено нове програмне забезпечення Державного реєстру обтяжень рухомого майна (далі - ДРОРМ) на платформі UnityBase («UB»).

Серед основних змін, пов'язаних з вказаним оновленням, є скасування технічної можливості внесення декількох осіб до параметрів запиту при формуванні заяви про надання інформації з ДРОРМ під час перевірки нотаріусом відсутності податкової застави.

У зв'язку з чим актуалізовано питання визначення випадків обов'язкової перевірки наявності/відсутності податкової застави за ДРОРМ, зокрема перевірки наявності/відсутності податкової застави у набувача та другого з подружжя відчужувача при посвідченні правочинів про відчуження (заставу) нерухомого (рухомого) майна.

Щодо дотримання нотаріусами процедури перевірки податкової застави при вчиненні нотаріальних дій.

Підпунктами 2.1- 2.3 пункту 2 глави 2, підпунктом 5.30 пункту 5 глави 2, підпунктом 6.1. пункту 6 глави 2, підпунктом 7.5. пункту 7 глави 1 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5, передбачено:

при посвідченні правочинів про відчуження або заставу (іпотеку) нерухомого майна нотаріусом перевіряється відсутність податкової застави шляхом безпосереднього доступу до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно;

договори про відчуження або заставу рухомого майна посвідчуються нотаріусом після перевірки відсутності податкової застави за даними Державного реєстру обтяжень рухомого майна, про що виставляються відповідні витяги;

при посвідченні аграрної розписки нотаріус перевіряє відсутність обтяження за відомостями, що містяться в Державному реєстрі обтяжень рухомого майна (в т.ч. податкової застави);

розірвання договорів, предметом яких є майно, що перебуває у податковій заставі, здійснюється за письмовою згодою відповідного податкового органу.

Крім того, з аналізу пункту 92.2 статті 92 Податкового кодексу України вбачається необхідність перевірки податкової застави також при передачі майна в оренду (лізинг).

Договори про відчуження майна (майнових прав) платником податків, активи якого перебувають у податковій заставі, посвідчуються **за умови письмової згоди** відповідного податкового органу, **з урахуванням положень статті 92 ПКУ.**

Щодо змісту податкової застави, підстав виникнення та правового регулювання.

Згідно з підпунктом 14.1.155 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України (далі - ПКУ), **податкова заставка** - спосіб забезпечення сплати платником податків грошового зобов'язання та пені, не сплачених таким платником у строк, визначений ПКУ.

Виникнення права податкової застави та механізм її застосування врегульовані статтею 89 ПКУ та Порядком застосування податкової застави контролюючими органами, затвердженим Міністерством фінансів України від 16.06.2017 № 586 (далі - Порядок).

Право податкової застави поширюється на будь-яке майно платника податків, яке перебуває в його власності (господарському віданні або оперативному управлінні) у день виникнення такого права і балансова вартість якого відповідає сумі податкового боргу платника податків, крім випадків, передбачених пунктом 89.5 статті 89 глави 9 розділу II ПКУ, а також на інше майно, на яке платник податків набуде прав власності у майбутньому.

Майно, на яке поширюється право податкової застави, оформлюється актом опису майна, який складається податковим керуючим. До акту опису включається ліквідне майно, яке можливо використати як джерело погашення податкового боргу. Один примірник акту опису обов'язково надсилається платнику податків з повідомленням про вручення.

До 01.01.2011 р. (дата набрання чинності Податковим кодексом України) діяв Закон України №2181-111 від 21.12.2000 р. «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетними та державними цільовими фондами», пункт 8.6 статті 8 якого передбачав узгодження операцій із заставленими активами при купівлі чи продажі, інших видах відчуження.

З метою виконання положень саме цього Закону нотаріуси перевіряли наявність (відсутність) арештів та податкових застав по набувачу нерухомого майна при посвідченні правочинів щодо відчуження нерухомого майна.

Вказаний Закон втратив чинність і узгодження операцій із заставленим майном відбувається відповідно до статті 92 ПКУ, а саме, **платник податків** може відчужувати майно, що перебуває у податковій заставі, за згодою контролюючого органу.

Визначення **платників податку** наведено у статті 15 ПКУ, — це фізичні особи (резиденти і нерезиденти України), юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування згідно з цим Кодексом або податковими законами, і на яких покладено обов'язок із сплати податків та зборів згідно з цим Кодексом.

Відповідно з метою встановлення факту наявності/відсутності податкової застави такими **платниками податку** виступають саме **відчужувачі майна**.

Щодо можливості поширення податкової застави на готівкові кошти та рахунки.

З урахуванням положень пункту 89.2 статті 89 ПКУ право податкової застави поширюється на будь-яке майно платника податків, яке перебуває в його власності (господарському віданні або оперативному управлінні) у день виникнення такого права і **балансова вартість** якого відповідає сумі податкового боргу платника податків, а також на інше майно, на яке платник податків набуде прав власності у майбутньому.

У разі, якщо **балансова вартість** такого майна не визначена, його опис здійснюється **за результатами оцінки**, яка проводиться відповідно до Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні».

Згідно зі статтею 3 цього Закону майном, яке може оцінюватися, вважаються об'єкти в матеріальній формі, будівлі та споруди (включаючи їх невід'ємні частини), машини, обладнання, транспортні засоби тощо; паї, цінні папери; нематеріальні активи, в тому числі об'єкти права інтелектуальної власності; цілісні майнові комплекси всіх форм власності. **Грошові кошти в наведеному переліку не зазначені.**

Форма акту опису майна (Додаток 2 до Порядку застосування податкової застави контролюючим органом, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 16.06.2017 № 586) також **не передбачає** внесення до нього інформації про грошові кошти.

Відповідно до пункту 89.4 статті 98 ПКУ у разі, якщо платник податків не допускає податкового керуючого для здійснення опису майна такого платника податків у податкову заставу та/або не подає документів, необхідних для такого опису, податковий керуючий складає акт відмови платника податків від опису майна у податкову заставу.

Контролюючий орган звертається **до суду щодо зупинення видаткових операцій на рахунках** платника податків, заборону відчуження таким платником податків майна та зобов'язання такого платника податків допустити податкового керуючого для опису майна у податкову заставу, про що повідомляються банківські установи. Після складення такого опису обмеження в видаткових операціях припиняється.

Крім того, при укладенні договорів купівлі-продажу майна гроші (грошові кошти) згідно зі статтею 192 Цивільного кодексу України виступають **законним платіжним засобом**, і не можуть розглядатися як відчуження майна.

Отже, чинним законодавством на нотаріусів покладено обов'язок перевірки податкових застав виключно щодо платника податків, який відчужує майно (відчужувача).

Щодо перевірки наявності/відсутності податкової застави стосовно другого з подружжя відчужувача нерухомого майна.

У випадку, якщо право власності на нерухоме майно (спільна власність) зареєстровано за обома з подружжя, то обидва виступають титульними власниками, а відповідно – відчужувачами. Такі особи розглядаються платниками податків у контексті податкового законодавства, а тому перевірка наявності/відсутності податкових застав нотаріусами здійснюється щодо обох з подружжя.

У випадку, якщо майно є спільною сумісною власністю подружжя, однак право власності зареєстровано за одним з подружжя (титульним власником), частка дружини (чоловіка) у праві спільної сумісної власності не визначена, а лише презюмується.

До визначення такої частки або поділу спільного майна подружжя (у договірному або судовому порядку) не вбачається можливим проведення опису частки у майні нетитульного власника та проведення державної реєстрації податкової застави щодо неї.

Крім того, відповідно до статті 182 Цивільного кодексу України, частини 2 статті 3, пункту 4 частини 1 статті 4 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»

виникнення, перехід та припинення податкової застави на нерухоме майно підлягають державній реєстрації, податкова застава виникає з моменту державної реєстрації.

Таким чином, при посвідченні правочинів про відчуження або заставу (іпотеку) нерухомого майна, договорів про відчуження або заставу рухомого майна, а також при посвідченні правочинів про розірвання таких договорів, нотаріуси **в обов'язковому порядку** перевіряють наявність/відсутність податкової застави лише на майно тієї особи, на ім'я якої зареєстровано право власності на нерухоме або рухоме майно.

Водночас зазначаємо, що листи НПУ не є нормативно-правовими актами чи роз'ясненнями чинного законодавства, а за своєю природою носять інформаційний характер.

Комісія НПУ з аналітично-методичного забезпечення нотаріальної діяльності

07 червня 2019 року

Додаток

Перевірка податкових застав при вчиненні нотаріальних дій

№	Нотаріальна дія	Підстава	Суб'єкт	Документ
1	Посвідчення правочинів про відчуження або заставу (іпотеку) нерухомого майна	<i>Підпункт 2.1 пункту 2 глави 2 розділу II Порядку*. Підпункти 5.14-5.15 пункту 5 глави 2 розділу II Порядку</i>	Платник податків – Відчужувач майна (Стаття 15 Податкового кодексу України)	Витяг з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (ДРРП) в порядку доступу нотаріусів
2	Посвідчення правочинів про відчуження або заставу рухомого майна (в.т.ч. майнових прав)	<i>Підпункти 2.2, 2.3 пункту 2 глави 2 розділу II Порядку. Підпункти 5.14-5.15 пункту 5 глави 2 розділу II Порядку Підпункт 6.1 пункту 6 глави 2 розділу II Порядку</i>	Платник податків – Відчужувач майна	Витяг з Державного реєстру обтяжень рухомого майна (ДРОРМ)
3	Посвідчення аграрної розписки	<i>Підпункт 5.30 пункту 5 глави 2 розділу II Порядку</i>	Платник податків – Відчужувач майна	Витяг з ДРОРМ
4	Посвідчення договорів про розірвання договорів, предметом яких є майно, що перебуває у податковій заставі	<i>Підпункт 7.5 пункту 7 глави 1 розділу II Порядку</i>	Платник податків – Відчужувач майна	Витяг з ДРРП в порядку доступу нотаріусів для нерухомого майна/ Витяг з ДРОРМ для рухомого майна
5	Посвідчення правочинів про передачу майна в оренду (лізинг)	<i>Пункт 92.2 статті 92 ПКУ</i>	Платник податків – орендодавець (лізингодавець) майна	Витяг з ДРРП в порядку доступу нотаріусів для нерухомого майна/ Витяг з ДРОРМ для рухомого майна

*Порядок – Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Щодо надання нотаріусами інформації на запити управлінь Пенсійного фонду України

Нотаріальна палата України (далі - НПУ) проаналізувала запити управлінь Пенсійного фонду України (далі - ПФУ), які останнім часом надходять на адресу нотаріусів про витребування додаткової інформації щодо посвідчених договорів за 2018 рік з метою перевірки правильності та своєчасності сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з операцій купівлі-продажу, та повідомляє наступне.

Відповідно до пункту 9 статті 1 Закону України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» (далі - Закон), **платниками збору** на обов'язкове державне пенсійне страхування є підприємства, установи та організації незалежно від форм власності та фізичні особи, які придбавають нерухоме майно, за винятком державних підприємств, установ і організацій, що придбавають нерухоме майно за рахунок бюджетних коштів, установ та організацій іноземних держав, що користуються імунітетами і привілеями згідно із законами та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також громадян, які придбавають житло і перебувають у черзі на одержання житла або придбавають житло вперше.

Нотаріуси щокварталу, до 20 числа місяця, що настає за звітним кварталом, подають до органів Пенсійного фонду України за місцем розташування державної нотаріальної контори або робочого місця приватного нотаріуса **звіт про укладені договори купівлі-продажу нерухомого майна**, включаючи інформацію про вартість такого майна та суму сплаченого збору на обов'язкове державне пенсійне страхування в порядку та за формою, визначеними Кабінетом Міністрів України (абзац 5 пункту 9 статті 1 Закону).

Форма звіту про укладені договори купівлі-продажу нерухомого майна та сплату збору на обов'язкове державне пенсійне страхування **передбачена додатком 4 до Порядку** сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.1998 № 1740. Іншої форми звітності законодавством не передбачено.

Відповідно до Положення про Пенсійний фонд України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.07.2014 № 280, Пенсійний фонд України (далі - ПФУ) у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Згідно з вищевказаним Положенням ПФУ для виконання покладених на нього завдань має право отримувати безоплатно від міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування необхідні для виконання покладених на нього завдань інформацію, документи і матеріали, зокрема від органів статистики – статистичні дані. Цей перелік є вичерпним та не включає самозайнятих осіб, а також не підлягає розширеному тлумаченню (відповідно до пункту 14.1.226 статті 14 Податкового кодексу України нотаріуси відносяться до **самозайнятих осіб**).

Статтею 8 Закону України «Про нотаріат» визначено що є **нотаріальною таємницею**, а також виключний перелік випадків, коли можливе надання нотаріусом інформації, що складає нотаріальну таємницю.

Також відповідно до вказаної статті нотаріус зобов'язаний дотримуватися нотаріальної таємниці, а порушення нотаріальної таємниці віднесено до підстав для анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

Звертаємо увагу, що частиною 15 статті 8 Закону України «Про нотаріат»

передбачено **єдину підставу** для надання нотаріусами ПФУ інформації, що складає нотаріальну таємницю – це обґрунтована письмова вимога органів Пенсійного фонду України **щодо надання довідки про суму нотаріально посвідчених договорів**, які необхідні виключно для перевірки дотримання законодавства з питань сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування.

Надання органам ПФУ будь-якої іншої інформації, а саме: номеру та дати запису в реєстрі, реєстраційного номеру майна, відомостей про документ, на підставі якого визначено оціночну вартість об'єкту нерухомого майна, тощо щодо посвідчених договорів купівлі-продажу Законом України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування», Законом України «Про нотаріат» не передбачено, а отже не ґрунтується на вимогах законодавства.

Крім того вказані запити ПФУ не підпадають під ознаки «обґрунтованої письмової вимоги», оскільки не містять відомостей, які ідентифікують правочин або конкретного платника збору для певного запитуваного випадку, що є необхідним для видачі відповідної довідки нотаріусом.

Надання нотаріусами органам ПФУ відомостей з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно вищевказаними нормами законодавства також не передбачено. При цьому зазначаємо, що По-

ложенням про Пенсійний фонд України ПФУ надано право для виконання покладених на нього завдань користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами.

Таким чином, не зважаючи на наявність у статті 8 Закону України «Про нотаріат» можливості надання нотаріусами довідок про суму нотаріально посвідченого договору, право ПФУ звертатися до нотаріусів із запитом про надання інформації, звітності, проведення звірки або перевірки дотримання нотаріусами положень постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.1998 № 1740 та Закону України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» не передбачено.

Зразок відповіді нотаріуса на запит ПФУ додається.

Комісія НПУ з аналітично-методичного забезпечення нотаріальної діяльності
22 травня 2019 року

Додаток

ЗРАЗОК

відповіді нотаріуса на запит управління Пенсійного фонду України

_____ 2019 року мною, приватним нотаріусом _____ нотаріального округу _____ області отримано лист УПФУ в _____ області від _____ 2019 року № _____ про надання інформації щодо посвідчених договорів _____, та повідомляється наступне.

Відповідно до абзацу 5 пункту 9 статті 1 Закону України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» нотаріуси щокварталу, до 20 числа місяця, що настає за звітним кварталом, подають до органів Пенсійного фонду України за місцем розташування державної нотаріальної контори або робочого місця приватного нотаріуса звіт про укладені договори купівлі-продажу нерухомого майна, включаючи інформацію про вартість такого майна та суму сплаченого збору на обов'язкове державне пенсійне страхування в порядку та за формою, визначеними Кабінетом Міністрів України.

Так, **форма звіту** про укладені договори купівлі-продажу нерухомого майна та сплату збору на обов'язкове державне пенсійне страхування **передбачена додатком 4 до Порядку** сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.1998 № 1740. Іншої форми звітності законодавством не передбачено.

Звертаємо увагу, що частиною 15 статті 8 Закону України «Про нотаріат» передбачено **єдину підставу** для надання нотаріусами ПФУ інформації, що складає нотаріальну таємницю – це обґрунтована письмова вимога органів Пенсійного фонду України **щодо надання довідки про суму нотаріально посвідчених договорів**, які необхідні виключно для перевірки дотримання законодавства з питань сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування.

Надання будь-якої іншої інформації, зокрема про документ на підставі якого визначено оціночну вартість об'єкту нерухомого майна, платіжні документи, реєстри договорів та інше щодо посвідчених договорів купівлі-продажу Законом України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» та Законом України «Про нотаріат» не передбачено.

Крім того, надання нотаріусами органам ПФУ відомостей з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно вищевказаними нормами законодавства також не передбачено. При цьому зазначаємо, що Положенням про Пенсійний фонд України ПФУ надано право для виконання покладених на нього завдань користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами.

Додатково інформую, що мною _____ приватним нотаріусом _____ нотаріального округу подані усі звіти про укладені договори купівлі-продажу нерухомого майна та сплату збору на обов'язкове державне пенсійне страхування до ГУ ПФУ в _____ області за _____, в яких зазначені зокрема, загальна сума договорів та сплаченого пенсійного збору до ПФУ.

Вказані звіти містять усю визначену законодавством інформацію з урахуванням положень статті 8 Закону України «Про нотаріат».

Враховуючи вищевикладене, з метою недопущення порушення конституційних прав громадян та положень Закону України «Про нотаріат», надання інформації, яка запитується органами Пенсійного фонду України, не вбачається можливим.

НОТАРІАЛЬНА
ПАЛАТА УКРАЇНИ

НОТАРІАТ ОБЛИЧЧЯМ ДО СЕЛА

**Нотаріат завжди на захисті
прав та інтересів громадян!**

Відділення Нотаріальної палати України організують виїзні безкоштовні консультації нотаріусів для громадян, що проживають в сільських населених пунктах

НОТАРІАЛЬНА
ПАЛАТА УКРАЇНИ

НПУ завжди на захисті нотаріусів!

- ✓ Вимагають доступ до нотаріальних документів?
- ✓ Безпідставно заблокували реєстри?
- ✓ Вимагають хабар за перевірку?
- ✓ Надають підроблені документи?

Звертайтеся до НПУ:

☎ 044-230-72-75

✉ legal@npu.org.ua

ШАНОВНІ НОТАРІУСИ!

Нотаріальна палата України звертає вашу увагу на те, що своєчасна сплата членських внесків та відсутність заборгованості сприяє здійсненню всіх ініціатив та заходів НПУ, спрямованих на захист професії та підвищення професійного рівня нотаріусів.
Дякуємо за підтримку і розуміння!

БАНКІВСЬКІ РЕКВІЗИТИ ДЛЯ СПЛАТИ ЧЛЕНСЬКИХ ВНЕСКІВ НОТАРІУСАМИ:

АТ «Укресімбанк» в м. Києві
р/р 26003010085291
МФО 322313
код ЄДРПОУ 38684025
Призначення платежу: код платника податку _____,
ПІБ _____,
членські внески за (вказати період)

Розмір членських внесків нотаріусів:

2019 рік

4173,00 грн (347,75 грн щомісяця) — для приватних нотаріусів;

2086,50 грн (173,88 грн щомісяця) — для державних нотаріусів.

2018 рік

3723,00 грн (310,25 грн щомісяця) — для приватних нотаріусів;

1861,50 грн (155,13 грн щомісяця) — для державних нотаріусів.

Сплата заборгованості за період:

01.05.2013 — 30.11.2013 — 669,06 грн (95,58 грн щомісяця);

01.12.2013 — 31.08.2015 — 2131,50 грн (101,50 грн щомісяця);

01.09.2015 — 30.04.2016 — 918,64 грн (114,83 грн щомісяця);

01.05.2016 — 30.09.2016 — 604,15 грн (120,83 грн щомісяця);

01.10.2016 — 31.12.2016 — 344,49 грн (114,83 грн щомісяця);

01.01.2017 — 31.12.2017 — 266,67 грн (133,34 грн щомісяця).

Журнал «Нотаріат України». № 2 (33) червень 2019 року

Загальнодержавне періодичне професійне видання

Засновник: Нотаріальна палата України

ISSN 2310-2330

Свідоцтво про державну реєстрацію

КВ 20060-9860Р від 05.07.2013

Видається 4 рази на рік

Головний редактор — Юлія Шешуряк.

Дизайн та верстка — Микола Титаренко.

Адреса редакції:

01001, м. Київ, Україна,

вул. Хрещатик, 6, оф. 5а;

тел. (044) 230-72-82;

моб. (093) 845-07-85;

e-mail: press@npu.org.ua

www.journal.npu.org.ua

За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних відповідальність несуть автори публікацій.

Передрук матеріалів тільки з дозволу редакції.

НОТАРІАТ УКРАЇНИ

Веб-сайт всеукраїнського періодичного професійного видання «Нотаріат України»

JOURNAL.NPU.ORG.UA

Сайт журналу «Нотаріат України» створений з метою зручного ознайомлення читачів із основними матеріалами кожного випуску, комфортного доступу до архіву журналу, поліпшення іміджу нотаріату України та формування в суспільстві позитивного образу нотаріуса як сучасного, високопрофесійного та незалежного фахівця.